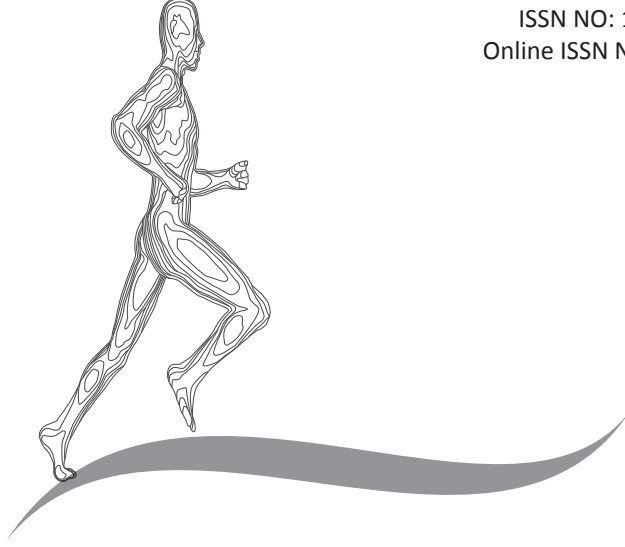

ISSN NO: 1309-5110
Online ISSN NO:1309-8543

Spor ve
Performans
Araştırmaları Dergisi
Journal of Sports and
Performance Researches

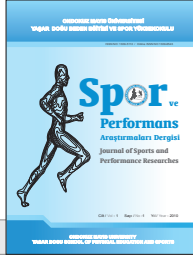
Cilt / Vol : 1 Sayı / No :1

TEMMUZ - JULY / 2010

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
YAŞAR DOĞU BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU
SAMSUN / 2010

ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY
YASAR DOGU SCHOOL OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS

**Spor ve Performans
Araştırmaları Dergisi**

**Journal of Sports and
Performance Researches**

Sahibi / Owner

Prof. Dr. Hüseyin AKAN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörü

Genel Yayın Yönetmeni / Editor-in Chief

Prof. Dr. Osman İMAMOĞLU

Beden eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Müdürü

Editör / Editor

Yrd. Doç. Dr. M. Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL

Editör Yardımcısı / Associate Editor

Yrd. Doç. Dr. Özgür BOSTANCI

Yayın Kurulu / Editorial Board

Dr. Osman İMAMOĞLU

Dr. Seydi Ahmet AĞAOĞLU

Dr. M. Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL

Dr. Mürsel AKDENK

Dr. Erkut TUTKUN

Dr. Mehmet TÜRKMEN

Dr. Menderes KABADAYI

Dr. Özgür BOSTANCI

Yazışma Adresi / Correspondence Address

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu

Kurupelit Kampüsü - 55139 - Atakum / SAMSUN

ISSN NO: 1309-5110 / Online ISSN NO:1309-8543

Tel: +90362 312 19 19 - 3879 Fax: +90362 457 69 24

spd@omu.edu.tr

Danışma ve Hakem Kurulu / Scientific Advisory Board

Dr. ABDULLAH CANIKLI	Dr. MEHMET YORULMAZLAR
Dr. AHMET SANIOĞLU	Dr. MENDERES KABADAYI
Dr. ALI KIZILET	Dr. METİN KAYA
Dr. ASLAN KALKAVAN	Dr. MURAT KALDIRIMCI
Dr. BİLAL ÇOBAN	Dr. MÜRSEL AKDENK
Dr. BİROL ÇOTUK	Dr. NECATİ CERRAHOĞLU
Dr. EMİN KURU	Dr. NURTEKİN ERKMEN
Dr. ERDAL ZORBA	Dr. OSMAN İMAMOĞLU
Dr. ERDOĞAN TOZOĞLU	Dr. ÖMER ŞENEL
Dr. ERKUT TUTKUN	Dr. ÖNDER DAĞLIOĞLU
Dr. ERTAN KILCIGİL	Dr. ÖZGÜR BOSTANCI
Dr. A.FAİK İMAMOĞLU	Dr. RECEP KÜRKÇÜ
Dr. FATİH HAZAR	Dr. REŞAT KARTAL
Dr. FATİH KARAHÜSEYİNOĞLU	Dr. SEBAHATTİN DEVECİOĞLU
Dr. FEHMİ TUNCEL	Dr. SEMİH YILMAZ
Dr. FİKRET SOYER	Dr. SEYDİ AHMET AĞAOĞLU
Dr. GAZENFER DOĞU	Dr. SİNAN BOZKURT
Dr. GÜNER EKENCİ	Dr. SUAT KARAKÜÇÜK
Dr. HALİL TAŞKIN	Dr. TAYFUN AMMAN
Dr. HÜLYA AŞÇI	Dr. TURGUT KAPLAN
Dr. İBRAHİM YILDIRAN	Dr. VEDAT ÇINAR
Dr. KADİR GÖKDEMİR	Dr. VELİTTİN BALCI
Dr. MEHMET GÜNAY	Dr. VEYSEL KÜÇÜK
Dr. MEHMET AKİF ZİYAGİL	Dr. YAVUZ SELİM AĞAOĞLU
Dr. MEHMET KILIÇ	Dr. YÜCEL OCAK
Dr. M. YALÇIN TAŞMEKTEPLİGİL	Dr. ZAHİT SERASLAN
Dr. MEHMET TÜRKMEN	Dr. ZEKAİ PEHLİVAN

İngilizce Dil Editörü / English language Editor
Aydan ERMİŞ

İstatistik Danışmanlar / Statistic Advisors
Dr. Yüksel BEK
Dr. Soner ÇANKAYA

Grafik / Graphic
Hamdi TANRIKULU

Baskı / Print
Güven Ofset Matbaacılık
Saitbey Mah. Çukurçeşme Sk. No:12 SAMSUN
Tel: 0362 431 01 71 Fax: 0362 42 0 00 00

İçindekiler / Contents

İrfan YILDIRIM
Vural ÖZDEMİR

ELİT DÜZEY ERKEK HENTBOL OYUNCULARININ
ANTROPOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ
AN INVESTIGATION OF THE ANTHROPOMETRIC
CHARACTERISTICS OF ELITE MALE HANDBALL PLAYERS

6 - 13

Yunus TORTOP
Yücel OCAK

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTSEL OYUN
UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN
İNCELENMESİ
RESEARCH ON ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS' THE
PERCEPTION AND THE IDEAS ABOUT PRACTICING
EDUCATIONAL GAMES

14 - 22

Erkut TUTKUN
Buket Ç. GÜNER
S.Ahmet AĞAOĞLU
Recep SOSLU

TAKIM SPORLARI VE BİREYSEL SPORLAR YAPAN
SPORCULARIN SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ
EVALUATION OF AGGRESSION LEVELS OF INDIVIDUALS
PARTICIPATING IN TEAM AND INDIVIDUAL SPORTS

23 - 29

Osman İMAMOĞLU
Mahmut AÇAK
Levent BAYRAM

TAEKWONDO MÜSABAKA KURALLARINDA YAPILAN
BAZI DEĞİŞİKLİKLERİN MÜSABAKALARDA KULLANILAN
TEKNİKLERE OLAN ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI
INVESTIGATION THE EFFECT ON TECHNIQUES USED IN
COMPETITION OF SOME CHANGES IN TAEKWONDO
COMPETITION RULES

30 - 37

Kenan ŞEBİN
Menderes KABADAYI
A.Gökhan YAZICI
Özgür BOSTANCI

ERZURUM HALKININ KIŞ SPORLARI FAALİYETLERİNDEN
TURİZM POTANSİYELİ YÖNÜYLE BEKLENTİLERİ
EXPECTATIONS OF THE PEOPLE OF ERZURUM FROM
WINTER SPORT ACTIVITIES IN TERMS OF TOURISM
POTENTIAL

38 -49

M.Akif ZİYAGİL
Mehmet TÜRKMEN
Haluk SİVRİKAYA
Murat ELİÖZ
Mehmet ÇEBİ

SAMSUN İLİNDEKİ 14-17 YAŞ ERKEK VE KIZ
ÖĞRENCİLERİN FİZİKSEL VE FONKSİYONEL ÖZELLİKLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİ
THE RELATIONSHIP AMONG PHYSICAL AND FUNCTIONAL
CHARACTERISTICS OF 14 TO 17 YEARS OLD MALE AND
FEMALE STUDENTS IN SAMSUN

50 -59

Editörden

Dünyada her geçen gün biraz daha hızlanarak gelişen beden eğitimi ve spor alanına **“Spor ve performans Araştırmaları Dergisi”** ile yapacağımız katkı bizlere çok büyük bir mutluluk vermektedir.

Beden eğitimi ve spordaki bilimsel gelişmelerin ve bu süreçlerde ortaya konulan birikimin bilim dünyasına sunulması ve bu değer, alanın paydaşları tarafından paylaşılması son derece önemli görülmektedir. Elbette beden eğitimi ve spor alanında yayın yapma ve bunu sürdürebilme Türkiye şartları göz önüne alındığında zor bir görev olarak değerlendirilebilir. Bu konuda siz sayın meslektaşlarımızın dergimize vereceği destek bizleri fazlasıyla cesaretlendirmektedir.

Beden eğitimi ve sporda önemli bir boşluğu gidereceğinden hareketle, çıktığımız bu yolda peşinen kabul etmemiz gerekir ki bazı eksiklikler mutlaka olacaktır. Ancak bunlar zaman içerisinde sizlerin eleştirisel katkıları ile azaltılabilir ya da giderilebilir düşüncesindeyiz.

Yılda iki (2) sayı olarak yayın hayatına katılan dergimiz hem basılı hem de çevrimiçi olarak yayınlanacaktır. Ancak araştırmacıların yayın taleplerindeki artışa bağlı olarak ileride dergi sayısının artırılması mümkün olabilecektir.

Sizlerden aldığımız pozitif enerji ile yayınladığımız ve sizlerin beğenisine sunduğumuz **“Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi”** nin bu bağlamda yayına hazırlanmasına katkısı olan herkese gönülden teşekkür ederken, bilimsel ilkeler doğrultusunda uzun süreli bir yayın hayatına sahip olmasını diliyorum.

Dr. M. Yalçın TAŞMEKTEPLİGİL

ELİT DÜZEY ERKEK HENTBOL OYUNCULARININ ANTROPOMETRİK ÖZELLİKLERİNİN İNCELENMESİ*

İrfan YILDIRIM¹

Vural ÖZDEMİR²

ÖZET

Bu araştırmada Elit düzey erkek hentbolcuların antropometrik özelliklerinin incelenmesi amaçlandı. Çalışmaya 56 erkek hentbolcu ve 56 kontrol grubu olmak üzere toplam 112 denek alındı. Yaş ortalaması 24,91 yıl olan deneklerin Antropometrik özelliklerinden; boy uzunluğu, vücut ağırlıkları, vücut yağ yüzdeleri, göğüs çevresi, omuz çevresi, kol çevresi, ön kol çevresi, bel çevresi, kalça çevresi, uyluk ve baldır çevreleri ölçüldü. Uzunluk ölçümlerinde ise kol uzunluğu, ön kol uzunluğu, tüm kol uzunluğu, uyluk, baldır ve tüm bacak uzunlukları ölçüldü. Ayrıca biakromial, biiliak, bitrohanterik, femurbikondil, humerusbikondil çap ölçümleri yapıldı.

Ölçümlerde antropometrik set, terazi ve mezura kullanıldı. Verilerin analizi SPSS istatistik paket programında yapıldı. Sporcuların ve sedanterlerin antropometrik profillerinin belirlenmesi için t testi kullanıldı. Anlamlılık düzeyi 0.01 ile 0.05 olarak belirlendi.

Hentbolcuların bel çevresi ve bitrohanterik çapı dışında kalan diğer tüm ölçümlerinin kontrol grubundan istatistik olarak farklılık gösterdiği belirlendi (p<0,01 ve p<0,05).

Sonuç olarak; Kontrol grubu ve hentbolcuların ölçümleri karşılaştırıldığında, hentbolcuların uzun kol ve bacaklı, uzun boylu, geniş omuzlu ve ortalamanın üzerinde bir vücut ağırlığına sahip oldukları belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Hentbolcu, Elit, Antropometri, Spor, Vücut Kompozisyonu

AN INVESTIGATION OF THE ANTHROPOMETRIC CHARACTERISTICS OF ELITE MALE HANDBALL PLAYERS

ABSTRACT

In this study, we aimed to investigate the anthropometric characteristics of elite male handball team players. A total of 112 subjects 56 men in control group and 56 handball players-participated in the study. The mean age of the subjects are 24.91 and throughout the study anthropometric features; height, body weight, body fat percentages, chest circumference, shoulder circumference, arm circumference, forearm circumference, waist circumference, hip circumference, thigh and calf circumference were measured. Length measurements of the arm length, forearm length, length of all arms, thighs, calves and all the leg length were measured. Also biacromial, biiliac, bitrohanteric, femurbicondil, humerusbicondil diameter were measured.

In the set of anthropometric measurements, scales and tape dispensers were used. Data analysis was performed by SPSS statistical package program. For determination of anthropometric profiles of athletes and sedentary T test was used. Significance levels were set between 0.01- 0.05.

Except waist circumference and diameter measurements of handballers, all other measurements of handballers are statistically different from the control group (p<0,01 and p<0,05). In conclusion, when control group and handballers measurements were compared, it was determined that handball players had long arms, long legs and they were tall with broad-shouldered body and they had above average body weight.

Keywords: Handball players, Elite, Anthropometry, Sports, Body Composition

* Bu çalışma doktora tezinin bir kısmından hazırlanmıştır.

¹ Afyon Kocatepe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, Afyon, iyildirim76@hotmail.com

² Afyon Kocatepe Üniversitesi Veteriner Fakültesi, Afyon.

GİRİŞ

Günümüzde özellikle son zamanlarda yapılan uluslararası sportif faaliyetlerde elde edilen başarıların ve şampiyonlukların kolaylıkla elde edilmedikleri görülmektedir. Bu yüzden başarıya giden yolda gerekli olan kriterler belirlenmelidir. Bu kriterlerin en önemlilerinden birisi de ilgili spor dalına uygun özellikte fiziksel yapıya sahip sporcu seçmektir [1].

Spor ile ilgilenenlerin hangi spor dalında daha başarılı olabileceği o kişinin antropometrik özellikleri incelenerek belirlenebilir. Genel anlamıyla antropometri; insan bedeninin nesnel özelliklerini, belirli ölçme yöntemleri ve ilkeleriyle, boyutlarına ve yapı özelliklerine göre sınıflandıran sistematize bir tekniktir [2].

Sportif alanda yapılan araştırmalar, performansın yükseltilmesi ve başarının artırılmasına yöneliktir. Yapılan araştırmalar, sporda belli vücut ölçülerine sahip olmanın belli becerilerin yapılmasında avantaj sağladığını ve sportif performans ile beden tipi arasında sıkı bir ilişki olduğunu göstermektedir [3,4]. Günümüzde beden tipi ve boyutları konularında antropometri tek dayanak olarak benimsenir [5].

Antropometrik teknikler normal büyüme ve gelişim aşamalarında olduğu gibi antrenmanın fiziksel özellikler üzerine etkisi ve spor dalları arasındaki bedensel yapı farklılıklarının değerlendirilmelerinde de kullanılabilir [3]. Antropometrik ölçümlerin değerlendirilmesinde, genelde vücut yapısının ve kompozisyonunun belirlenmesi ile vücut bölümlerinin birbirine oranları göz önünde bulundurulur. Bunların yanı sıra ideal vücut ağırlığının belirlenmesi, spor branşı ile fiziki yapı arasındaki uyumun değerlendirilmesi, spor dalı veya iş kolunun antropometrik yapıda etkileri gibi konular da önem taşır [2,4]. Beden yapısı, kompozisyonu, ağırlık ve boy; motor işlevlerde ve performansta önemli faktörler olarak kabul edilmektedir [2].

Dünyada antropometrik özellikler üzerinde yapılan çalışmalarda, hangi vücut profillerinin hangi sportif branşa uygun olduğu araştırılmakta ve bu ölçümlerin, spor takımlarının alt yapılarına seçilecek çocukların başarılarında önemli derecede rol oynayacağı düşünülmektedir. Sporda yetenek seçiminin morfolojik planlama esasları dikkate alınıp antropometrik özelliklere göre yapılması, sporcu adaylarının başarılı olabilecekleri branşlara yönlendirilmeleri açısından son derece önemlidir [6,7].

Hentbolcuların yapısal özelliğine bakıldığında uzun boylu, uzun kol ve bacaklara sahip, vücut ağırlığı relatif kuvvetini optimal düzeyde kullanabilecek özellikte olduğu görülmektedir. Hentbolcuların ortalamanın üzerinde bir vücut ağırlığına sahip, ancak vücut yağ yüzdesinin ortalamanın altında olduğu görülmektedir [8]. Hentbol fiziki güç gerektiren hızlı ve dinamik bir spordur. Hentbolda teknik ve taktik önemli yer tutmakla birlikte sporcuların fiziksel özelliklerinin avantajları daha fazladır. Oyun esnasında çok sık görülen hızlı hücumlar için büyük bir çıkış ve sprint yeteneği zorunludur. Sıçrayarak, düşerek, dönerek bükülü atışlarda ve vücut aldatmalarında atış kuvveti ve fiziksel özellikler son derece önemlidir [4,9].

Yukarıdaki literatür bilgilerinde de görüldüğü gibi Hentbolcuların antropometrik özelliklerinin sportif başarılarında önemli derecede etkisi olduğu düşünülmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı çalışmamızda elit düzey erkek Hentbol takım oyuncularının antropometrik özelliklerini tespit edilmesi ve değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOD

Deneklerin Seçimi: Bu alışma için Türkiye Hentbol Federasyonu Başkanlığına 24.09.2007 tarih ve 200-583 sayılı izin isteği gönderildi. Federasyondan 25.09.2007 tarih ve 1954 sayılı yazısıyla izin onayı alındı. Federasyondan izin alındıktan sonra Türkiye Süper Lig Hentbol takımlarından Büyükşehir Belediye Ankara Spor, Milli Piyango, Keçiören Belediye ve Beşiktaş hentbol takımlarından 14'erden toplam 56 sporcu üzerinde lmler gerçekleştirildi. Aynı yaş gruplarından olmasına dikkat edilerek gönüllü 56 kontrol grubu üzerinde de aynı lmler gerçekleştirildi. Hentbol Federasyonundan izin alınmasının yanı sıra sporculardan ve kontrol grubundan bu lm ve testlere gönüllü olarak katılmış olduklarına dair gönüllü onay formuna beyanları alındı.

lm Yöntemleri: Sporcuların lmleri, takımların antrenman öncesi antrenman salonlarında yapıldı. Kontrol grubunun lmleri Afyon Kocatepe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu spor salonunda yapıldı. Tüm bu çalışmaların, ölçüm ve testlerinin kaydedilmesi amaçıyla her bir denek için ölçüm formları hazırlanarak bütün ölçüm değerleri bu formlara yazıldı.

Antropometrik lmler de aşağıdaki hususlara dikkat edilmiştir.

1- Sporcular ve sedanterler lmlere gönüllü olarak katılmışlardır. lmler öncesinde deneklerin sağlık yönünden bu çalışmaya katılmalarına engel durumlarının olmadığı tespit edilmiştir. Bireylere lmlere başlamadan önce ölçümlerin amaı, içeriği, önemi ve uygulaması hakkında genel bilgiler verilmiştir.

2 - Antropometrik lmler esnasında bireylerin mümkün olduğunca az kıyafetlerinin olmasına dikkat edilmiştir. Ölçümlerin sağlıklı yapılabilmesi için çok sayıda denegin aynı anda ve ortamda llmemesine dikkat edilmiştir. Ölçümlerde her lmn çeşidinin tek elden çıkmasına dikkat edildi.

lmlere başlamadan aletlerin doğruluğu her seferinde kontrol edildi [10].

Boy Uzunluğu lm: Boy uzunluğu; Anatomik pozisyonda, çıplak ayakla, derin inspirasyon sırasında başa temas eden zemine paralel çizgi ile ayak tabanı arası mesafesi Seca marka dijital boy lerli baskül ile ölçüldü. Uzunluk 1 mm hassalık derecesinde değerlendirildi.

Ağırlık lm: Ağırlık lmleri deneklerin üzerinde yalnızca forma ve şort varken, çıplak ayakla ve a karnına gerçekleştirildi. Ağırlık lmleri, hassaslık derecesi 100 grama hassas, Seca marka dijital boy lerli baskül ile ölçüldü.

Uzunluk lmleri: Uzunluk lmleri genel olarak; alt ve st ekstremiteler, gövde, boyun ve baş bölgeleri ölçümlerini içermektedir.

Uzunluk lmleri mezura ile vertikal pozisyonda alınarak kaydedildi. lmler er kez alındı. Bütün lmler vücudun sağ tarafından alınmıştır. lmler alınırken sadece şort giyilmiştir ve lmlerden önce egzersiz yapılmamasına dikkat edilerek 0,1 cm hassaslık derecesinde kaydedildi. Kol, nkol, tüm kol, uyluk, baldır ve tüm bacak bölgelerinden uzunluk ölçümleri alındı [11].

evre lmleri: lmlerden önce titizlikle ölçüm yapılacak anatomik bölgeler belirlendi. lmler vücudun ya da parçaların uzun eksenine dik aırlarla alındı. lmlerdeki hata kaynağını en aza indirmek için, ölçümlerin derinin sıkılarak ukurlaştırılmamasına dikkat edilmiştir. evre lmleri göğüs, omuz, bel, kalça, extension'da biceps, fleksiyonda biceps, ön kol, el bileği , uyluk ve baldır bölgelerinden alındı [11].

ap lmleri: lm yapmadan önce vücuttaki uygun bölgeler belirlenmiştir. lmler antropometrik set ile yapılmıştır. Antropometrinin ucu mümkün olduğu kadar çok basıncı uygulayacak şekilde kullanılmış ve böylece aletin kemikle teması sağlanmıştir. lmler 0,1 cm hassaslık seviyesinde kaydedildi. ap lmleri biacromial, biiliac, göğüs derinliği, göğüs genişliği,

bitrochanteric, femurbikondüler, humerus bikondüler ve el bileği bölgelerinden alındı [11].

Deri Altı Yağ Ölçümü: Deri altı yağ ölçümleri için "skinfold kaliper" kullanılmıştır. Deri altı yağ kalınlığının ölçümü, başparmak ve işaret parmağıyla deri ve deri altı yağı tutularak, doğal deri kıvrımı yönünde, kas dokusundan uzağa çekilmek suretiyle ölçüldü. Ölçümlerin tamamının aynı kişi tarafından yapılmasına dikkat edildi [12]. Deri altı yağ yüzdesinin hesaplanmasında Durning'in formülü kullanılmıştır. Deri altı yağ ölçümüne başlamadan önce ölçüm yapılacak vücut bölümleri tespit edildi. Göğüs, Biceps, Triceps, Subscapula, Abdominal ve Suprailiac bölgelerden deri altı yağ ölçümleri alındı [11].

İstatistiksel Analizler: Bu çalışmada istatistiksel sonuçların elde edilmesinde SPSS 16.0 paket programı kullanıldı. Sporcuların ve sedanterlerin antropometrik profillerinin belirlenmesi için T testi, sporcuların millilik düzeylerini belirlemek için yüzde ve frekansları kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.01 ile 0.05 olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hentbolcuların ve kontrol grubunun yaş ortalamaları 24,91 olarak tespit edildi. Hentbolcuların % 50'si A milli, % 35,7'si genç milli olduğu görüldü. Çalışmaya alınan sedanterlerin ve hentbolcuların antropometrik ölçümlerinin karşılaştırılması Tablo 1'de verildi.

Tablo 1. Sedanterlerin ve hentbolcuların antropometrik ölçümleri

Ölçümler	Hentbolcular (N: 56)		Kontrol Grubu (N: 56)		T	P
	\bar{x}	SD	\bar{x}	SD		
Boy Uzunluğu (cm)	188,74	7,32	175,23	7,073	9,93	,00**
Vücut Ağırlığı (gr)	89,96	11,22	80,90	13,21	3,90	,00**
Vücut Yağ Yüzdesi (%)	16,77	3,87	20,31	5,61	-3,89	,00**
Çevre Ölçümleri						
Göğüs (cm)	99,48	6,75	91,78	7,13	5,86	,00**
Omuz (cm)	117,20	6,15	108,26	7,82	6,72	,00**
Bel (cm)	88,90	6,40	89,75	11,11	-49	,62
Kalça (cm)	105,03	5,99	101,64	7,88	2,56	,01**
Extencion Biceps (cm)	31,62	2,53	28,72	3,05	5,47	,00**
Flexion Biceps (cm)	35,84	2,81	32,36	3,16	6,15	,00**
Ön Kol (cm)	29,39	1,80	26,77	2,13	7,01	,00**
El Bileği (cm)	18,25	1,00	17,14	1,09	5,57	,00**
Uyluk (cm)	57,61	4,16	52,04	6,68	5,29	,00**
Baldır (cm)	39,50	3,05	37,77	3,94	2,59	,01**
Çap Ölçümleri						
Biakromial (cm)	42,20	1,99	39,30	2,48	6,81	,00**
Billiak (cm)	31,01	2,33	28,42	1,99	6,33	,00**
Göğüs Genişliği (cm)	31,25	2,00	28,93	2,78	5,06	,00**
Bitrohanterik (cm)	32,31	2,33	31,51	4,11	1,27	,20
Femurbikondil (cm)	10,61	,65	9,33	,79	9,26	,00**
Humerusbikondil (cm)	7,45	,79	6,33	,45	9,07	,00**
El Bileği (cm)	5,89	,33	5,25	,28	11,05	,00**
Göğüs Derinliği (cm)	22,20	1,89	21,03	3,41	2,23	,02*
Uzunluk Ölçümleri						
Üst Kol (cm)	36,74	2,44	35,73	2,41	2,19	,03*
Ön Kol (cm)	29,27	1,82	27,20	1,42	6,68	,00**
Tüm Kol (cm)	82,94	5,56	78,18	3,87	5,25	,00**
Uyluk (cm)	43,78	2,70	41,85	2,95	3,60	,00**
Baldır (cm)	46,43	2,96	43,56	2,78	5,28	,00**
Tüm Bacak (cm)	96,01	4,89	91,44	3,72	5,56	,00**

$p < 0,01$ ve * $p < 0,05$ 'e göre anlamlıdır.

TARTIşMA

Araştırma sonunda elit hentbolcuların boy uzunluğu ortalamalarının $188,74 \pm 7,32$ cm, kontrol grubunun boy uzunluğunun ise $175,23 \pm 7,073$ cm olduğu görüldü. Hentbolcuların boy uzunluklarının kontrol grubunun boy uzunluklarından istatistikî olarak farklılık gösterdiği tespit edildi ($p < 0,01$). Literatür incelendiğinde Elit Türk hentbolcularının boy uzunluğu ortalamalarını Taşucu [4] $189,6 \pm 5,8$ cm, Bilge ve Tuncel [13] $187,84 \pm 5,48$ cm olarak ifade etmişlerdir. Eler ve Bereket [14] yaptıkları çalışmada, Milli Türk Hentbolcuların boy uzunluğu ortalamasını $190,33 \pm 4,48$ cm, yabancıların boy uzunluğu ortalamalarını $191,50 \pm 7,49$ cm, olarak tespit etmişlerdir. Elit düzey yabancı hentbolcuların boy uzunluğu ortalamalarını ise Wagner ve arkadaşları [15] $188,2 \pm 8,2$, Tillaar ve Ettema [16] $184,8$ cm, Srhoj ve arkadaşları [17] $190,79 \pm 6,59$ cm olarak ifade etmişlerdir.

Norton'a [18] göre, boy uzunluğu, birçok farklı sporda hatta o sporun farklı konularında başarıya etki eden temel bir belirleyicidir. Astrand ve arkadaşları [19] hentbolda atış hızı, atış yüksekliği ve açısı dikkate alındığında sporcunun uzun boylu olmasının avantaj oluşturacağını belirtmişlerdir. Eler [20] hentbol oyunu için ideal boy ortalamasını 188 cm olarak belirtmektedir.

Elit hentbolcuların boy uzunluğu ortalamaları ile ilgili değerlere bakıldığında, yapılan bu araştırmada elde edilen değerler, literatürdeki değerlerden Taşucu [4], Bilge ve Tuncel [13], Wagner ve arkadaşları [15] ve Eler'in [20] değerleri ile benzerlik göstermektedir. Eler ve Bereket [14], Tillaar ve Ettema [16] ile Srhoj ve arkadaşlarının [17] değerlerinden farklılıklar göstermektedir. Farklılıkların, takımların yaş ortalamaları, performans düzeylerinin farklılığı, farklı düzeydeki takımlarda oynamaları ve özellikle kalıtsal nedenlerden kaynaklandığı söylenebilir. Hentbolda kale atışlarında atış hızı ve atış yüksekliği dikkate alındığında savunmada uzun boylu olmak önemli bir avantajdır. Ancak ideal boy ortalamalarının üzerine çıkıldığında yine hentbol için gerekli olan çabuk kuvvet özelliğini olumsuz yönde etkileyecektir.

Araştırma sonunda elit hentbolcuların vücut ağırlıklarının $89,96 \pm 11,22$ kg, kontrol grubunun vücut ağırlıklarının ise $80,90 \pm 13,21$ kg olduğu görüldü. Elit hentbolcuların vücut ağırlıklarının kontrol grubunun vücut ağırlıklarından istatistikî olarak farklılık gösterdiği belirlendi ($p < 0,01$). Literatür incelendiğinde elit düzey erkek yabancı hentbolcuların vücut ağırlığı ortalamalarını Wagner ve arkadaşları [15] $89,9 \pm 10,2$ kg, Tillaar ve Ettema [16] $84,7$ kg, Srhoj ve arkadaşları [17] $91,29 \pm 7,57$ kg olarak ifade etmişlerdir. Yine literatür incelendiğinde elit düzey erkek Türk hentbolcuların vücut ağırlığı ortalamalarını Taşucu [4] $91,2 \pm 6,3$ kg, Yıldırım [8] $89,2$ kg, Eler [20] $86,62$ kg olarak tespit etmişlerdir. Musaiger ve arkadaşları; futbol, hentbol, voleybol ve basketbol oyuncularını üzerinde yaptıkları çalışmada vücut ağırlığı olarak en ağırlarının hentbolcular olduğunu tespit etmişlerdir [21].

Yapılan bu araştırmada elit hentbolcuların vücut ağırlığı ortalamaları ile ilgili değerlere bakıldığında, literatürdeki değerlerden Wagner ve arkadaşları [15], Srhoj ve arkadaşları [17], Taşucu [4] ve Yıldırım [8]'in değerleri ile benzerlik göstermekte, Tillaar ve Ettema [16]'nın çalışmalarında tespit ettikleri değerlerden bu araştırmada elde edilen değerlerin yüksek çıktığı görülmektedir. Bu farklılıkları takımların farklı kategorilerde oluşu, boy oranı ve takımların ölçümlerinin farklı sezonlarda alınmış olmasına bağlamaktayız.

Araştırma sonunda elit hentbolcuların vücut yağ ortalamaları $16,77 \pm 3,87$, kontrol grubunun vücut yağ ortalamaları ise $20,31 \pm 5,61$ olarak tespit edildi. Elit hentbolcuların vücut yağ ortalamalarının kontrol grubunun vücut yağ ortalamalarından istatistikî olarak farklılık gösterdiği belirlendi ($p < 0,01$).

Literatür incelendiğinde, elit düzey erkek Türk hentbolcuların vücut yağ yüzdesi ortalamalarını

Sevim [23] 18.74, Eler [20] 14.15, Taşkıran ve Varol [24] 12.4, Vurgun ve arkadaşları [25], 12.84, Zorba ve arkadaşları [26] 11.37 ile Gökdemir [22] 15.71 olarak ifade etmişlerdir. Yine literatür incelendiğinde elit düzey erkek yabancı hentbolcuların vücut yağ yüzdesi ortalamaları Tillaar ve Ettema [16] 16.7, Loftin ve arkadaşları [27] 18,9 olarak tespit etmişlerdir.

Vücut yağının aşırı miktarda bulunması halinde, istenilen şekilde bir aktivite için yakılan kalori ve oksijen harcaması yetersiz olacaktır. Bu da daha düşük kardiovasküler dayanıklılığa, dolayısıyla azalan performansa yol açacaktır [28]. Falk ve arkadaşları [29] anaerobik veya aerobik çalışmayı kapsayan bütün spor branşları için vücuttaki yağlı dokuların fazlalığı, yağsız kas kütesinin azlığı performansı olumsuz etkileyen bir durum olarak ifade etmektedirler.

Elit hentbolcuların vücut yağ oranı ile ilgili değerlere bakıldığında, literatürde belirtilen Tillaar ve Ettema [16] ile Gökdemir [22]'in çalışmalarında elde ettikleri değerler ile benzerlik göstermektedir. Sevim [23], Loftin ve arkadaşları [27]'nin yaptıkları çalışmalarda elde ettikleri yağ oranlarından elit hentbolcuların yağ oranları düşüktür. Zorba ve arkadaşları [26], Vurgun ve arkadaşları [25], Taşkıran ve Varol [24] ile Eler [20]'in vücut yağ oranı değerlerinden ise elit hentbolcuların yağ oranları yüksek çıkmış ve farklılıklar göstermiştir. Çalışmalardaki yağ yüzdesi farklılıklarının, takımlardaki sporcuların somatotiplerinden, yaptıkları antrenmanların şiddetinden, antrenman süresinden, ölçümleri yapan kişilerin farklı oluşundan, ölçümlerin sezonun farklı zamanlarında alınmasından ve alınan ölçüm değerleri sonuçlarının farklı formüllerle hesaplanmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Vücut yağ oranının yüksek olması kuvvet, çeviklik ve esnekliğin azalmasına ve enerji kaybına neden olmakta buda performansı olumsuz etkilemektedir.

Araştırma sonucunda elit hentbolcuların çevre ölçümleri; göğüs 99.48±6.75cm, omuz 117.20±6.15cm, bel 88.90±6.40 cm, kalça 105.03±5.99 cm, ekstansiyonda biceps 31.62±2.53 cm, fleksiyonda biceps 35.84±2.81 cm, ön kol 29.39±1.80 cm, el bileği 18.25±1.00 cm, uyluk 57.61±4.16 cm, baldır 39.50±3.05 cm olarak ölçüldü. Kontrol grubunun çevre ölçümleri ise; göğüs 91,78±7,13cm, omuz 108,26±7,82cm, bel 89,75±11,11cm, kalça 101,64±7, 88cm, ekstansiyonda biceps 28,72±3,05cm, fleksiyonda biceps 32,36±3,16cm, ön kol 26,77±2,13cm, el bileği 17,14±1,09 cm, uyluk 52,04±6,68cm, baldır 37,77±3,94cm olduğu gözlemlendi. Elit hentbolcuların bel çevresi dışındaki diğer tüm çevre ölçümlerinin kontrol grubu çevre ölçümlerinden istatistikî olarak farklılık gösterdiği görüldü (p<0,01).

Yıldırım [8]; Türk Erkek Hentbol milli takım üzerine yaptığı çalışmada çevre ölçümlerini; göğüs çevresi 108.1±25.68 cm, omuz 119.1±6.49 cm, bel 87±5.34 cm, kalça 103.8±5.22 cm, ekstansiyonda biceps 29.9±2.64 cm, fleksiyonda biceps 33.07±2.77 cm, ön kol 28.2±2.16 cm, el bileği 17.2±0.88 cm, uyluk 65.6±3.04 cm, baldır 39,5±2.95 cm olarak ifade etmiştir. Srhoj ve arkadaşlar [17]'nin elit hentbolcular üzerinde yapmış oldukları çalışmada çevre ölçümleri ortalamalarını üst kol 33.31±2.22 cm, ön kol 29.46±1.49 cm, göğüs 102.27±5.55 cm, bel 84.67±4.82 cm, kalça 102.94±4.32 cm, uyluk 61.57±3.28 cm, baldır 40.07±2.34 cm olarak tespit etmişlerdir.

Elit hentbolcuların çevre ölçümleri ile ilgili değerlere bakıldığında, literatürdeki Yıldırım [8] ile Srhoj ve arkadaşları [17]'nin değerlerinin büyük çoğunluğu ile paralellik göstermektedir. Bununla birlikte az da olsa farklılıkların olması takımlardaki sporcuların vücut ağırlığı ve yaş farklılıkları ile takımların farklı kuvvet antrenmanlarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Elit hentbolcuların çap ölçümleri; biakromial 42.20±1.99 cm, biiliak 31.01±2.33 cm, göğüs genişliği 31.25±2.00 cm, bitrokhanterik 32.31±2.33 cm, femurbikondüler 10.61±.65 cm, humerusbikondüler 7.45±.79 cm, el bileği 5.89±.33 cm, göğüs derinliği 22.20±1,89 cm olarak ölçüldü. Kontrol grubunun çap ölçümleri ise; biakromial 39,30±2,48 cm, biiliak 28,42±1,99 cm, göğüs genişliği 28,93±2,78 cm, bitrokhanterik 31,51±4,11 cm, femurbikondüler 9,33±,79cm, humerusbikondüler 6,33±,45cm, el

bileği 5,25±,28cm, göğüs derinliği 21,03±3,41cm olarak ölçüldü. Elit hentbolcuların bitrohanterik çapı dışındaki diğer tüm çap ölçümlerinin kontrol grubu çap ölçümlerinden istatistikî olarak farklılık gösterdiği belirlendi ($p<0,01$).

Yıldırım [8] Türk Erkek Hentbol milli takımı üzerine yaptığı çalışmada çap ölçümlerini; biakromial 41.32±1.842 cm, biiliak 30±2.83 cm, göğüs genişliği 31.45±0.97 cm, bitrokhanterik 34.417±2,197 cm, femurbikondüler 10.575±0.08 cm, humerusbikondüler 9.27±0.07 cm, el bileği 5.4±0.4 cm, göğüs derinliği 22.9±1.33 cm olarak ifade etmiştir. Srhoj ve arkadaşları [17]'nin elit hentbolcular üzerinde yapmış oldukları çalışmada çap ölçümlerini biakromial 41.95±2.08 cm, biiliak 30.45±1.45 cm, bitrokhanter 34.87±2.19 cm, el bileği 8.90±0.35 cm, humerusbikondüler 7.59±0.52 cm, femurbikondüler 10.54±0.50 cm olarak tespit etmişlerdir.

Elit hentbolcuların çap ölçümleri ile ilgili değerlere bakıldığında, literatürdeki değerler Yıldırım ile Srhoj ve arkadaşlarının değerleri ile paralellik göstermektedir [8,17].

Araştırma sonucunda elit hentbolcuların uzunluk ölçümleri, üst kol 36.74±2.44 cm, ön kol 29.27±1.82 cm, tüm kol 82.94±5.56 cm, uyluk 43.78±2.70 cm, baldır 46.38±2.96 cm, tüm bacak 96.01±4.89 cm olarak ölçüldü. Kontrol grubunun uzunluk ölçümleri ise, üst kol 35,73±2,41cm, ön kol 27,20±1,42cm, tüm kol 78,18±3,87cm, uyluk 41,85±2,95cm, baldır 43,56±2,78cm, tüm bacak 91,44±3,72cm olarak ölçüldü. Elit hentbolcuların uzunluk ölçümlerinin kontrol grubu uzunluk ölçümlerinden istatistikî olarak farklılık gösterdiği görüldü ($p<0,01$).

Yıldırım [8]; Türk Erkek Hentbol milli takımı üzerine yaptığı çalışmada uzunluk ölçümlerini, üst kol 33.9±2.87 cm, ön kol 29.7±2.21 cm, tüm kol 81.2±4.12 cm, uyluk 43.3±4.74 cm, baldır 45.8±3.51 cm, tüm bacak 97.9±7.46 cm olarak ifade etmiştir.

Çakıroğlu ve arkadaşları [7] Vücut yapısının uzunluk, genişlik ve çevre olarak birbirlerine oranları, sportif aktivitelere mekanik yönden kimin daha avantajlı olduğu hakkında bilgi verir demektir. Bacakların gövdelere göre uzun olması, ağırlık merkezinin daha yukarıda olması demektir. Ağırlık merkezinin yukarıda olması hentbol, voleybol, basketbol gibi spor dallarında daha fazla sıçrama ve atletizmde atlama için katkıda bulunur. Güreş ve judo gibi branşlarda da ağırlık merkezinin yere yakın olması veya müsabakalarda yere yakın tutulmasında dengenin daha sağlam tutulması düşünceyi yatmaktadır. Çünkü ağırlık merkezi yere yaklaştığı denge sağlamlaşır [30].

Elit hentbolcuların uzunluk ölçümleri ile ilgili değerlere bakıldığında, literatürdeki Yıldırım'ın değerlerinin büyük çoğunluğu ile benzerlik göstermektedir. Bazı değerlerdeki farklılıkların yaş, boy ve kalıtsal sebeplerden kaynaklandığı düşünölmektedir. Hentbolda boy, kol ve bacak uzunlukları performansı önemli oranda etkileyebilir. Bacakların uzun olması sıçramaya, kolların uzun olması gerek savunma gerekse de hücum performansına önemli katkısı olacaktır.

Sonuç olarak; Kontrol grubu ve hentbolcuların ölçümleri karşılaştırıldığında, Hentbolcuların uzun kol ve bacaklı, uzun boylu, geniş omuzlu ve ortalamanın üzerinde bir vücut ağırlığına sahip oldukları belirlendi. Elde edilen bu antropometrik verilerin bir kısmı, antrenmanlardaki çalışmaların katkısıyla sonradan kazanılmış olsa da, hentbolcuların bu verilere uyum gösterebilecek kişilerden seçilmeleri performanslarına olumlu yönde katkı sağlayacağı düşünölmektedir.

KAYNAKLAR

1. Zorba E. Herkes için spor ve fiziksel uygunluk. Neyir Matbaası. Ankara. 1999.
2. Özer K., Antropometri, Sporda Morfolojik Planlama Kazancı Matbaacılık Sanayi A.ř. İstanbul. 1993; 9–135.
3. Kurudirek, M. Antropometri, Sporda Yetenek Seçimi ve Morfolojik Planlama, Erzurum. 1998; 2–40
4. Taşucu, E. Türk Erkek Hentbol Milli Takımının Somatotip Profiline Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2002;1–5,10–23, 72.
5. Tölek S. Kara Harp Okulu Erkek Hentbol Takımının Antropometrik Profili ve Sezon Süresince Değerlendirilmesi. Yüksek

- Lisans Tezi, Ankara, 2000;7,14–17,
6. Barış L., Minüroğlu S., Çoruh E. E., Sunay H. Türk Erkek Voleybol Milli Takımının Somatotip Özelliklerinin İncelenmesi. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara. 2003;53–56.
 7. Çakıroğlu M., Uluçam E., Sabri C. ve ark. Eltopu Oyuncularında Vücut Ölçümlerinden Elde Edilen Oranlar. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 19 Edirne. 2002;35–38.
 8. Yıldırım, K. Erkek Hentbol Milli Takım Oyuncularının Bazı Motorik Ve Antropometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara. 1997;9–17.
 9. Taşkıran, Y. Hentbolda Performans. Bağırğan Yayınevi, Ankara. 1997; 1–3, 85–86.
 10. Weiner J.S., Lourie J.A. Practical Human Biology, Academic Press. 1981.
 11. Zorba E. Vücut Yapısı Ölçüm Yöntemleri ve Şişmanlıkla Başa Çıkma. Morpa Kültür Yayınları Ltd.Ş.S: İstanbul. 2006;17,18, 39–48,71–81, 107–135.
 12. Tamer K. Sporda Fiziksel-Fizyolojik Performans Ölçülmesi ve Değerlendirilmesi. Bağırğan Yayımevi, Ankara. 2000; 36, 138–185.
 13. Bilge M., Tuncel F. Hentbolcularda Anaerobik Güç Ve Kapasite İle Vücut Kompozisyonu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara. 2003; Cilt: VIII, 67–76.
 14. Eler, S., Bereket, S. Elit Türk ve Yabancı Hentbolcuların Motorik ve Fizyolojik Parametrelerinin Karşılaştırılması. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Cilt:VI, Ankara. 2001; Sayı:4. 44–52
 15. Wagner, H., Klous, M., Müller, E. Symposium xxiv ISBS, Salzburg-Austria. 2006;161–164.
 16. Tillaar, R.V.D., Ettema, G. Eueopan Applied Physiogly 91, 2004;413-418.
 17. Srhoj Marinovi, M., Rogulj, N. Characteristics of Male Handball Players, Coll. Antropol. 2002;26, 1: 219–227.
 18. Norton, K., Olds, T. Anthropometrica, Avusturalya. 1996;304.
 19. Astrand, P.O., Rodahl, K. Textbook of Work Phsyiology, Pyhsiological Bases of Exercis, International Education, Mc Graw-Hill Book Co, Singapore.1986;98.
 20. Eler, S. Bir sezonluk Antrenman Periyotlanması boyunca üst düzey erkek hentbolcuların bazı motorik ve fizyolojik parametrelerinin incelenmesi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden eğitimi ve Spor Anabilim Dalı Yüksek lisans tezi, Ankara. 1996.
 21. Musaiger, A.O., Raghep, M.A., AL-Marzoog, G. Body Composition of Athletes İn Bahrain, British Journal of Sports Medicine. 1994;28(3),9,157.
 22. Gökdemir Ş. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Erkek Hentbol ve Basketbol Takımlarında Yer Alan Oyuncuların Fiziksel ve Fizyolojik Parametrelerinin Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Ankara. 1997;17, 19, 40.
 23. Sevim, Y. Sportif Oyunlardan Hentbol da Kombibe Kuvvet Antrenmanlarının Sıçrama ve Atış Kuvveti Üzerine Etkisi, Spor Hekimliği 1. Ulusal Sempozyumu Bildirileri, Ankara.1990; 351–365.
 24. Taşkıran, Y., Varol, R. Ofansif ve Defansif Savunma Sonrası Hızlı Hücuma Çıkan Kanat Ve İç Savunma Oyuncularının 30 m. Sprint Değerlerinin Karşılaştırılması, Performans Dergisi, İzmir, 1995; 1 (1) 25–29,
 25. Vurgun, H., Bereket, S., Varol, R. Elit Bayan- Erkek Hentbolcuların Oynadıkları Pozisyonlarına Göre Fiziksel ve Fizyolojik Özelliklerinin İncelenmesi, Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Ankara, 2001; VI, (1); 11-22.
 26. Zorba, E., Ziyagil, M.A., Yıldırım, G.K., Erdemir, İ. Erkek Hentbol Milli Takımının Motorik ve Antropometrik Özelliklerinin Değerlendirilmesi, Türk Spor Hekimliği Kongresi Özet Kitapçığı, Antalya. 1999; 68.
 27. Loftin, M., Andursan, P., Lytton, L., Pittman, P., Warren, B. Heart Rate Response During Handball Singles Match-play And Selected Physical Fitness Components of Experienced Male Handball Players, Journal of Sports Medicine Physical Fitness, 1996; 36(2) 95-9.
 28. Muratlı S. Antrenman Bilimi Yaklaşımıyla Çocuk ve Spor, Nobel Basımevi, I. Baskı, Ankara. 2003; 164–165,273,
 29. Falk, B., Weinstein, Y. A Treadmill Test Of Sprint Running, Scand J. Med. Sci. Sport, 1996; 6(5), 259–264.
 30. Glyn, M. Dynamics of sports Edition, Dubuque, Wm. C. Brown Publishers, 1991.

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN EĞİTSEL OYUN UYGULAMALARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Yunus TORTOP¹

Yücel OCAK¹

ÖZET

Bu çalışmada, ilköğretim I. kademesinde beden eğitimi derslerini yürüten sınıf öğretmenlerinin eğitimsel oyun uygulamalarına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlandı. Veri toplama aracı olarak bir anket uygulandı. Elde edilen verilerin frekans, yüzde (%) dağılımı ile ilişkilendirmelerde ki-kare (χ^2) ve t-testi analizleri SPSS programında yapılarak, anlamlılık düzeyleri 0,05 olarak belirlendi.

Sınıf öğretmenlerinin %22,5'i meslek yaşamlarından önce veya sonra aktif spor yaparken, %77,5'i hiçbir şekilde aktif sporun içinde yer almadıklarını ifade etmişlerdir. Aktif spor yapan erkek öğretmenlerin bayanlara oranla fazla olması, istatistikî açıdan 0,05 anlamlılık düzeyinde farklılığı ortaya çıkardı. İzleyici olarak veya sağlık için sporla ilgilenen erkek öğretmenlerin oranının bayan öğretmenlere göre fazla olması 0,05 anlamlılık düzeyinde bir farklılığı gösterdi. Ayrıca eğitimsel oyun öğretimine yönelik formasyon düzeylerini, erkek öğretmenlere oranla, bayan öğretmenlerin kendilerini daha yetersiz bulmaları istatistikî açıdan anlamlıydı ($P<0,05$). Eğitimsel oyun öğretimi ve formasyon düzeyleri açısından aktif spor yapan sınıf öğretmenleri, aktif spor yapmayanlarla kıyaslandığında, yapanlar lehine 0,05 düzeyinde anlamlı farklılık vardı. İzleyici olarak veya sağlık için sporla ilgilenen sınıf öğretmenlerinin, ilgilenmeyenlere göre eğitimsel oyun öğretimine yönelik uygulamaları açısından, kendilerini yeterli görmeleri durumunun istatistikî açıdan anlamlı olduğu görüldü ($P<0,05$).

Sonuç olarak; genelde sınıf öğretmenlerinin kendilerini eğitimsel oyun uygulamalarına yönelik formasyon düzeyleri açısından yeterli buldukları tespit edildi. Erkek sınıf öğretmenlerinin kendilerini bayanlara oranla bu konuda daha yeterli buldukları görüldü. Ayrıca aktif spor yapmış veya bir şekilde spora ilgili olan sınıf öğretmenlerinin eğitimsel oyun uygulamalarına yönelik yaklaşımlarının olumlu olduğu ve kendilerini daha yeterli gördüklerini belirlendi.

Anahtar Kelimeler: Eğitimsel Oyun, İlköğretim, Sınıf Öğretmeni, Spor

RESEARCH ON ELEMENTARY SCHOOL TEACHERS' PERCEPTION AND IDEAS ABOUT PRACTICING EDUCATIONAL GAMES

ABSTRACT

This research aims to find out the perception and the ideas of the elementary school teachers teaching physical education lessons about the lessons and performing the educational games. During the research, a questionnaire was implemented as an instrument to gather data. Analyses of frequency, percentage ratio, chi-square and t-tests were made in SPSS software and level of significance was determined as 0,05. While 22,5 percent of the elementary school teachers stated that they were involved in sports actively before or after becoming a teacher, 77,5 percent of them stated that they had never been involved in a sport actively. The high number of male teachers who are involved in sports actively compared to female ones shows that there is a statistically significant difference in the 0,05 level. Again the high number of male teachers who are interested in sports as a spectator or for health reasons when compared with female ones shows that there is a significant difference in the 0,05 level.

¹Afyon Kocatepe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Afyon,
Y. TORTOP: ytortop@hotmail.com; Y.OCAK: yocak@hotmail.com

Moreover, the female teachers when compared with male teachers felt that they were inadequate in terms of teaching educational games and formation level. This shows that there is a statistically significant difference ($P<0,05$). In terms of teaching educational games and formation level, there is a significant difference in the 0,05 level between elementary school teachers who are involved in sports actively before being a teacher when compared with teachers who are not involved in a sports and this difference is in favour of teachers involved in sports actively ($P<0,05$). In terms of teaching educational games and formation level, elementary school teachers who were involved in sports actively or as a spectator or for health reasons when compared to teachers who weren't, involved felt that they were adequate. This shows that there is a statistically significant difference ($P<0,05$).

As a result, it is found out that elementary school teachers feel that they are adequate in terms of formation level when applying educational games. The male teachers feel that they are more adequate than the female ones about the topic. Moreover, it is also found out that the teachers, who are involved in sports actively or interested in sports in a way, think that they feel more adequate and it is seen that their approach to applying educational games is more positive.

Key Words: Educational Games, Elementary Education, School Teachers, Sports

GİRİŞ

Gelişmiş ülkelerin beden eğitimi ve spora yaklaşımları, eğitimin bütünlüğü içerisinde fiziksel uygunluğu yerinde ve sağlıklı bir toplum oluşturmaya yöneliktir. Gelişmiş ülkeler arasında yerini almakta olan ülkemizin 1982 Anayasası'nda da, beden eğitimi ve sporun önemi "Devlet her yaştaki Türk vatandaşlarının beden-ruh sağlığını geliştirecek tedbirler alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyla korur" [1] şeklinde ifade edilmiştir.

Branş öncesi ve branşa yönelik temel eğitimin yer aldığı ilköğretim okullarında gelişim sürecindeki çocuk; fizyolojik, psikolojik ve zihinsel yönden yetişkinlik döneminin temel özelliklerini almaktadır. Bu dönemde çocuğun sportif ve kişilik gelişimine olumlu ya da olumsuz etkide bulunması veya bulunmaması, gelecekteki başarı-başarısızlık durumunun sınırlarını belirlemektedir. Ayrıca bu dönem çocuğun spor yapma alışkanlığının kazandırılması ve biçimlendirilmesi açısından ayrı bir önem taşımaktadır [2].

Beden eğitimine, çocuğun hareket ve oyuna en çok ihtiyaç duyduğu bir zamanda, özellikle okul öncesi ve ilköğretim çağında başlamak esastır. Çocuğun hayal dünyasını öldüren ve daralan oyun alanları, tek tip spor tesisleri, çocuğun hareket dürtülerini çok erken yaşta azaltmaktadır. Ayrıca çevrenin engelleyici yapısı, günümüzde kitle iletişim araçlarının seyir sporlarını sunu şekilleri de çocuğun hareket dünyasında yer alan olumsuz etmenler durumundadır [3].

Oyunla eğitim öğretici araç olarak kullanıldığında, çocuk diğer zamanlara göre daha serbest hareket etmekte ve iç dünyasını daha gerçekçi olarak yansıtmaktadır. Bu nedenle oyunla eğitimin öğretici araç olarak kullanılması sonucunda öğrenmenin daha iyi hafızada kaldığını, mukayeseli düşünme, karar verme ustalığı kazandırdığını ve davranışları değiştirdiği görülmektedir [4].

Eğitsel oyun uygulamaları kuvvet, çabukluk, dayanıklılık, esneklik, hareketlilik ve beceri özellikleriyle birlikte, çocuğun fiziksel gelişimi üzerinde de olumlu etkide bulunmaktadır. Oyun oynarken çocuğun elde ettiği fiziksel bir kazançtır. Çocuklar oyun sırasında yapan ve rol oynayan bireyler durumundadır. Oyun çocuğun bellekte tutma, isimlendirme, eşleştirme ve sınıflandırma yeteneklerini de desteklemektedir [5].

Çocuğun doğal ihtiyacı olan hareket ve oyun isteği, okulda beden eğitimi derslerinin önemini artırmaktadır. Günümüz eğitim öğretim kurumlarındaki okullarda okutulan derslerle, öğrencilerde geliştirilmek istenen, bilgi ve beceriler gibi bilişsel davranışlardaki değişiklikler yanında, psikomotor

gelişim ile kişilik özellikleri, tutumlar, değerler ve ilgiler gibi duyuşsal davranışlardır [6].

Öğrenmeye karşı olumlu tavır ve tutum geliştiren çocuk, öğrenme etkileşimlerine daha aktif bir şekilde katılabilir. Bu katılım çocuğun algılamasını etkileyen reseptörleri daha seçici yapar ve ilgili konunun öğrenilmesine karşı motivasyon oluşturur. Bu istek çocuğu öğrenmeye hazır hale getirir [7].

Sportif oyunlara bir takım mensubu olarak katılmak çocuklarda zamanla karşılıklı yardımlaşma, beraber çalışma ve takımın diğer oyuncularına ve oyunun düzenine saygılı olma duyuşlarını da geliştirir. Çocuk, gelişim özellikleri, duyuş, düşünce ve davranışları ile yetişkinden farklı, kendine özgü bir varlıktır. Bilimsel bir yaklaşım ile ele alınması gereken çocuğun doğası, özel nitelikleri bakımından bireyin temel davranışlarını kazandığı en önemli eğitim kademelerinin planlanmasını gerektirmiştir. Aktif katılımlı öğrenme bu dönemde gerçekleşmekte ve bunun için en uygun ortamın ise drama ve oyun olduğu bilinmektedir [8].

Bu araştırmanın amacı; ilköğretim I. kademesinde beden eğitimi derslerini yürüten sınıf öğretmenlerinin, eğitsel oyun uygulamalarına ilişkin görüşlerini tespitine yöneliktir. Sınıf öğretmenlerinin eğitsel oyun uygulamalarının, cinsiyet ve sporla ilgi durumları değişkenleri açısından önemli bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmaktır.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın çalışma evrenini Afyon Milli Eğitim Müdürlüğünde görev yapan, merkez ilköğretim okullarındaki 454 ve merkeze bağlı köy ilköğretim okullarındaki 192 olmak üzere toplam 646 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme; Afyon ili merkez ilçesindeki tamamı 42 adet ilköğretim okulu ve merkeze bağlı köylerde bulunan ilköğretim okulları arasından gelişigüzel seçilen 10 ilköğretim okulu olmak üzere, toplam 52 ilköğretim okulunda görev yapan, 334 sınıf öğretmeni araştırmaya alınmıştır.

İlköğretim I. kademesinde diğer derslerin yanı sıra, beden eğitimi derslerini de yürüten sınıf öğretmenlerinin, eğitsel oyun uygulamasına ilişkin görüşlerini tespit etmeye yönelik olarak anket uygulanmıştır. Anketin alfa değeri (μ) %76,16'dır.

Anketten elde edilen verilerin SPSS paket programında frekans ve yüzde (%) dağılımları yapılmış, ilişkilendirmelerde ise, ki-kare (χ^2) ve t-testi analizleri yapılarak, anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyet, aktif sporculuk, izleyici veya sağlık için sporun içinde bulunma ve öğrenim durumlarına göre dağılımları

		Frekans	%
Cinsiyet dağılımı	Erkek	184	55,1
	Bayan	150	44,9
	Toplam	334	100

Lisanslı olarak, aktif spor yapma durumları dağılımı	Evet	75	22,5
	Hayır	259	77,5
	Toplam	334	100
İzleyici veya sağlık için sporla ilgilenme durumları dağılımı	Evet	262	78,4
	Hayır	72	21,6
	Toplam	334	100
Öğrenim durumu dağılımı	Ön Lisans	214	61,1
	Lisans	97	29,0
	Diğer fak. veya yük. okul	23	6,9
	Toplam	334	100

Tablo 1’de görüldüğü üzere, 184’ ü erkek, 150’ si bayan olmak üzere toplam 334 sınıf öğretmeni araştırmaya katıldı. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin “Mesleğe başlamadan önce veya sonra lisanslı sporcu olarak aktif spor yaptınız mı?” sorusuna, 75’inin (%22,5) evet, 259’unun (%77,5) hayır cevabı verdikleri görüldü. “İzleyici olarak veya sağlık için sporla ilgileniyor musunuz?” sorusuna ise, 262’sinin (%78,4) evet, 72’sinin (%21,6) hayır cevabı verdikleri belirlendi. Araştırma kapsamına alınan sınıf öğretmenlerinin, 214’ü (% 64,1) ön lisans, 97’si (% 29,0) lisans ve 23’ünün de (% 6,9) diğer yükseköğretim kurumlarından mezun oldukları tespit edildi.

Tablo 2. Sınıf öğretmenlerinin eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik görüşleri

Sınıf öğretmenlerinin eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik görüşleri:	Kesinlikle katılıyorum		Katılıyorum		Fikrim yok		Çok az katılıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Oyunun çocuğun fizyolojik, psikolojik, sosyal ve zeka gelişimleri ile sağlık üzerine olan etkilerini iyi biliyorum.	158	47,3	146	43,7	5	1,5	20	6,0	5	1,5	334	100
Diğer derslerde öğrencilerin dikkatlerinin dağıldığını hissedince, kısa bir süre değişik oyunlar oynattığım için, oyundan sonraki öğrenme sürecinin daha verimli geçtiğine inanıyorum.	178	53,3	129	38,6	7	2,1	18	5,4	2	0,6	334	100
Oyunlar sayesinde öğrencilerimin hataları, zayıf yanları, yetenekleri ve eğilimleri ile gerçek kişilik özelliklerini tespit edebiliyorum.	134	40,1	171	51,2	12	3,6	12	3,6	5	1,5	334	100
Temel eğitimin bütün dallarında, rahatlıkla eğitsel oyunları kullanabiliyorum.	68	20,4	167	50,0	9	2,7	81	24,3	9	2,7	334	100
Fiziksel engelli öğrencilerinde hareket ihtiyaçlarının olduğu bilinciyle, engellerini göz önünde bulundurarak oyun uygulamaları yapıyorum.	70	21,0	141	42,2	64	19,2	53	15,9	6	1,8	334	100
Oyunla eğitimi gerçekleştirebilmek için, yeterli seviyede bilgi ve beceri birikimine sahip olduğumu düşünüyorum.	48	14,4	140	41,9	15	4,5	104	31,1	27	8,1	334	100
Oyunlar sayesinde beden eğitimi ve spora yetenekli çocukların okul takımlarında faaliyet göstermelerini teşvik ediyorum.	136	40,7	142	42,5	22	6,6	25	7,5	9	2,7	334	100
Oynanacak oyunların sürelerini öğrencilerin sınıf ve yaş seviyelerine göre, önceden mutlaka planlarım.	81	24,3	160	47,9	20	6,0	59	17,7	14	4,2	334	100
Oyunların sürelerini belirlerken, çocukların yorgunluk belirtisi göstermeleri benim için bir kriterdir.	70	21,0	190	56,9	17	5,1	43	12,9	14	4,2	334	100

Uygulamalarda hareketlerin gösterilmesinde yetersiz kalıyorum.	29	8,7	116	34,7	16	4,8	87	26,0	86	25,7	334	100
Beden eğitimi ve oyun uygulamasına yönelik, sportif açıdan daha yetenekli olduğumu düşündüğüm sınıf öğretmeni arkadaşlarımdan yardım alıyorum.	51	15,3	115	34,4	26	7,8	96	28,7	46	13,8	334	100
Oyunların uygulanmasında, kurallara uyulmasına kesinlikle dikkat ederim.	137	41,0	164	49,1	8	2,4	23	6,9	2	0,6	334	100
Oynanan bir oyun sonrası başarısız olanları, başarılı olanlardan mutlaka ayırırım.	24	7,2	81	24,3	5	1,5	74	22,2	150	44,9	334	100
Uygulamasını yaptırdığım oyun sonrasında, daha önceden hazırlamış olduğum planın amacına ulaşip ulaşmadığını her zaman yargılarımla.	72	21,6	173	51,8	13	3,9	57	17,1	19	5,7	334	100

Tablo 3. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik görüşlerinin karşılaştırılması (t - test)

Cinsiyet	n	Aritmetik Ortalama ± Standart Hata	t	p
Erkek	184	52,3±6,9	2,307	0,022
Bayan	150	50,5±7,2		

p<0,05

Tablo 3’de, sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik görüşleri karşılaştırıldığında, istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılığın olduğu görüldü (p<0,05).

Tablo 4. Sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre, “uygulamalarda hareketlerin gösterilmesinde yetersiz kalıyorum” görüşüne ilişkin ki-kare test sonucu

Cinsiyet		Kesinlikle Katılmıyorum	Çok Az Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Erkek	f	16	50	8	52	58	184
	%	8,7%	27,2%	4,3%	28,3%	31,5%	100%
Kadın	f	13	66	8	35	28	150
	%	8,7%	44,0%	5,3%	23,3%	18,7%	100%
Toplam	f	29	116	16	87	86	334
	%	8,7%	34,7%	4,8%	26,0%	25,7%	100%

p<0,05

Tablo 4’de “Uygulamalarda hareketlerin gösterilmesinde yetersiz kalıyorum.” ifadesini değerlendiren bayan öğretmenlerle erkek öğretmenlerin görüşleri karşılaştırıldığında anlamlı bir fark olduğu görüldü (p<0,05).

Tablo 5. Sınıf öğretmenlerinin mesleğe başlamadan önce veya sonra lisanslı olarak aktif spor yapma durumlarına göre, eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik formasyon düzeyleriyle ilgili görüşlerinin karşılaştırılması (t-test)

Aktif Sporculuk Durumu	n	Aritmetik Ortalama \pm Standart Hata	t	p
Evet	75	53,8 \pm 7,6	3,329	0,001
Hayır	259	50,8 \pm 6,8		

p<0,05

Tablo 5’de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin mesleğe başlamadan önce veya sonra lisanslı olarak aktif spor yapma durumlarının, eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik formasyon düzeyleriyle arasında önemli bir farkın olduğu belirlendi (p<0,05).

Tablo 6. Sınıf öğretmenlerinin aktif sporcu olup olmama durumlarına göre, “oyunla eğitimi gerçekleştirebilmek için, yeterli seviyede bilgi ve beceri birikimine sahip olduğumu düşünüyorum” görüşüne ilişkin ki-kare test sonucu

Aktif sporcu olup-olmama durumu		Kesinlikle Katılmıyorum	Çok Az Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	Toplam
Evet	f	4	12	6	34	19	75
	%	5,3%	16,0%	8,0%	45,3%	25,3%	100%
Hayır	f	23	92	9	106	29	259
	%	8,9%	35,5%	3,5%	40,9%	11,2%	100%
Toplam	f	27	104	15	140	48	334
	%	8,1%	31,1%	4,5%	41,9%	14,4%	100%

p<0,05

Tablo 6’da “Oyunla eğitimi gerçekleştirebilmek için, yeterli seviyede bilgi ve beceri birikimine sahip olduğumu düşünüyorum.” yargısı ile öğretmenlerin aktif sporcu olup-olmama durumları arasında yapılan ki-kare testine göre, 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır.(p<0,05)

Tablo 7. Sınıf öğretmenlerinin izleyici olarak veya sağlık için sporla ilgilenme durumlarına göre, eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik formasyon düzeyleriyle ilgili görüşlerinin karşılaştırılması (t - test)

İzleyici Olarak veya Sağlık İçin Sporla İlgilenme Durumları	n	Aritmetik Ortalama \pm Standart Hata	t	p
Evet (İlgilendim)	262	52,0 \pm 7,0	2,687	0,008
Hayır (İlgilenmedim)	72	49,5 \pm 7,1		

p< 0,05

Tablo 7'de görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin izleyici olarak veya sağlık için sporla ilgilenme durumlarının, eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik formasyon düzeyleriyle ilgili görüşlerinin karşılaştırması sonrasında önemli bir farklılığın olduğu belirlenmiştir. ($p < 0,05$)

TARTIŞMA

Sınıf öğretmenlerin eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik formasyon düzeyleriyle ilgili görüşlerde, bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre formasyon düzeylerini daha yetersiz buldukları tespit edildi.

Bu çalışmada, sınıf öğretmenlerinin %56,3'ü oyunla eğitimi gerçekleştirebilmek için yeterli seviyede bilgi ve beceri birikimine sahip olduklarını, %72,2'si, uygulanacak oyunların sürelerini öğrencilerin sınıf ve yaş seviyelerine göre önceden mutlaka planladıklarını ifade ettikleri gözlemlendi. Ayrıca öğretmenlerin %77,3'ü, oyunların sürelerini belirlerken çocukların yorgunluk belirtisi göstermelerinin belirleyici bir kriter olduğunu belirtti.

Erkek öğretmenlerin, bayan öğretmenlere göre uygulamalardaki başarılarını daha yüksek gördükleri belirtildi. Bu görüşe bayan öğretmenlerinde katıldığı görüldü.

Uşak ilinde yapılan benzer çalışmada, bu çalışmadan farklı olarak, sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi formasyon düzeylerinin yetersizliğini kendileri için en önemli problem olarak gördükleri bildirilmiştir [9]. Ayrıca, Ankara ilinde yapılan benzer çalışmada da, beden eğitimi derslerine giren sınıf öğretmenlerinin % 85'i, kendilerini derslerde az yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir [10].

48 sınıf öğretmeni üzerinde yapılan başka bir çalışmada, öğrencilerin beden eğitimi aktivitelerine katılımının artışında öğretmen öz yeterliğinin rolü incelenmiş ve araştırma sonucunda öğretmenlerin kendi yeteneklerine olan inançları ile öz yeterlik algı düzeylerinin aktivitelere yön verdiği belirlenmiştir [11].

Sınıf öğretmenlerinin mesleğe başlamadan önce veya sonra lisanslı olarak aktif spor yapma yapmama durumları, eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik formasyon düzeyleriyle ilişkilendirildiğinde, istatistiki açıdan anlamlı bir farkın olduğu görüldü ($P < 0,05$). Sınıf öğretmenlerinin mesleğe başlamadan önce ve sonraki süreçte aktif spor yapmış olmaları, eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik formasyon düzeylerini olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

"Oyunla eğitimi gerçekleştirebilmek için, yeterli seviyede bilgi ve beceri birikimine sahip olduğumu düşünüyorum" diyen sınıf öğretmenlerinin oranının %76,6 olduğu görüldü. Bu yargıya mesleğe başlamadan önce veya sonra aktif sporcu olan sınıf öğretmenlerinin, aktif sporcu olmayanlardan daha fazla katıldıkları görüldü. Sınıf öğretmenlerinden aktif sporculuk yapanların kendilerini uygulamalarda daha yeterli buldukları söylenebilir.

Türkiye genelinde yapılan, sınıf öğretmenliği beden eğitimi ve oyun öğretimi ders programı uygulama yeterliliğinin değerlendirilmesini amaçlayan bir çalışmaya göre, programın yeterli düzeyde uygulandığı belirtilmiştir [12].

Ankara ilköğretim okullarında yapılan çalışmada aynı yaş grubundaki çocukların beden eğitimi dersini yürüten sınıf öğretmenleri ile branş öğretmenlerinin etkisi karşılaştırılmıştır. Karşılaştırmada çocukların temel motorik özelliklerinden çabukluk, kuvvet, esneklik ve sıçrama kuvveti üzerinde yapılan ölçümleri değerlendirilmiş, bu çalışmada ilkököl birinci sınıflarda anlamlı bir fark görülmemiştir. Diğer iki, üç, dört ve beşinci sınıflarda yapılan çabukluk, kuvvet, esneklik ve sıçrama kuvveti ölçümlerinde branş öğretmenleri tarafından yürütülen sınıflardaki öğrencilerin daha iyi değerlere sahip oldukları gözlenmiştir. Çalışmada, ilkökullardaki beden eğitimi derslerine branş öğretmenlerinin girmesi gerektiği önerilmiştir [13].

Amerika’da İlköğretim düzeyindeki çocuklarda yapılan başka bir çalışmada, ankete katılan çocukların % 97’si beden eğitimi programlarına kayıtlı olduğu; beden eğitimi programlarına kayıtlı olan çocuklarında % 36,4’ünün haftada ortalama üç gün beden eğitimi derslerine katıldığı belirlenmiştir. Ancak öğrencilerin % 76’sı, beden eğitimi dersi için sınıf öğretmenini tercih etmediklerini, % 83’ü haftada en az bir kez beden eğitimi uzmanı ile derse girdiklerini belirtmiştir [14].

Ankara ilinde yapılan bir çalışmada, sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersini işlemek için yeterli olmamaları durumunun öğretmen, yönetici ve velilerin de bu dersi önemsememelerine sebep olduğu, ayrıca bu durumun beden eğitiminin amaçlarının gerçekleştirilmesini engelleyen en önemli faktörler arasında olduğu bildirilmiştir [15].

Muğla ve Aydın illerinde yapılan benzer bir çalışmada, sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi derslerine olan görüş ve tutumlarında önemli olan etkiler olarak, öğretmenlerin mezun oldukları eğitim kurumlarının, meslekteki deneyimlerinin ve hizmet içi eğitimlere katılıp katılmamalarının önemli ölçüde etkili olduğu bildirilmiştir [16].

Sınıf öğretmenlerinin izleyici olarak veya sağlık için sporla ilgilenip, ilgilenmeme durumlarının, eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik formasyon düzeyleriyle ilgili görüşleri açısından değerlendirildiğinde; sınıf öğretmenlerinin izleyici olarak veya sağlık için sporla ilgilenme durumlarının, eğitsel oyun öğretimi ve uygulamasına yönelik formasyon düzeylerinde etkili olduğunu göstermektedir. Sadece aktif olarak spor yapmanın dışında, izleyici olarak sporun içinde bulunmalarının bile, öğretmenlerin oyun öğretimine yönelik formasyon düzeylerine katkı sağlayacağı söylenebilir.

Sonuç olarak; genelde sınıf öğretmenlerinin kendilerini eğitsel oyun uygulamalarına yönelik formasyon düzeyleri açısından yeterli buldukları tespit edildi. Ancak bayan sınıf öğretmenlerinin kendilerini erkeklere oranla daha yetersiz gördükleri belirlendi. Ayrıca aktif spor yapmış veya bir şekilde sporla ilgili olan sınıf öğretmenlerinin, eğitsel oyun uygulamalarına yönelik yaklaşımlarının olumlu olduğu ve kendilerini daha yeterli gördükleri tespit edildi.

KAYNAKLAR

1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. 59. Madde, B Fıkrası. 1982.
2. Grössing S. Beden-Spor-Hareket. (Çev: Adnan Orhun), I. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Sempozyumu), M.E.B. Yayınları. İzmir. 1991.
3. Hollingsworth PM, Hoover KH. İlköğretimde öğretim yöntemleri, Elementary teaching methods. (Çev: Tanju Gürkan, Erten Gökçe, Duygu Güler), Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, No:124. Ankara. 1999.
4. Demirci N, Demirci PT. İlköğretim I. Kademe sınıf öğretmenlerinin oyunla eğitimin önemine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. 9. Uluslar arası Spor Bil. Kongresi. Muğla. 2006:614–616.
5. Aral N, Gürsay F, Köksal A. Okul öncesi eğitiminde oyun. Yapa Yayınları. İstanbul. 2000.
6. Gündüz N. Beden eğitiminde öğrencilerin değerlendirilmesi. Orta öğretim kurumlarında beden eğitimi ve sorunları, Türk Eğitim Der. Yayınları, S.153. Ankara. 1988.
7. Kıldan O. Oyunun çocukların gelişim özelliklerine etkisi, , Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) 1–2. Konya. 2001.
8. Alakuş AO. Öğretme - Öğrenme sürecinde uzaktan öğretim ve Türkiye’deki yansımaları. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 2003;2 (6) 72–82.
9. Doğan E, Ergün M. Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersi uygulamalarının değerlendirilmesi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi. 2000;4 (2)119–132.
10. Sönmez G. İlkokullarda beden eğitimi ve spor uygulamaları ile ilgili sorunlar. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi, Sağlık Bil. Enstitüsü. Ankara. 1989.
11. Roth WT. Physiological markers for anxiety. Panic disorder and phobias. Int J Psychophysiology, 2005;58. 190–198.
12. Şirin FE, Çağlayan HS. Beden eğitimi ve oyun öğretimi dersinin sınıf öğretmenliği programındaki uygulama yeterliliğinin öğretim elemanı ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi. 9. Uluslar arası Spor Bil. Kongresi. Muğla.

2006;1278–1283.

13. Sezen M. İlkokul Dönemi çocukların temel motorik gelişmelerine beden eğitimi ve spor öğretmenlerinin etkisi. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara. 1989.
14. Ross, J. G. (1998). Ulusal çocuk ve gençlik-dinçlik araştırması (Ncyfs Iı), (Çev.: Yeşim Bulca) Spor Ekin. C. I, S. 1998; 4: 1301–4390.
15. Çöker HN. Ankara ilkokullarında beden eğitimi etkinliğinin değerlendirilmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bil. Ens. Ankara. 1991.
16. Yenal TH, İra N, Çalışır SE, Aycan N, Aycan Ş. İlköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersine ilişkin görüşleri. (Muğla-Aydın İl Merkezi Örneği), 9. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi. Muğla. 2006;1221–1225.

TAKIM SPORLARI VE BİREYSEL SPORLAR YAPAN SPORCULARIN SALDIRGANLIK DÜZEYLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Erkut TUTKUN¹ Buket Ç. GÜNER² S.Ahmet AĞAOĞLU¹ Recep SOSLU³

ÖZET

Bu çalışmanın amacı takım ve bireysel spor yapan oyuncuların saldırganlık düzeylerinin, saldırganlığı etkileyen bazı faktörler açısından değerlendirilmesidir. Bu çalışmada İpek İlter (Kiper) tarafından geliştirilen, 30 maddeden ve üç alt testten (yıkıcı saldırganlık, atılganlık ve edilgen saldırganlık) oluşturulmuş saldırganlık envanteri kullanılmıştır. Araştırmaya 120 (%50)'si takım sporları 120 (%50)'si bireysel spor yapan toplam 240 sporcu katılmıştır. Çalışmada, bireysel spor yapan oyuncuların yıkıcı saldırganlık, edilgen saldırganlık ve genel saldırganlık ortalama puanları ile takım sporu yapan oyuncuların saldırganlık ortalama puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0.05$). Spor, bireyleri ve grupları karşılıklı bir rekabet ve yarışma içine sokar. Rakiple doğrudan teması gerektiren sporların takım sporlarına göre saldırganlığa ve şiddete daha yatkın oldukları görülmektedir. Sporda çoğu zaman başarıya, galip gelmeye eşanlamlı olarak düşünüldüğünden fiziksel davranışlardaki kontrolsüzlük bir yerde galip gelme amacına hizmet etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel sporlar, takım sporları, saldırganlık

EVALUATION OF AGGRESSION LEVELS OF INDIVIDUALS PARTICIPATING IN TEAM AND INDIVIDUAL SPORTS

ABSTRACT

The aim of the present study is the evaluation of aggression levels of individuals participating in team and individual sports in terms of some factors effecting aggression. In this study, an aggression criterion composed of 30 items and three subtests (hostile aggression, hardness and passive aggression) developed by İpek İlter (Kiper) was used. 240 athletes participated in the present study, and half of these participants (120- 50%) were those dealing with team sports and the other half (120- 50%) were those dealing with individual sports. A statistically significant difference was determined between the average aggression scores of players dealing with team sports and individual sports, regarding hostile aggression, passive aggression and general aggression ($p<0.05$). Sports create a competition between groups and individuals. A violence and aggression tendency is observed in sports requiring direct contact with the opponent compared to team sports. Generally in sports success is considered synonymous to defeating or winning and therefore control deficiency in physical behaviour serves to the aim of winning.

Key Words: Individual sports, team sports, aggression

¹Ondokuz Mayıs Üniversitesi.,Yaşar Doğu BESYO,Samsun, etutkun@ omu.edu.tr

²Çarşamba İlköğretim Okulu-Samsun

³Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor ABD Yüksek Lisans Öğrencisi, recepfoli@hotmail.com

GİRİŞ

Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre saldırganlık; kötülük ya da yıpratma amacıyla bir kimseye karşı doğrudan doğruya silahlı ya da silahsız bir eylemde bulunma, bireyin kendi düşünce ve davranışlarını dıştaki direnmelere karşın, zorla karşısındakine benimsetme çabası olarak tanımlanmaktadır [1].

Saldırganlığı Tiryaki (2000) karşısındakine üstün gelmek, onu yönetmek, bir işi bozmak, boşa çıkarmak için düşmanca, incitici, hırpalayıcı, acı/ağrı verici davranış biçimi olarak açıklarken [2]; Çobanoğlu (2005) esas olarak dış uyarılara karşı bir tepki değil, insanın içinde, serbest kalmaya çabalayan ve dış dürtülerin yeterli olup olmamasına bakmaksızın anlatımını bulacak bir uyarımadır şeklinde tanımlamaktadır [3]. Kaufmann (1970) saldırganlığı, hoş olmayan bir uyarıcının canlı bir hedefe yöneltilen davranış biçiminde görmekte; Baron (1977) ise onu başka birisine zarar verme, incitme amacı güden bir davranış şekli; Cox (1985) başka bir kişiyi incitme amaçlı davranışın sonucu olarak açıklarken [4]; Gergen ve Gergen (1986) saldırganlığın salt davranışsal olmadığını, davranışa öfke, düşmanlık, patlama gibi duygusal öğelerin de eşlik ettiğini belirtmektedir [5].

İnsanlar ilişkilerinde çekingen, saldırgan, yönlendirici ve atılgan olmak üzere dört farklı temel davranış biçimlerinden birini seçerek tepkide bulunurlar [6]. Saldırganlığın nedenlerine inildiğinde, saldırıda bulunan kişinin sosyal ve psikolojik açıdan eksikliklerinin bulunduğu ve bu eksikliklerini gidermek veya tamamlamak için kendisini bu şekilde ifade ettiği görülmektedir. Saldırganlık konusunda Freud, Wheite ve Murray'a ait farklı teoriler bulunmaktadır. Bu teorisyenler saldırganlığı farklı nedenlere dayandırarak bağlı buldukları ekolleri esas almak suretiyle açıklamaya çalışmışlardır. Ancak tüm teorilerin ortak yanı, bireyin psikolojik ve sosyolojik olgunluğu oranında saldırganlık içgüdülerini yitirdiği şeklindedir. Saldırganlığın bir ihtiyaç mı yoksa bir etkiye karşı gösterilen tepki mi olduğu konusu halen araştırmalara konu olmaktadır. Saldırgan kişiler kırgınlık ve öfke dolu olup, öfke krizleri ve şiddet saldırılarıyla içlerindeki düşmanlığı dış dünyaya vurmaktadırlar [7].

Saldırganlık; yıkıcı saldırganlık, atılganlık ve edilgen saldırganlık olmak üzere üç başlıkta incelenmektedir. Yıkıcı saldırganlık, düşmanlık içeren saldırganlıkla eş anlamlı olarak düşünülmektedir. İnsanlar beklentilerini gerçekleştiremediği zamanlarda hayal kırıklığı, üzüntü, korku gibi karmaşık duygular içerisine girebilmektedir. Bu duygu yoğunluğu içindeki kişi, toplumun kabul etmeyeceği saldırgan bir tutum sergileyebilmektedir. Burada, kişi kendine zarar verdiğine inandığı kaynağa doğru hareketle, zarar verme amacını taşımaktadır [8]. Atılganlık, kişiler arası iletişim ve etkileşimi kurmadaki sağlıklı davranış biçimlerinden birisi olarak belirtilmektedir. Atılganlık aynı zamanda bireyin haklarını korumada, düşüncelerini, duygularını ve inançlarını doğrudan, dürüst, uygun yollarla ve başkalarının haklarını gözeterek ortaya koyma biçimidir [9]. Atılganlık ile saldırganlık arasında temel bazı farklılıklar dikkat çekmektedir. Saldırganlıkta kişi karşısındakilerin haklarını gözetmemekte, onlara saygı duymamakta, düşüncelerini kabul ettirebilmek için şiddet ve zorlama gibi yollara başvurmaktadır. Atılganlık davranışında düşünce kabul ettirilmeye çalışılırken, saygı çerçevesi içerisinde yapılmaktadır. Ancak atılganlık gösteren kişiler kendilerine saygısızlık ve haksızlık yapılmasına izin vermezler [7]. Edilgen saldırganlık ise, karşısındaki kişiyi öfkelenmeden saldırganlık duygusunun tatmin edilmesidir. Burada karşısındakini somut olarak incitme arzusu baskındır. Edilgen saldırganlık pasif bir davranış şekli olduğu için, burada sürekli mücadeleden kaçma söz konusudur. Edilgen saldırganlık dolaylı bir saldırganlık türü olarak değerlendirilebilmektedir [4,8].

Günlük hayatımızın doğal unsurlarından biri haline gelen saldırganlık, maalesef yaşamımızın tüm boyutlarında olduğu gibi sportif faaliyetlerde de görülmekte ve sporda saldırganlık bir boşalma

vasıtası olarak algılanmaktadır. Dünyada ve Türkiye’de sporda saldırganlık giderek artmaktadır. Öyle ki bugün yapısal, çevresel, sosyal ve bilişsel değişkenler grubu, izleyici şiddetiyle birleşerek sporda tehdit oluşturmaktadır [10]. Kişi, cemiyetin normal şartlarda yasakladığı veya hoş görmediği saldırgan davranışları, spor vasıtasıyla yok etmeye çalışmaktadır. Özellikle insanların otoriteye başkaldırma, baskıya boyun eğmeme gibi isyanları spor aktivitelerinde yer alan ve tamamen kurallar içerisinde bulunan hırs veya agresif davranışlar biçiminde ortaya çıkarak sporcuların saldırganlık dürtülerinin en alt düzeyde seyretmesine sebep olabilir. İnsanlarda otoriteye başkaldırma, baskıya boyun eğmeme gibi isyanların yerine spor faaliyetlerinde bu hırs ve agresif davranışlarda bulunmakta, ceza vermekten zevk duymaktadır. Spor sayesinde zihin ve beden bakımından rakiplerini yenerek tatmine kavuştuğu söylenebilir. Fakat bazı araştırmacılar tarafından sporun kısmen bireylerin saldırganlık arzularını önlemesinin aksine artırdığı düşüncesi de savunulmaktadır [11].

Sporadaki saldırganlık sorunu; sporcunun özelliklerine, antrenörün verdiği taktiğe, taraftar ve medya baskısına bağlı olabilmektedir. Özellikle takım sporlarında saldırganlığı içeren “agresif savunma ve oyun” gibi terminolojiler son derece önemlidir. Burada geçen agresif terimi onaylanan bir durumu göstermektedir. Belirlenmiş kuralların sınırını aşmadığı sürece desteklenmekte, hatta ödüllendirilmektedir. Oysa, günlük yaşamda agresif davranışlar ya toplumsal kurallarla ya da yasalarla sınırlanmakta, yaptırım uygulanmaktadır [6].

Bu çalışmanın amacı takım ve bireysel spor yapan oyuncuların saldırganlık düzeylerinin, saldırganlığı etkileyen bazı faktörler açısından değerlendirilmesidir.

MATERYAL VE METOD

Çalışmaya, Samsun ilindeki spor kulüplerde oynayan 240 sporcu katılmıştır. Katılımcıların 120’si (%50) takım sporları (40 futbolcu, 40 voleybolcu ve 40 basketbolcu) ve 120 (%50)’si bireysel spor (40 yüzücü, 40 güreşçi ve 40 tekwandocu) yapan sporculardır.

Katılımcılara iki bölümden oluşan bir anket formu gözlem altında uygulanmıştır. Anketin ilk bölümünde sporcuların demografik özelliklerini (yaş, cinsiyet, spor türü) içeren sorular, ikinci bölümünde, saldırganlık envanteri yer almaktadır. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Kiper (1984) tarafından yapılan “Saldırganlık Envanteri” 30 maddeden ve yıkıcı saldırganlık, atılganlık ve edilgen saldırganlık olmak üzere 3 alt ölçekten oluşan bir envantere [12]. Envanterde her bir alt test 10 soru ile belirlenmiştir. Sorular “bana hiç uymuyor” ve “bana çok uyuyor” uçları arasında yanıtlamayı içeren 7’li Likert tipidir. Kuramsal olarak her bir alt testte, her soruya bana çok uyuyor şeklinde yanıt veren kişi artı (+)30, bana hiç uymuyor şeklinde yanıt veren kişi ise eksi (-)30 puan almaktadır. Ancak istatistiksel olarak eksi puanlar kullanılmayacağından ve sıfır sayısının istatistiksel analizde sorun yaratacağı düşüncesiyle her toplam puana 31 sayısı ilave edilmiştir. Bu sayede her bir alt testten alınan puan 1, en yüksek puan 61 olmaktadır. Envanterin kendisinde olmamakla birlikte, her üç alt ölçeğin toplam puanlarından yola çıkılarak her denek için genel bir saldırganlık puanı da elde edilmiştir [4].

Verilerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogorov Smirnov testi ile değerlendirilmiştir. Normal dağılıma uymayan veriler ortanca (minimum-maksimum), uyan veriler ortalama \pm standart sapma ve sayı (%) olarak verilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde Student t testi, Mann Whitney U testi ve kıkare testi kullanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların bazı sosyodemografik özellikleri Tablo-1’de sunulmuştur. Çalışmada iki grup arasında yaş ve cinsiyet açısından istatistiksel yönden anlamlı bir farka rastlanılmamıştır.

Tablo-1: Katılımcıların bazı sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı

Özellik	Takım Sporu	Bireysel Spor	p
Yaş	23 (18–29)	24 (17–30)	>0.05
Cinsiyet	Kadın	46	>0.05
	Erkek	74	

Bireysel ve takım sporları yapan katılımcıların saldırganlık alt başlıklarından aldıkları puanların dağılımı Tablo-2’de verilmiştir. Bireysel spor yapanların yıkıcı ve edilgen saldırganlık puanlarının takım sporu yapanlara göre istatistiksel olarak anlamlı daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo-2: Katılımcıların saldırganlık envanterinin alt başlıklarından aldıkları puanların branşlara göre dağılımı

Branşlar	Yıkıcı Saldırganlık	Atılgnlık	Edilgen Saldırganlık	Genel Saldırganlık
Takım sporları	27.9 ± 7.8	32.3 ± 6.1	23.8 ± 7.5	89.7 ± 16.4
Bireysel sporlar	32.3 ± 7.9	31.0 ± 8.9	28.7 ± 8.8	98.7 ± 20.3
p	<0.05	>0.0.5	<0.05	<0.05

Katılımcıların saldırganlık alt başlıklarından aldıkları puanların cinsiyete göre dağılımı Tablo-3’de verilmiştir.

Tablo-3: Katılımcıların saldırganlık envanterinin alt başlıklarından aldıkları puanların cinsiyete göre dağılımı

Cinsiyete	Yıkıcı Saldırganlık	Atılgnlık	Edilgen Saldırganlık	Genel Saldırganlık
Kadın	28.2± 8	38.3±7.8	24.5±8.3	91.8±16.1
Erkek	27.7±7.6	37.1±6.2	23.2±7	88.2±16.5
p	>0.05	>0.05	>0.05	>0.05

TARTIŞMA

Çalışmada bireysel spor yapan oyuncuların yıkıcı saldırganlık puanlarının, takım sporu yapan oyuncularından istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuç rakiple doğrudan teması gerektiren bireysel sporların, yıkıcı saldırganlıktaki artışa etkisi olduğunu göstermektedir. Yapılan çalışmalarda takım sporu yapan oyuncuların, bireysel spor yapan oyunculara göre daha yüksek seviyede saldırganlık sergiledikleri ortaya konulmuştur [6,13,14]. Bu farklılığın çalışmadaki bireysel spor branşlarının diğer çalışmalarda tercih edilen bireysel spor branş farklılıklarından da kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Spor, bireyleri ve grupları karşılıklı

rekabet ve yarışma içine sokmaktadır. Direkt rekabet bireyler veya gruplar arasında tartışmalara, kavgalara, çatışmalara neden olabilmektedir. Bu çatışmalar esnasında saldırganlık içeren davranışlar sergilenebilmektedir. Bunlar sözlü veya fiziksel olabileceği gibi, doğrudan bir obje kullanarak diğer bir sporcuya yönelmiş hareketler de olabilmektedir. Bireysel sporların birçoğunda rakibe doğrudan saldırıda bulunma söz konusu oyunun taktiksel bir sonucu olarak görülürken, takım sporlarında rakibe temasa sınırlı kurallar çerçevesinde izin verilmektedir. Birçok takım sporlarında rakibe doğrudan fiziksel saldırı hemen oyundan uzaklaştırılmayı veya sporcu ya da takımına ağır cezayı gerektirirken, bireysel sporlarda bu tür hareketler puan almaya yönelik davranışlar olarak algılanabilir. Sportif ortamda, amaca yönelik her hareket rakip tarafından bir engellenme ile karşılaşmaktadır. Dolayısıyla engellenme ile ortaya çıkan gerginlik ve öfke saldırganlığa neden olabilmektedir. Gerek izleyenlerin gerekse sporcuların rakibe doğru yaptıkları bu temaslar bireysel sporlarda beklenen bir davranış şeklidir.

Çalışmada takım ve bireysel spor yapan katılımcıların atılganlık puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmamış ($p>0.05$), ancak takım sporu yapanların puanları bireysel spor yapanların puan ortalamalarından daha yüksek bulunmuştur. Erşan ve ark.(2009) yapmış oldukları çalışmada da, takım sporu yapan sporcuların atılganlık puanları ile bireysel spor yapan sporcuların puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunmazken, takım sporu yapan sporcuların atılganlık puanlarını daha yüksek tespit etmişlerdir [6]. Yaşadığımız toplumda atak, yani hızlı hareket etmek benimsenir ve teşvik edilir. Son yıllarda da toplumumuzda görülen hızlı kültürel değişim ve amaca ulaşmak için her yolun geçerli olduğu düşüncesi, kişisel başarıların imrenilerek seyredildiği veya takip edildiği bir ortamda değer yargılarımız toplum içinde bireyselliği ön plana çıkarmaktadır. Bu nedenle takım sporu yapan katılımcıların ön plana çıkabilmek için yaptıkları hareketler ortaya konan sonuçlar için şaşırtıcı değildir.

Çalışmada, bireysel spor yapan katılımcıların takım sporu yapanlara göre puanlarının daha yüksek olduğu ve gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Saldırganlıktan söz edilebilmesi için öncelikle bir davranışın ortaya çıkması, davranışın zarar ve incitme niyeti taşıması, zarar verme veya incitmenin gerçekleşmesi gerekir. Bu fiziksel ya da psikolojik olabilir. Vurmak veya tekmelemek kadar birisine küfür etmek ve kötü söz söylemek de saldırganlıktır. Saldırganlık envanterini, bu tip davranışlar gösteren bir oyuncunun cevaplama halinde, bir amaca ulaşmak için araç olarak kullanılan edilgen saldırganlığı ölçen maddelere ve bir kişiye acı ve zarar vermek amacıyla girişilen yıkıcı saldırganlığı ölçen maddelere pozitif cevaplar vermesi doğaldır. Bu durumda her ikisi arasında anlamlı bir ilişki çıkması beklenebilir [15]. Burada, bireysel sporla ilgilenen sporcuların müsabaka boyunca kendi kararlarını vermeleri ve aldıkları kararların sadece kendi müsabaka sonuçlarını etkilemesi sebebiyle, takım sporu yapan sporculara göre daha bağımsız ve avantajlı oldukları düşünülmektedir. Zira takım içinde uyum veya uyumsuzluğun birinci dereceden herkesi dolaylı etkilediği takım sporunda bireylerin daha çok baskı altında oldukları söylenebilir.

Çalışmada, bireysel spor ile takım sporu yapan katılımcıların genel saldırganlık ortalama puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0.05$). Kuruç ve Bayar (1989), bireysel spor yapan erkeklerin takım sporu yapan erkeklerden daha saldırgan davranışlar sergilediklerini bildirmektedir [16]. Bu sonuç bizim çalışmamızla paraleldir. Ancak bu sonuçların aksine Kuruç ve Gökçeoğlu yaptıkları araştırmada, takım sporu yapanların bireysel spor yapanlara oranla daha saldırgan oldukları sonucuna ulaşmışlardır [17]. Bireysel sporcuların müsabaka boyunca kendi kararlarını kendilerinin vermesi, yaşadıkları ruhsal veya toplumsal sorunların yoğunluğu, spordaki beklentilerine ulaşamama ve bundan etkilenme düzeyleri, müsabakalardaki hakem yönetimleriyle

ilgili negatif algıları, yahut antrenman periyotlarındaki yüklenme ağırlığına bağlı yaşanan fiziksel sorunlar, veya beklenenin altında performans sergilemeleri türünden pek çok sebep, bireysel sporcuların saldırgan davranışlar ortaya koymasını ve bu tarz davranışa yönelmelerini kısmen açıklayabilir.

Çalışmada, bayan sporcuların saldırganlık alt puanlarının erkek sporculardan daha yüksek olduğu ancak aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p>0.05$). Çalışma sonuçlarının aksine Erşan ve ark.(2009)'nın yapmış olduğu çalışmada, erkeklerin bayanlara göre yıkıcı saldırganlık puan ortalamalarının daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir [6]. Lancelotta ve Vaughn (1989), çalışmalarında erkeklerin bayarlardan daha saldırgan olduğunu belirlemişlerdir [18]. Bu çalışmada bayan sporcuların saldırganlık alt puanlarının erkeklere göre daha yüksek olması; artan bayan sporcu sayısına bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz rekabet şartları ile açıklanabilir. Günümüzde yalnızca spor alanında değil, diğer alanlarda da daima erkeklerin daha saldırgan olacağı görüşü yaygındır. Yine bilindiği üzere erkeklerin saldırganlığı genel olarak açık ve fiziksel türdendir. Bayan sporcuların saldırganlıkları, fiziksel güç gösterisi olmayan daha çok zihinsel ve sözel türdendir, bayanların bu saldırgan duygularını ortam buldukları zaman erkeklerden daha etkili olarak ortaya koyabilmektedir [19]. Gill (1986) bir çalışmasında, bayan sporcuların katıldığı yüksek temaslı spor dalları sayısında önemli bir artış olduğunu tespit etmiştir [20]. Çalışma sonuçlarının aksine, Rainey (1984) ise; erkeklerin bayanlara göre saldırganlığa fazla angaje olduklarını ve saldırganlığın erkekler tarafından her ortamda kabul edilebilir bir davranış olarak görüldüğünü belirtmektedir [21]. Bu farklılıkların oluşmasında, takım veya bireysel spor yapan bayanların sosyo-kültürel yapıları, içinde yaşadıkları toplumun kadına verdiği önem ve hassasiyet düzeyi ve ailelerin özellikle çocuk yetiştirmedeki cinsiyet ayrımıyla ilgili tutumları etkili olabilir.

Sonuç olarak spor, bireyleri ve grupları karşılıklı bir rekabet ve yarışma içine sokmaktadır. Rakiple doğrudan teması gerektiren bireysel sporların takım sporlarına göre saldırganlığa ve şiddete daha yatkın oldukları görülmektedir. Sporda çoğu zaman başarıya, galip gelmeye eşanlamlı olarak düşünüldüğünden fiziksel davranışlardaki kontrolsüzlük bir yerde galip gelme amacına hizmet etmektedir.

Öneriler

Sporcuların saha içinde ve dışındaki davranış özellikleri iyi tanımlanmalı ve kişisel maç taktiği geliştirilmeli,

Sağlıklı iletişim ve saldırgan tutumlarla baş etme konusunda bilimsel yayınlardan ve psikolojik danışmanlardan faydalanılmalı, saldırgan tutum ve davranış sergileyen sporcuların spor dışında farklı sosyal aktivitelere katılmalarını sağlayarak saldırgan tutum ve davranışlarının önüne geçmeleri sağlanmalıdır.

Antrenörler, sporcuları saldırgan olmayan modelleri göstererek eğitmeli, aksi durumda sporcuların saldırgan davranışlara yönelten veya onları bu davranışlardan dolayı ödüllendiren antrenörlere sporcular gibi cezalar uygulanabilmelidir.

Kulüp yöneticileri ve antrenörler, karşılaşma öncesi karşı tarafa olumsuz mesajlar gönderen davranışlardan kaçınmalı, ezeli rekabet içerisinde olduğu söylenen takımlar arasında iletişim pozitif biçimde artırılmalı ve desteklenmelidir.

Ailelerin çocuklarının yanında saldırgan tutum sergilemekten şiddetle kaçınmalıdır. Saldırgan tutum ve davranış sergileyen çocuklara küçük sorumluluklar vererek ve çeşitli aktivitelere katılmalarını sağlayarak destek olabilirler

KAYNAKLAR

1. Türk Dil Kurumu.2010 [Erişim tarihi; 01 Şubat 2010]. <http://www.tdkterim.gov.tr/bts>
2. Tiryaki Ş. Spor Psikolojisi. Kavramlar, Kurallar ve Uygulama, Eylül Kitap ve Yayınevi, Ankara. 2000.
3. Çobanoğlu Ş. Mobbing, İşyerinde Duygusal Saldırı ve Mücadele Yöntemleri. Timaş Yayınları, İstanbul, 2005.
4. Güner ÇB. Takım Sporları ve Bireysel Sporlar Yapan Sporcuların Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2006.
5. Gergen KJ. Gergen MN. Social Psychologie. 2nd Edition. N.Y: Springer-Verlag.1986.
6. Erşan EE. Doğan O. Doğan S. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyodemografik Açıdan Değerlendirilmesi, Cumhuriyet Tıp Dergisi. 2009;31: 231–238
7. Kabak F. Ergenlerde Spora Katılımın Saldırgan Davranışlar Üzerine Etkilerinin İncelenmesi Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2009.
8. Bostan G. Kılıçgil E. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencisi Olan ve Olmayan Ankara Üniversitesi Öğrencilerinin Saldırganlık Boyutları, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. 2008; 6 (3):133–140.
9. Derwent F. Arslanoğlu E. Şenel Ö. Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri ve Sportif Aktivitelere Katılımla İlişkisi (İstanbul İli Örneği), Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi.2010; 7 (1): 523–525.
10. Russell GW. Sport Riots: Social- Psychological Review, Canada foundations of Sport Champaign, IL: Human Kinetics Publishers, 2003.
11. Şahin HM. Sporda Şiddet ve Saldırganlık, Gaziantepspor Kulübü Spor Eğitim Yayınları Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2003.
12. Kiper İ. Saldırganlık Türlerinin Çeşitli Ekonomik, Sosyal ve Akademik Değişkenlerle İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1984.
13. Baron RA. Richardson DR. Humanaggression (2nd Ed.), Plenium Pres, New York,1994.
14. Ramazanoğlu F. Canikli A. Saygın Ö. Futbolcular ile Taekwondocuların Saldırganlık Düzeylerinin Karşılaştırılması, Atatürk Üniversitesi BESYO, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi. Erzurum, 2002;4 (2) :37–39.
15. Aktaş Z. Çobanoğlu G. Yazıcılar İ. Profesyonel Erkek Basketbolcuların Saldırganlık Düzeyleri İle Maç Başarıları Arasındaki İlişkinin Araştırılması, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 2004; 2 (3): 127–134.
16. Koroç Z. Bayar P. Sporun Kişilik Üzerine Etkileri Araştırma Raporu, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü. SESAM, Ankara, 1989.
17. Afyon YA. Özkan H. Yıldız SM. Profesyonel Futbol Takımlarının Saldırganlık Düzeylerinin Karşılaştırılması, Doğu Anadolu Bölge Araştırmaları, 2005:163–167.
18. Lancelotta GX. Vaughn S. Relation Between Types of Aggression Sociometric Peer and Teacher Perception. Journal of Educational Psychology, 1989; 81 (1) :890.
19. Çobanoğlu MG. Sporda Saldırganlık Olgusu ve Bu Olgunun Sportif Performans Üzerine Etkisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayımlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 1993.
20. Gill DL. Psychological Dynamics of Sport. Champaign. IL. Human Kinetics.1986.
21. Rainey DW. A Gender Difference in Acceptance of Sport Aggression, Journal of Teaching of Psychology, 1984;13 (2) :138–140.

TAEKWONDO MÜSABAKA KURALLARINDA YAPILAN BAZI DEĞİŞİKLİKLERİN MÜSABAKALARDA KULLANILAN TEKNİKLERE OLAN ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI

Osman İMAMOĞLU¹ Mahmut AÇAK² Levent BAYRAM¹

ÖZET

Bu çalışmada Taekwondo müsabaka kurallarında yapılan bazı değişikliklerin müsabakada kullanılan tekniklere olan etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Birbirinden farklı puan değerlendirmeleri olan 2002 yılında yapılan 23. Bayanlar Avrupa Taekwondo Şampiyonası, 2005 yılında yapılan 10. Bayanlar Taekwondo Dünya Şampiyonası ve 2009 yılında yapılan 7. Uluslar arası Açık Bayan Taekwondo Turnuvası'nda toplam 72 adet final ve yarı final müsabakasının analizi yapılmıştır. Puan alınan teknikler ve puanların rauntlara göre dağılım yüzdeleri tespit edilmiştir. Teknik farklılıklarının belirlenmesinde Tukey testi kullanılmıştır.

Araştırmada; 2002 yılında yapılan şampiyonada; 1. rauntta 85 puan (%36,48), 2. rauntta 79 puan (%33,91), 3. rauntta 69 puan (%29,61) alınmıştır. 2005 yılında 1. rauntta 48 puan (%26,97), 2. rauntta 69 puan (%38,76), 3. rauntta 61 puan (%34,27) alınırken 2009 yılında; 1. rauntta 72 puan (%35,47), 2. rauntta 65 puan (%32,02), 3. rauntta 66 puan (%32,51) alınmıştır. 2002 yılında yapılan şampiyonada; puanların en çok alındığı teknikler %49,36'si direk palding tekniğinden ve %36,05'i kontra palding teknikten alınırken, puanların en az alındığı teknikler; %0,86'si kontra twid chagi ve %0,43'ü kontra dollyo tekniğinden alınmıştır. 2005 yılında ise puanların en çok alındığı teknikler; %26,97'si kontra palding tekniğinden ve %25,84'i kucakta palding teknikten alınırken, puanların en az alındığı teknik; %3,33 ile kontra dollyo olmuştur. 2009 yılında ise puanların en çok alındığı teknikler; %25'12'si kontra palding tekniğinden , %14,78'i direk palding tekniğinden alınırken, puanların en az alındığı teknikler; %1,97'i ön adım palding ve %4,43'ü kucakta palding tekniğinden alınmıştır.

Son kural değişikliği olan gövdeye vurulan tekniklere puan verilirken elektronik sefigard kullanılması, puanlamada bir standardı beraberinde getirmiştir. Taekwondo müsabaka kurallarında yapılan her bir kural değişikliği, müsabakalarda kullanılan teknikler üzerinde belirleyici olmuştur. Elektronik sefigard sistemi müsabakaların daha adaletli şekilde sonuçlanmasına yardımcı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Taekwondo, Teknik Analiz, Puan

INVESTIGATION THE EFFECT ON TECHNIQUES USED IN COMPETITION OF SOME CHANGES IN TAEKWONDO COMPETITION RULES

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the effects of changing competition rules on the techniques used at competitions. A total of 72 semi-final and final competitions were analyzed from the 23rd European Women Taekwondo Championships in 2002, 10th World Women Taekwondo Championships in 2005 and 7th International Open Women Taekwondo Tournament in 2009, all of which had different scoring systems. Scoring techniques and percentage range of scores in rounds were determined. One way variance analysis and Tukey post hoc test were used in determining the technical differences.

¹OMU Yaşar Doğu Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Samsun, O. İmamoğlu: Osmani@omu.edu.tr; L. Bayram: levent.bayram@omu.edu.tr

²İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Malatya m.acak@hotmail.com

Our study revealed that 85 points (36,48%) were taken in the first round, 79 points (33,91%) were taken in the second round, and 69 points (29,61%) were taken in the third round of the championship in 2002. According to the results of the championship in 2005, 48 points (26,97 %) were taken in the first round, 69 points (38,76%) were taken in the second round, 61 points (34,27%) were taken in the third round. In the tournament in 2009, 72 points (35,47 %) were taken in the first round, 65 points (32,02 %) were taken in the second round, and 66 points (32,51 %) were taken in the third round. Most scoring techniques were direct palding (49,36%) and counter palding (36,05%) while the least scoring techniques were counter twid chagi (0,86%) and counter dollyo (0,43%) at the championship in 2002. Most scoring techniques of the championship in 2005 were counter palding (26,97%), palding on bosom (25,84%) and the least scoring technique was counter dollyo (3,33%). At the tournament in 2009, while counter palding (25,12%) and direct palding (14,78%) were the most scoring techniques, palding with front foot (1,97%) and palding on bosom (4,43%) were the least scoring techniques.

As the last rule change, using electronic sefigard while scoring the techniques which include hitting the body brought about a standard for scoring. Every rule change in Taekwondo competition rules has been determinative on the techniques used at competitions. Electronic sefigard system will help getting more fair results in competitions.

Key Words: Taekwondo, technical analysis, point

GİRİŞ

Taekwondo insanların el ve ayaklarını sistemli bir şekilde kullanarak, rakibine saldırı ve savunma amaçlı tatbik edilen tekniklerin bütünü olan bir sanattır[4]. 2000 yılında olimpik bir spor olmuştur [10].Olimpiyat, Dünya ve Avrupa şampiyonalarında başarılı ülkelerin teknik ve taktik açısından analizi ile en üst düzeydeki taekwondonun karakteristik özelliği ortaya çıkar. Ülkelere düşen görev ise bu özelliklere sahip Taekwondocuları yetiştirmek ve antrenman planları yapmak ve teknik hareket tercihinde bulunmak gerekir. Antrenörler taekwondocuyu hazırlarken, müsabakayı kazanmada etkin olan teknik ve sistemi bilmesi başarıda önemli rol üstlenecektir. Taekwondoda müsabaka kazanmada sporcuların fiziksel uygunlukları ve antropometrik yapıları etkinliği kadar müsabaka içinde taekwondocunun uygulaması gereken tekniklerin ve hareketsetel aksiyonların sayısı, oranı ve etkinliği de önemli bir rol oynamaktadır[1]. Taekwondo müsabakalarında sonuç üzerinde teknik, taktik, fizyolojik ve psikolojik etmenler etkilidir. Müsabaka süresince sporcular farklı teknikleri kullanırlar [1]. Puanlar bir tekme veya yumrukla yasal puan bölgesine atıldığında kazanılır. Bu vuruşlardan puan kazanmak için sporcular yeterli gücü üretmelidirler [5]. Müsabaka analizlerinde ülkelere ve spor disiplinine özel gelişim trendin de özellikle teknik-taktik performans faktörleri değerlendirilmelidir [7,8]. Salvatore ve ark. (2007), bayan taekwondo sporcularının yarışma başarılarının savuma becerilerine dayandığını ve savunma tekniklerinin koruması içinde kalıp ataklarını azaltma eğilimine girdiklerini ileri sürmüştür [10].

Bir araştırmada kazananlar ile kaybedenler arasında bazı değişkenlerin araştırılmasında müsabaka sonrası laktik asit seviyeleri ve kalp atım sayıları arasında fark olmadığı, kazananların teknikleri toplamda daha fazla yaptığı ortaya çıkmıştır [6]. Bir çalışmada kazanan ve kaybedenler arasında atak sayısı (kazanan %58; kaybeden %78) ve savunma aksiyonları (kazanan %42; kaybeden %22) bakımından anlamlı bir farklılık ortaya koyulmuştur [10]. Taekwondo olimpik spor olduktan sonra birçok kural değişikliğine gidilmiştir. Müsabakanın süresi 2'ser dakikadan 3 raunt, rauntlar arasında da 1 dakika dinlenme verilmektedir. Taekwondo yarışmalarında geçerli olan puanlar; vücut koruyucusuna atak 1 puan, yüze atak 2 puan, müsabıklardan biri knock-down durumuna düşüp, hakem saydığıında 1 ek puan verilmektedir. Üçüncü raundun sonlanmasında sonra puanlarda eşitlik olması durumunda, 1 dakika dinlenme verilir ve 2 dakikalık 4. raunt yapılır. Bu rauntta altın puanı

alan veya 2 kyong-go veya gam-jeom verilmesi durumunda, son vuruř beklenmeden műsabaka sona erdirilir. Yarıřmaya ait gűzlemlenebilir durumu belirleyen turnuva yeri, rakip, yarıřma kuralları, seyirciler ve buna benzer faktűrler, taekwondo sporcusu için potansiyel kaygı kaynaklarıdır [9]. Bu kaygılardan bazılarının sporcuyu belirli teknikler içerisinde yarıřmaya zorlayacađı dűřűnűlebilir. Salvatore ve ark. (2007), bayan taekwondo sporcularının yarıřma bařarılarının savuma becerilerine dayandıđını ve savunma tekniklerinin koruması içinde kalıp ataklarını azaltma eđilimine girdiklerini ileri sűrműřtűr [10].

2002 yılında Tűrkiye'nin Samsun űehrinde yapılan 23. Bayanlar Avrupa Taekwondo űampiyonasında tűm teknikler 1 puan ile deđerlendirilmiřtir. 2005 yılında İřpanya'nın Madrid kentinde yapılan 10. Bayanlar Taekwondo Dűnya űampiyonasında yűze vurulan tekniklere 2 puan ve bu tekniđin űiddetine gűre +1 puan verilmiřtir. 2009 yılında İřpanya'nın Alicante űehrinde yapılan 7. Uluslararası Açık Bayanlar Taekwondo turnuvasındaki űampiyonadaki kural deđiřikliđi ise elektronik sefigard getirilmiřtir (Sefigard sporcuların gűđűs, karın ve sırt bűlgesini koruyan koruyucuya verilen isimdir). Her siklet için sefigarda gűc bariyeri yűklenmektedir. Sporcuların belirli bir gűc ile bu korucuya vurulunca puan otomatik olarak skorboarda yansıtılmaktadır. Hakemler sadece yűze vurulan tekniklerde puan vermiřlerdir [11]. Bu çalıřmada űc deđerlik kural ile yapılan műsabakalardaki tekniklerin analizi ile kural deđerlikliđinin teknikler űzerine olan etkisini arařtırarak, sporcuyu ve antrenűrlerin antrenman planlamalarına katkıda bulunulmaya çalıřılmıřtır.

MATERYAL VE METOD

2002 yılında Tűrkiye'nin Samsun űehrinde yapılan 23. Bayanlar Avrupa Taekwondo űampiyonası, 2005 yılında İřpanya'nın Madrid kentinde yapılan 10. Bayanlar Taekwondo Dűnya űampiyonası, 2009 yılında İřpanya'nın Alicante űehrinde yapılan 7. Uluslararası Açık Bayanlar Taekwondo turnuvasındaki yarı final ve final műsabakalarındaki tekniklerin video analizleri yapıldı. Arařtırmacılar tarafından geliřtirilen műsabaka deđerlendirme cetveline uluslar arası dereceye sahip űc hakem tarafından puanlama, kullanılan teknik, puan deđerli olmayana tekniklerin sayısal deđerlerinin her raunt sonunda karřılařtırmalı analizi yapıldı. Farklı sonuçlar çıktıđında karřılařma tekrar izlendi ve 3 hakemin 2'sinin ortak kararları dođru olarak alındı. Sonuçlar her siklet ve űampiyona için ayrı deđerlendirildi. Yıllara gűre gűzlemlenen műsabakalarda alınan puanlar arasında istatistiksel bir fark olup olmadıđı Tek yűnlű varyans analizi ile incelenmiřtir. Farkların hangi yıllar arasında olduđu ise Tukey testi ile ortaya çıkarılmıřtır.

BULGULAR

Tablo 1: Yıllara ve rauntlara gűre Paldingi tekniđi ve tűrevlerinden alınan puanlar

Palding tekniđi (gűvdeye yapılan)				
Oyun adı	Yıl	Raunt	Raunt toplam puan	Toplam Puan
Kontra palding	2002	1	31	84
		2	23	
		3	30	
	2005	1	14	48
		2	23	
		3	16	
	2009	1	18	51
		2	17	
		3	16	

Direk palding	2002	1	46	115	
		2	42		
		3	27		
	2005	1	11		23
		2	7		
		3	5		
	2009	1	10		30
		2	10		
		3	10		
Kucakta palding	2002	1	4	15	
		2	4		
		3	7		
	2005	1	12		46
		2	19		
		3	15		
	2009	1	4		9
		2	2		
		3	3		
Ön adım palding	2002	1	0	-	
		2	0		
		3	0		
	2005	1	3		5
		2	2		
		3	0		
	2009	1	2		4
		2	1		
		3	1		
Ön kontra palding	2002	1	1	3	
		2	1		
		3	1		
	2005	1	5		15
		2	5		
		3	5		
	2009	1	6		16
		2	6		
		3	4		

Tablo 2: Yıllara ve rauntlara göre Dollyo-chagi tekniği ve türevlerinden alınan puanlar

Dollyo-chagi tekniği (yüz ve kafaya yapılan)					
Oyun adı	Yıl	Raunt	Raunt toplam puan	Toplam Puan	
Naeryo chagi Kodeup-chagi	2002	1	3	6	
		2	3		
		3	0		
	2005	1	0		16
		2	6		
		3	10		
	2009	1	8		27
		2	9		
		3	10		
Kontra twid chagi	2002	1	0	2	
		2	1		
		3	1		
	2005	1	3		13
		2	5		
		3	5		
	2009	1	8		20
		2	8		
		3	4		

Dollyo chagi	2002	1	2	7
		2	3	
		3	2	
	2005	1	0	6
		2	3	
		3	3	
	2009	1	8	28
		2	7	
		3	13	
Kontra dollyo	2002	1	0	1
		2	1	
		3	0	
	2005	1	3	6
		2	0	
		3	3	
	2009	1	9	18
		2	4	
		3	5	

Tablo- 3: Sıkletlere ve yıllara göre rauntlarda alınan toplam puanlar

Yıl	Raunt	47 kg	51 kg	55 kg	59 kg	63 kg	67 kg	72 kg	+72 kg	Toplam
2002	1	10	11	8	8	17	17	6	8	85
	2	14	7	6	9	18	12	5	8	79
	3	8	4	11	9	21	10	2	4	69
	Toplam	32	22	25	26	56	39	13	20	233
2005	1	3	8	10	7	6	1	5	8	48
	2	9	14	11	8	6	8	9	4	69
	3	8	4	8	6	12	10	9	4	61
	Toplam	20	26	29	21	24	19	23	16	178
2009	1	11	8	5	11	10	8	10	9	72
	2	13	10	9	6	6	4	6	11	65
	3	13	16	4	6	10	8	6	3	66
	Toplam	37	34	18	23	26	20	22	23	203

$f=2,2367$ $p=0.1155$

Tablo-4: Yıllara ve rauntlara göre alınan toplam puanlar ve yüzde dağılımı

Yıl	2002 yılı (1)		2005 yılı (2)		2009 yılı (3)		F	Sig.	Tukey LSD
	puan	%	puan	%	puan	%			
1. raunt	85	36,48	48	26,97	72	35,47	4,3652	0,0260	1>2*
2. raunt	79	33,91	69	38,76	65	32,02	0,5063	0,6099	A.F.Y.
3. raunt	69	29,61	61	34,27	66	32,51	0,0963	0,9086	A.F.Y.
Toplam	233	100,00	178	100,00	203	100,00			
Müsabaka başına ortalama	233/24=9,71		178/24=7,41		203/24=8,46				

A.F.Y.= Anlamlı farklılık yok * $p<0.5$

Tablo 5- Şampiyonalara göre yapılan tekniklerin puanları ve yüzdelik değerleri

Yapılan teknikler	2002 yılı-Samsun		2005 yılı-Madrid		2009 yılı-Alicante	
	Puanlar	%	Puanlar	%	Puanlar	%
Kontra palding	84	36,05	48	26,97	51	25,12
Direk palding	115	49,36	23	12,92	30	14,78
Kucakta palding	15	6,44	46	25,84	9	4,43
Ön adım palding	0	0,00	5	2,81	4	1,97
Ön kontra palding	3	1,29	15	8,43	16	7,88
Naeryo chagi Kodeup-chagi	6	2,58	16	8,99	27	13,30
Kontra twid chagi	2	0,86	13	7,30	20	9,85
Dollyo chagi	7	3,00	6	3,37	28	13,79
Kontra dollyo	1	0,43	6	3,37	18	8,87
TOPLAM	233	100	178	100	203	100

Tablo 6- Şampiyonalara göre toplam puanların alındığı tekniklerin dağılımı

Teknikler	2002 yılı		2005 yılı		2009 yılı	
	Puan	%	Puan	%	Puan	%
Palding tekniği ve türevleri	217	93,13	137	76,97	110	54,19
Dollyo-chagi tekniği ve türevleri	16	6,87	41	23,03	93	45,81
TOPLAM	233	100	178	100	203	100

TARTIŞMA VE SONUÇ

Kontra palding tekniğinden en fazla puan 2002 yılında alınmıştır. Direk palding tekniğinden alınan puanlar 2002 yılında çok fazla iken (115 puan) 2005 ve 2009 yıllarında düşmüştür (23 ve 30 puan). Kucakta paldingten 2005 yılında en fazla puan alınmıştır. Ön adım paldingten 2002 yılında hiç puan alınmamıştır. Bunun yanında aynı yıl ön kontra palding puanları da diğer yıllardan düşüktür. Neryo chagi ve kontra twid chagi puanları 2002 yılında düşük iken diğer yıllarda yükselmiştir. Dollyo chagi ve kontra dollyo chagi tekniklerinden diğer yıllara göre 2009 yılında belirgin oranda daha fazla puan alınmıştır (Tablo 1).

Sikletlere göre alınan puanlar yıllara göre değişmekle beraber en az puan; 2002 yılında 72 kg'da (toplam 13 puan), 2005 yılında +72 kg'da (16 puan) ve 2009 yılında ise 55 kg'da (18 puan) alınmıştır. En fazla puan alınan sikletlerde ise 2002 yılında 63 kg'da (56 puan), 2005 yılında 55 kg'da (29 puan) ve 2009 yılında 47 kg'da (37 puan) alınmıştır (Tablo 2). Çalışmada 2002, 2005 ve 2009 yıllarında değerlendirmeye alınan müsabakalarda görülen puanların 0.05 seviyesinde istatistiksel olarak farklı olmadıkları söylenebilir ($0.1145 > 0.05$), (Tablo-2). Yani değerlendirmeye alınan müsabakalarda görülen puanların homojen bir yapı gösterdiği tespit edilmiştir. Yıllara göre en az ve en fazla puan alınan sikletlerin biraz değiştiği tespit edilmiştir. Bu durum sporcuların milliyet, kondisyon ve teknik kapasitelerindeki farklılıklardan kaynaklanmış olabilir. Şampiyonalardaki her müsabaka başına alınan puanların ortalama değerleri; 2002 yılında 9,71 iken 2005 yılında 7,41 ve 2009 yılında 8,46 puan şeklindedir (Tablo-3). 2005 yılında müsabaka başına alınan puan daha azdır. Bunun nedeni olarak sporcuların yüze ve kafaya vuruş yapma isteğinin fazlaca olmasını söyleyebiliriz.

2000 Sydney Olimpiyatlarına katılan tüm taekwondocuların yaptığı müsabakalar incelendiğinde alınan puanların rauntlara göre dağılımını %31.42'ini 1. rauntta, %33.42'sini 2. rauntta, %35.14'ü 3. rauntta aldıkları tespit edilmiştir (1). Bizim çalışmamızda 2002 yılında yapılan 23. Bayanlar Avrupa Taekwondo Şampiyonasında analiz edilen müsabakaların tüm rauntlarına göre dağılımına bakıldığında 1. raundunda %36,48 iken 2. raundunda %33,91 ve 3. raundunda %29,61 oranında puan alınmıştır. Toplamda 233 puan alınmıştır. Müsabakalarda en çok puan alınan 1.raunt, en düşük puan alınan ise 3.raunt olduğu görülmüştür. 2005 yılında İspanya'nın Madrid kentinde yapılan 10. Dünya Bayanlar Taekwondo Şampiyonasında ise 1. Rauntta %26,97 iken 2. Rauntta %38,76 ve 3. Rauntta %34,27 oranında puan alınmıştır. Toplamda 178 puan alınmıştır. Müsabakalarda en çok puan alınan 2. raunt ve en düşük puanın ise 1. raunt olduğu görülmektedir. 2009 yılında İspanya'nın Alicante şehrinde yapılan 7. Uluslararası Açık Bayanlar Taekwondo turnuvasında ise 1. rauntta %35,47 iken, 2. rauntta %32,02 ve 3. rauntta %32,51 oranında puan alınmıştır. Toplamda 203 puanın alındığı tespit edilmiştir. Müsabakalarda en çok 1. rauntta puan alınmıştır (Tablo 3). Sydney olimpiyatlarına göre her rauntta alınan puanlar birbirine yakın olmakla beraber ilk rauntlarda alınan puanlar daha fazla bulunmuştur. Sonuçlar incelendiğinde ise 2002, 2005 ve 2009 yıllarında değerlendirmeye alınan müsabakaların 0.05 önem düzeyinde, birinci rauntlarında görülen puanların istatistiksel olarak farklı oldukları ($p>0.05$), ikinci ve üçüncü rauntlarında görülen puanların anlamlı bir farklılık göstermedikleri tespit edilmiştir ($p>0.05$). Birinci rauntlarda alınan puanlardaki farklılık 2002 ile 2005 yılları arasındadır ($0.0218<0.05$). Bunun yanında 2002 ile 2009 ve 2005 ile 2009 yılları birinci rauntlarda alınan puanlar bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık içermemektedir (Tablo 3).

Araştırmamızda 2002 yılında yapılan şampiyonada; puanlar en çok alındığı teknikler %49,36'sı direk palding tekniğinden ve %36,05'i kontra palding teknikten alınırken, puanların en az alındığı teknikler; %1,29'u ön kontra palding tekniğinden, %0,86'sı kontra twid chagi tekniğinden ve %0,43'ü kontra dollyo tekniğinden alınmıştır. 2005 yılında yapılan ise puanların en çok alındığı teknikler; %26,97'si kontra palding tekniğinden ve %25,84'i kucakta palding teknikten alınırken, puanların en az alındığı teknikler; %337'si ön kontra palding ve %3,33'ü kontra dollyo tekniğinden alınmıştır. 2009 yılında ise puanların en çok alındığı teknikler; %25'12'si kontra palding tekniğinden , %14,78'i direk palding teknikten alınırken, puanların en az alındığı teknikler; %1,97'si ön adım palding ve %4,43'ü kucakta palding tekniğinden alınmıştır. Dollyo chagi 2002 yılında alınan puanların %3'ünü oluştururken, 2005 yılındaki oranı %3,37'ye ve 2009 yılında ise %13,79'a yükselmiştir. Kontra twid chagi tekniği 2002 yılında alınan puanların %0,86'sını oluştururken, 2005 yılındaki oranı %7,30'a ve 2009 yılında ise %9,85'e yükselmiştir. Kontra dollyo 2002 yılında alınan puanların %0,43'ünü oluştururken, 2005 yılındaki oranı %3,37'ye ve 2009 yılında ise %8,87'ye yükselmiştir. Direk palding 2002 yılında alınan puanların %49,36'sını oluştururken, 2005 yılındaki oranın %12,92 ve 2009 yılında ise %14,78 olduğu görülmüştür. Bunun nedeni olarak 2002 yılındaki geçerli olan kuralda sporcuların riske girmeden rakibin sefigard vurulan ile kafa ve yüze vurulan tekniklerin aynı puan verilmesidir. 2002 yılında direk ve kontra palding en yüksek iken 2005 yılında kucakta palding ve kontra paldin yüksek bulunmuştur. 2009 yılında ise kontra palding en yüksektir ve önceki yıllara göre Chagi tekniklerinden alınan puan artmıştır (Tablo 4). Kural değişikliğinin kontra yapılan teknikler üzerine de etkisi olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmamızda 2002 yılında sefigard'a vurularak alınan puanlar %93,13'ünü oluştururken kafaya ve yüze vurularak alınan puanların %6,87 olduğu görülmektedir. 2005 yılında ise sefigard'a vurularak alınan puanlar %76,97, kafaya ve yüze vurularak alınan puanlar %23,03'dür. 2009 yılına bakıldığında sefigard'a vurularak alınan puanlar %54,19, kafaya ve yüze vurularak alınan puanlar

%45,81 oranındadır (Tablo 5). 2002 yılında yüze ve kafaya vurularak alınan puanlar tüm puanların %6,87'sini oluştururken, 2005 yılındaki oranın %23,03'e ve 2009 yılında ise %45,81'e çıkması yapılan kural değişikliğinin en belirgin farkını oluşturduğu şeklinde yorumlanabilir. 2009 yılında kullanılmaya başlanılan elektronik sefigarda belirli bir güç ile vurulunca puan alınmaktadır. Sporcuların sefigarda birkaç denemeden sonra puan alınamayınca teknikleri yüz ve kafaya vurmak için çalıştıkları ile açıklanabilir. Elektronik sefigardın yaygınlaşması ve sporcuların antrenmanlarda da kullanmaya başlamasıyla taekwondo branşında antrenmanlarda meydana gelen yaralanmaları da azaltacaktır. 2009 yılında yapılan kural değişikliği taekwondo müsabakalarına büyük bir hareketlilik getirmiştir diyebiliriz. Yine bu değişiklik monoton, sıradan ve zor olmayan teknikler ile seyirci kaybına uğrayan taekwondonun tekrar seyircisine kavuşma imkanı sunabilir. Hakeme sırtı dönük olan sporcuların veya orta hakemin yan hakemlerin görüşünü engellediği durumlarda hakemler genelde sese puan vermektedirler. Elektronik sefigard ile otomatik olarak belirlenen puanlar ile hakemlerin bu gibi yanlışların yapmasının önüne geçilmiştir. Son kural değişikliği ile müsabakalar son saniyesine kadar kazanılabilir veya kaybedilebilir hale gelmiştir. Yine son kural değişikliği düzgün teknik, isabetli vuruş ve yüze dikey örtüşen vuruşları puan olarak değerlendirmiştir. Bunun sonucu olarak göze hoş gelen tekniklerin yapılmasını sağlamıştır. Göze hoş gelen teknikler ile birlikte bu teknikleri uygulayan sporculara kontra teknik ile karşılık verilmesi taekwondo sporunun seyir zevkini artırmıştır. Son kural değişikliğinin en büyük handikapı yeterli donanıma sahip olmayan sporcuların ve ülkelerin başarısız olma olasılığı yüksektir.

Son kural değişikliği olan gövdeye vurulan tekniklerin puanlamasını elektronik sefigard ile belirlenmesi puanlamada bir standardı beraberinde getirmiştir. Taekwondo da yapılan her bir kural değişikliği ile müsabakalarda kullanılan tekniklerin üzerinde çok belirleyici olmuştur.

KAYNAKLAR

1. İmamoğlu O., Atan T., Kolkusa Ş., Kaldırmacı M., Kışalı N.F., (2004);2. Yıldızlar Avrupa Serbest ve Grekoromen Güreş Şampiyonası Müsabaka Analizi, Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, Erzurum, Cilt 4, Sayı 4, Sh. 29-37.
2. Kazemi M., Waalen J., Morgan C.and White A. R.,(2006)A Profile of Olympic Taekwondo Competitors,Journal of Sports Science and Medicine (2006) CSSI, 114-121.
3. Kazemi WTF taekwondo, 2000 Sydney Olympic Taekwondo Athlete Profile,July 2004, No.89.
4. Kim-Un-Yon, Taekvando Poomse Kitabı-1,Çev: Bayram Tıraş, damla Matbaacılık yayıncılık reklamcılık Ticaret Ltd. Şti. Ankara-2002 sayfa.9-10-12.
5. Koh J.O, Watkinson E.J. (1999); Video Analysis Of Blows To The Head And Face At The 1999 World Taekwon Do Championships, J Sports Med Physfitness 200;42:348-53.
6. Matsushigue, Karin A; Hartmann, Kátia; Franchini, Emerson;(2009): Taekwondo: Physiological Responses and Match Analysis Journal of Strength and Conditioning Research,Volume 23 - Issue 4 - pp 1112-1117.
7. Melhim, A.E; (2001). Aerobic and Anaerobic Power Responses to the Practise of Taekwondo, British Journal of Sports Medicine 35,4; Academic Research Library p. 231.
8. Olson, M.S; (1999). Martial art Exercise: a T.K.O in Studio Fitness, AGSM'S Health and Fitness Journal 3:6-14.
9. Pieter W, PH.D., Heijmans J., M.S., M.D. Training and Competition in Taekwondo, Journal of Asian Martial Arts Volume 12 Number 1 - 2003 s.16.
10. Salvatore C., Tessitore A., Antonio A., Cristina C., Corrado L., Laura C.,(2007) ; National Analysis of Olympic Taekwondo Competitors, 12th Annual Congress of the ECSS, 11–14 July, Jyväskylä, Finland.
11. WTF Taekwondo, 2006, Issue No.93 ISSN 1599-3779. Electronic Protectors, The Future of taekwondo, s:66

ERZURUM HALKININ KIŞ SPORLARI FAALİYETLERİNDEN TURİZM POTANSİYELİ YÖNÜYLE BEKLENTİLERİ

Kenan ŞEBİN¹ Menderes KABADAYI² A.Gökhan YAZICI¹ Özgür BOSTANCI²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, “Erzurum Kış Sporları Turizmi İle İlgili Yöre Halkının Beklentileri” başlığı altında Erzurum’da yaşayan insanların kış turizminden hangi tür beklentiler içerisinde olduklarını ortaya koymaktır. Araştırma anket yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini Erzurum Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yaşayan halk oluşturmuştur. Anketin örnek bireylerini Erzurum da yaşayan 15 yaş üzeri erkek ve kadınlar olmak üzere toplamda 1372 kişi oluşturmaktadır. Yöre halkının kış sporları turizmi ile ilgili beklentilerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş beklenti ölçeği, alpha istatistik yöntemi ile geçerlilik testine tabi tutulmuştur. Beklenti anketinin geçerlilik oranı 0.95 olduğu belirlenmiştir. Toplanan bilgi ve verilerin analizinde istatistikî paket programları kullanılmıştır. Araştırma grubunda, kış sporları turizmi ile ilgili değişkenlerde farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır. Sonuç olarak yöre halkı Erzurum kış sporları turizminden yüksek oranda olumlu beklentiler içerisinde olduklarını ortaya koymuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Beklenti, Ekonomi, Tanıtım, Turizm, İstihdam

EXPECTATIONS OF THE PEOPLE OF ERZURUM FROM WINTER SPORT ACTIVITIES IN TERMS OF TOURISM POTENTIAL

ABSTRACT

The aim of this study was to show what kind of expectations the individuals have in the Region Erzurum about Winter Sports Tourism. Investigation has been realized by survey method. The individuals who live in the boundary of City Erzurum Municipality have made up the universe of the investigation. 1372 people in total, men and women above 15 years of age who live in the city Erzurum, have made up the model individuals of the poll. Expectation criterion which has been developed with the aim of defining the expectations of the individuals in this region about winter sports tourism has been assessed for validity with alpha statistics method. It has been made clear that validity of expectation poll is 0.95 percent. In the analysis of information and data which have been gathered, statistical packet programs have been used. In the research group, there are differences in variables which are about winter sports tourism. As a result, the people of the region show that they have great positive expectations from Erzurum winter sports tourism.

Keywords: Expectation, Economy, Displaying Tourism, Deploy

¹Atatürk Üniversitesi. K.K.E.F. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği; K. ŞEBİN (yazışmadan sorumlu): kenan_sebin@hotmail.com; A. G. YAZICI:gyazici@hotmail.com

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Yaşar Doğu BESYO; M. KABADAYI: menderes@omu.edu.tr , Ö. BOSTANCI: bostanci@omu.edu.tr

GİRİŞ

Bu çalışmada; Erzurum kış sporları turizmi ile ilgili yöre halkının beklentileri başlığı altında, Erzurum'da ikamet eden insanların kış sporları turizminden ne tür beklentiler içerisinde oldukları araştırılmıştır.

Beklenti, “Hangi eylemin hangi sonuca yol açacağına ilişkin inanç.”[8] olarak da tanımlanabilir. Beklenti, bireyin morali ile yakından ilişkili bir kavram olarak görülmektedir. Beklentilerin yakından ilişkili olduğu bir diğer kavram “güdülenmedir. Owens [13], güdülenmeyi “bireyleri harekete geçiren veya etkin hale getiren içsel bir durum” olarak tanımlamakta ve güdülenmenin istekler, dilekler, dürtüler vs. olarak tanımlanan içsel koşullardan oluştuğunu ifade etmektedir.

Erzurum, yöre halkının birinci derecede geçim kaynağı tarım ve hayvancılık olan, köyden kente yoğun göçün meydana gelmesi nedeniyle her geçen gün önemini kaybetmekte olan bir ilimizdir. Kış turizmi, dünyada önemli oranda büyüme trendi gösteren bir sektördür. Turizm politikalarının sürdürülebilir olması halinde, kış sporları turizmi ile birlikte yaz sezonunda diğer turizm faaliyetlerini de içine alabileceğimiz inanç, yayla, rafting, dağ, kaplıca, sağlık, yamaç paraşütü, kongre ve kültür turizmi gibi diğer alternatif turizm alanları zincirleme olarak bir bütün oluşturulabilir. Palandöken dağları kış turizmine uygun topoğrafik ve iklimik yapısı nedeniyle bölgede önemli bir kış turizmi merkezi özelliklerini taşımaktadır. Kayak pistlerinin çokluğu ve her seviyedeki kayakçının kayabileceği alanlara sahip olması nedeniyle ve şehir merkezine olan yakınlığının yanında kar kalınlığının 2 m. olması, toz kar kalitesine sahip olması, en önemlisi kayak sezonunun uzun olması münasebetiyle Palandöken Türkiye'deki mevcut kayak merkezleri içerisinde en avantajlı konumda olmaktadır. Bu avantajın doğru ve yeterli yatırımlar yapılarak kullanılması bölgedeki istihdam sorununa büyük katkı sağlayabilir [6].

Palandöken Kayak Merkezi Erzurum şehir merkezine 4 km'lik mesafesiyle dünyada şehir merkezine yakın kayak merkezlerinden biridir. Kayak merkezi Erzurum havaalanından normal şartlarda 25–30 dakikalık mesafededir. Palandöken kayak merkezinde kış sporları mevsimi “150 gün/yıl” olup aralık, ocak, şubat, mart, nisan aylarını kapsarken bazen yüksek kesimlerde mayıs ayını bulmaktadır. Normal kış koşullarında kayak alanlarında kar kalınlığı 2 metreyi aşmaktadır [19].

Turizm birçok alanda gelişim sağlayarak yaş ve cinsiyet yapısında değişikliğe neden olmuş, kadın erkek eşitliğinin yerleşmesine zemin hazırlamıştır. Bölgelerin kalkınmalarıyla birlikte kadınların iş hayatında yer almalarına turizmin büyük katkısı vardır. Ayrıca turistik bölgelerde yaşayanların eğitim seviyelerini artırıcı ve yabancı dillerini geliştirici yönde olumlu etkileri de vardır. Yapılan çalışmalarda özellikle kızların eğitim seviyelerinde ciddi artışlar gözlenmiştir [2]. Ulaştırma genel anlamda insan veya eşyanın yer değiştirmesini sağlayan bir hizmet birimi olarak tanımlanmaktadır. Diğer bir tanım ise ulaştırma konut, iş, beslenme, kültür, eğlence ve kişiler arasında haberleşme gibi sosyal faaliyetleri gerçekleştirmek amacıyla insanlar, mallar ve bilgi için mesafe kavramının yöresel öneminin pekişmesine katkıda bulunan bir hizmet sektörü çeşididir [7,9].

Genel bir değerlendirme yapıldığında, uluslararası turizmin dünya dış ticaretinin en geniş hacmini oluşturduğu görülmektedir. Birçok ülke için en önemli ihracat kaynağı ve en fazla döviz sağlayan sektör olmasının yanında kalkınmanın itici gücü durumundadır [12]. Kış sporları merkezlerinde dağ havası almak, dinlenmek ve özellikle kış sporları yapmak amacıyla seyahat eden müşterilere en iyi hizmetin verilmesi için çaba sarf etmek gerekir [10]. Turizm yalnızca ekonomik bir olay olmayıp sosyal ve kültürel yönleri de olan toplumu ve sosyal yapıyı etkileyen bir harekettir. İnsanları birbirine daha da yaklaştıran turizm hareketleri gerek yerel halkın, gerekse turistlerin hayatına

renk katar. Hayat tarzlarında, geleneklerde çeşitlilik yaratır. Genel anlamıyla turizm sosyo-kültürel yönlerini etkileyerek sanat, müzik, dans, edebiyat, dil, tarih ve yaşam tarzlarında farklı ve özgün tatlar sağlayabilir [14].

Turizmin ekonomik boyutu 20. yüzyılın ortalarında anlaşılmasına karşın 1950'lere kadar kalkınma, büyüme ve zenginlik amacıyla yapılan dünya genelindeki araştırmalarda turizm sektörünün önemi kavranamamıştır [3]. İkinci Dünya savaşından hemen sonra turizm hareketleri özellikle batı toplumlarında gelişmeye başlamıştır. Ekonomik öneminin anlaşılmasıyla birlikte 21.Yüzyıl küresel ekonomisinde telekomünikasyon ve bilgi teknolojileri ile birlikte en hızlı gelişen sektör olmuştur. Bugün hemen tüm dünyada turizm ekonomik büyümenin ve gelişmenin en önemli kaynaklarını oluşturmaktadır [4]. Turizm, dünyadaki gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin ekonomisinde lokomotif görevi yapmaktadır. Turizm endüstrisi dünya çapında Gayri Safi Milli Hasılanın (GSMH) %11'ini, 200 milyon kişiye iş imkânı ve toplam istihdamın %8'ini sağlamaktadır [16]. Türkiye için turizmin, istihdam oluşturduğu bilinen bir gerçektir. Ama etkisi tam olarak rakamlara dökülememektedir. Çünkü turizm, yatırım aşamasından tüm hizmetin verildiği en son aşamaya kadar dolaylı ve dolaysız çok çeşitli iş olanakları oluşturmaktadır. Dolayısıyla da turistik hizmet veren yerlerde, istihdam edilen kişilerin çoğu turizmle ilgisi olmayan fakat aynı veya benzer işlerde çalışan kişilerden ayırt edilemediğinden güvenilir bir istatistiği ortaya koymak zordur [1]. Turizm kısa zaman içerisinde gelir ve istihdam yaratan bir sektördür [18]. İstihdam, ekonomideki bütün üretim faktörlerinin kullanılmasıyla ilgili olduğundan ve bir ekonomide sahip olunan üretim faktörlerinin tamamı kullanıldığında, o ekonominin maksimum üretim düzeyine ulaşması kaçınılmaz olur. Bu da tam istihdam milli gelir düzeyini oluşturur. Buna karşılık üretim faktörlerinden bir ya da bir kaçının tamamı kullanılmadığı zaman da eksik istihdam milli gelir düzeyi söz konusu olur [5].

Turizmin yörede gelişmesi için yeterli hava, kara ve demir yolları ile birlikte şehir alt yapısı denilen ulaşım, enerji, hava temizliği, kanalizasyon, su yeterliliği, ısıtma gibi konularda devletin yeterli yatırımlar yapması gerekmektedir. Bu tür yatırımların ekonomik anlamda yöreye geri dönüşümü çok kolay olacaktır. Bu konularla birlikte yöre halkının çeşitli kurs, seminer, televizyon programları sayesinde yetkililerce bilgilendirilmesi turizmin gelişmesinde önemli rol oynayabilir.

MATERYAL VE METOD

Araştırma Erzurum ili ve yöresinde yaşayan insanların kış sporları turizmi ile ilgili beklentilerini belirlemek amacıyla, konuyla ilgili yayınların taranması, alan araştırması esnasında araştırmacı tarafından konunun amacına yönelik hazırlanan anketin uygulanmasına dayanmaktadır. Anketler, araştırılan kişinin gizliliğini korumada güçlü olması, düşünülerek yanıtlar verilmesi ve analizlerinin kolay olması ile birlikte en kullanışlı metotlardan biri Likert ölçüm tekniği olmasından [11] dolayı tercih edilerek beşli Likert kullanılarak uygulanmıştır.

Araştırmada uygulanan anketin hazırlanması 3 aşamada gerçekteşmiştir:

1. Aşama: konuya ilişkin literatür taraması yapılarak elde edilen bilgiler doğrultusunda yöre halkını temsilen yörede yaşayan emekli, işçi, öğrenci, memur, işsiz, ev hanımı, esnaf, sanayici, tüccarlık yapan 100 kişilik bir gruba konuyla ilgili açık uçlu sorular yöneltilerek ankete temel oluşturacak ipuçları doğrultusunda beklenti maddeleri yazılmıştır.

2. Aşama: Taslak anketi hazırlama aşamasında, beklenti ifadelerine ölçek biçimi verilmiştir. Bunun için alt alta yazılan beklenti ifadelerinin karşısına "Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Tamamen Katılmıyorum" şeklinde derecelendirilmiş bir ölçek konularak bu konuda

uzman kişilerin görüş ve düşüncelerine başvurularak ön test için hazır hale getirilmiştir.

3. Aşama: Araştırmanın uygulamalı bölümünde, amaca uygun olduğu varsayılan anket soruları araştırmanın evreni içerisinde küçük örneklem grubundan seçilen 100 kişiye uygulanarak güvenilirlik testi yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan anketin güvenilirlik katsayısı (Cronbach alpha) .95 olarak saptanmıştır. Araştırmanın evrenini Erzurum ve yöresinde yaşayan 15 yaşın üstündeki kişiler oluşturmaktadır. Bu bağlamda örnekleme direkt ve endirekt olarak kış sporları turizminden birçok yönden etkilenen, yöre halkını büyük oranda temsil ettiği inanan esnaf, tüccar, sanayici, memur, işçi, emekli, ev hanımı, serbest meslek sahibi ve öğrenci grubu oluşturmaktadır. Araştırmada uygulama anketi 15 yaş ile üstü erkek ve kadın olmak üzere 1550 kişiye uygulanmıştır. 456'sı bayan, 916'sı erkek olmak üzere toplamda 1372 kişinin doldurmuş olduğu anket değerlendirilmeye alınmıştır. Bütün uygulamaların aynı zaman diliminde gerçekleştirilmesine özen gösterilmiştir. Araştırma, araştırmacı ve Erzurum Millî Eğitim Müdürlüğüne Bağlı okullarda görev yapan 10 kişiden oluşan gönüllü Beden Eğitimi Öğretmenlerinin anketör olarak seçilip konuyla ilgili gerekli bilgiler aktarıldıktan sonra yüz yüze görüşülerek 2008 yılında uygulanmıştır. İstatistik programlar sayesinde elde edilen verilerin ortalamaları ve bazı değişkenlerle ilişki düzeylerine bakılmıştır.

BULGULAR

Araştırmada 1372 kişinin doldurduğu anketler değerlendirilmeye alınarak Erzurum kış sporları ile ilgili beklentilerinin değişkenleri sorgulanmıştır.

Tablo 1. Örnek bireylerin özelliklerine göre dağılımları

Yöre halkına ait demografik özellikler		N	%
Size Ait Ortalama Aylık Geliriniz	750 TL ve Altı	697	50.8
	751–1250 TL Arası	339	24.7
	1251–2000 TL Arası	276	20.1
	2001 TL ve Üzeri	60	4.4
	TOPLAM %	1372	100
Mesleğiniz	Ev Hanımı	126	9.2
	Esnaf. Sanayici Tüccar	289	21.1
	Serbest Meslek	135	9.8
	Öğrenci	216	15.7
	Memur	358	26.1
	İşçi	248	18.1
	TOPLAM %	1372	100
Eğitim Düzeyiniz	İlköğretim	214	15.6
	Lise ve Dengi Okullar	800	58.3
	Üniversite	282	20.6
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	5.5
	TOPLAM %	1372	100

Doğum yeriniz	Erzurum İli	1034	75.4
	Erzurum İli Dışı	338	24.6
	TOPLAM %	1372	100
Medeni Durumunuz	Evli	772	56.3
	Bekâr	600	43.7
	TOPLAM %	1372	100
Cinsiyetiniz	Kadın	456	33.2
	Erkek	916	66.8
	TOPLAM %	1372	100
Yaşınız	15–20 Yaş Arası	352	25.7
	21–30 Yaş Arası	347	25.3
	31–40 Yaş Arası	326	23.8
	41 Yaş ve Üzeri	347	25.3
	TOPLAM %	1372	100

Yöre halkına ait demografik faktörlere göre; örnek bireylerden %50.8'nin ortalama aylık gelirleri 750 TL. iken %24.7'sinin 751 ile 1250 TL, %20.1'nin 1251 ile 2000 TL ve %4.4'nün ise 2001 TL ve üzerinde bir gelire sahip oldukları, %9.2'si Ev hanımı iken %21.1'i Esnaf-Sanayici-Tüccar, %9.8'i Serbest meslek, %15.7'si Öğrenci, %26.1'i Memur ve 18.1'inin ise İşçi olduklarını ifade etmişlerdir. Yine örnek bireylerin %15.6'sı ilkokul mezunu iken %58.3'ü Lise ve Dengi Okul, 20.6'sı Üniversite ve %5.5'inin ise Yüksek Lisans ve Doktoradan mezun oldukları belirlenmiştir. Örneklemin %75.4'ü Erzurum doğumlu, %24.6'sı ise Erzurum doğumlu olmayanlardan oluşmakla birlikte %56.3'ünün Evli, %43.7'sinin ise Bekâr olduğu anlaşılmaktadır. Yine örnek bireylerin %33.2'si Kadınlardan ve diğer kalan %66.8'inin Erkeklerden oluştuğu ve %25.7'sinin 15–20 yaş arasında, %25.3'ünün 21–30 yaş arasında, %23.8'i 31–40 yaş arasında ve %25.3'ünün de 41 yaş ve üzerinde oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 2. Örnek bireylerin bazı kişisel özellikleri itibariyle dağılımları

Yöre halkına ait kişisel bilgiler		N	%
Palandöken Kayak Merkezinde bulunan otellerden faydalanabiliyor musunuz?	Her zaman	91	6.6
	Bazen	574	41.8
	Hiçbir zaman	707	51.5
	Toplam %	1372	100
Palandöken Kayak Merkezine herhangi bir nedenle gidiyor musunuz?	Her Zaman	155	11.3
	Bazen	759	55.3
	Hiçbir Zaman	458	33.4
	Toplam %	1372	100
Kış Sporları yapıyor musunuz?	Evet	492	35.9
	Hayır	880	64.1
	Toplam %	1372	100

Yabancı dil biliyor musunuz?	Evet	313	22.8
	Hayır	443	32.3
	Kısmen	616	44.9
	Toplam %	1372	100
Kayak yapmayı biliyor musunuz?	Evet	324	23.6
	Hayır	623	45.4
	Biraz Biliyorum	425	31
	Toplam %	1372	100
Kaç yıldır Erzurum'da yaşıyorsunuz?	2 yıldan az	102	7.4
	2 ile 5 yıl arası	143	10.4
	6 ile 10 yıl arası	109	7.9
	10 yıldan fazla	1018	74.2
	Toplam %	1372	100

Kişisel özelliklerine bakıldığında; %6.6'sı her zaman, %41.8'i bazen %51.5'i ise hiçbir zaman Palandöken kayak merkezinde bulunan otellerden faydalanmadıklarını, %11.3'ü Palandöken kayak merkezine herhangi bir nedenle her zaman giderken, %55.3'ü bazen gittiklerini, %33.4'ü hiçbir zaman gitmediklerini, %35.9'u kış sporları yaparken, %64.1'i ise kış sporları yapmadıklarını bildirmişlerdir. Örnek bireylerin %22.8'i yabancı dil bildiklerini, %32.3'ü hiç yabancı dil bilmediklerini, %44.9'u da kısmen yabancı dil bildiklerini ifade etmişlerdir. Yine katılımcıların %23.6'sı kayak yapmasını bilirken, %31'inin biraz bildikleri ve %45.4'ünün ise bilmedikleri, %7.4'ü 2 yıldan az bir süre Erzurum'da yaşadıklarını belirtirken, %10.4'ü 2 ile 5 yıl arası, 7.9 "6'sı 10 arası ve %74.2'si ise 10 yıldan fazla yaşadıklarını bildirmişlerdir.

Tablo 3. Kış sporu yapma durumlarına göre kış sporları turizmi ile ilgili beklentiler

Kış Sporları Turizmi ile İlgili Beklenti Alt Boyutları	Kış Sporu Yapma durumu	N	\bar{X}	SS	t	p
Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentiler	Evet	492	49.74	6.79	7.536	.001
	Hayır	880	46.61	7.68		
Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentiler	Evet	492	43.65	7.44	4.663	.001
	Hayır	880	41.65	7.75		
Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentiler	Evet	492	43.38	7.37	7.026	.001
	Hayır	880	40.27	8.08		
Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentiler	Evet	492	43.52	6.81	8.318	.001
	Hayır	880	39.85	8.35		
Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentiler	Evet	492	49.90	8.70	6.595	.001
	Hayır	880	46.43	9.70		

Kış sporlarını yapma durumlarına bakıldığında yöre halkının tüm alt boyutlara ilişkin beklentilerde istatistiksel açıdan çok önemli bir farklılık olduğu ortaya çıkmıştır ($p < 0.05$). Bu bağlamda; Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentileri açısından kış sporlarını yapanlar (49.74) ile

yapmayanların (46.61) beklenti puanları çok önemli derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$). Başka bir boyut olan Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentilerinde kış sporlarını yapanlar (43.65) ile yapmayanların (41.65) beklenti puanları yine çok önemli derecede farklılaşmaktadır ($p<0.05$). Yine Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentilerinde kış sporu yapanlar (43.38) ile yapmayanların (40.27) beklenti puanları çok önemli derecede farklılaştıkları görülmektedir ($p<0.05$). Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentilerinde kış sporu yapanlar (43.52) ile yapmayanların (39.85) beklenti puanları çok önemli derecede farklılaştığı anlaşılmaktadır ($p<0.05$). Erzurum kış sporları turizminin ekonomik Etkilerine ilişkin beklentilerinde kış sporu yapanlar(49.90) ile kış sporu yapmayanların (46.43) beklenti puanları yine çok önemli derecede farklılaşmıştır ($p<0.05$).

Tablo 4. Kış sporları turizmi ile ilgili beklenti alt boyutlarının doğum yerlerine göre farklılıklar

Beklenti Alt Boyutları	Doğum Yeri	N	\bar{X}	SS	t	p
Erzurum kış sporları turizminin Tanıtımına ilişkin beklentiler	Erzurum İli	1034	47.77	7.30	.286	.775
	Erzurum İli dışı	338	47.63	8.17		
Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesi ilişkin beklentiler	Erzurum İli	1034	42.33	7.60	-.320	.749
	Erzurum İli dışı	338	42.48	8.00		
Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentiler	Erzurum İli	1034	41.48	7.69	.733	.464
	Erzurum İli dışı	338	41.11	8.79		
Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentiler	Erzurum İli	1034	41.29	7.89	1.053	.293
	Erzurum İli dışı	338	40.76	8.41		
Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentiler	Erzurum İli	1034	48.12	9.15	3.025	.003
	Erzurum İli dışı	338	46.32	10.38		

Tablo 4’de bireylerin Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentilerinde Erzurum doğumlu olanlarla olmayanların beklenti puanları arasında bir farklılık çıkmamıştır ($p>0.05$). Aynı şekilde katılımcıların Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentilerinde ve Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentilerinde Erzurum doğumlu olanlar ile olmayanların beklenti puanlarında da bir farklılık yoktur ($p>0.05$).

Katılımcıların Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentilerinde doğum yeri değişkenine göre beklenti puanlarında yine önemli bir farklılık çıkmamıştır ($p>0.05$). Buna karşın Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentilerde Erzurum doğumlu olanlar ile olmayanların puanları arasında önemli bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p<0.05$).

Tablo 5. Kış sporları turizmi ile ilgili beklenti alt boyutlarının cinsiyetlere göre farklılıklar

Beklenti Alt Boyutları	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	t	p
Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentiler	Kadın	456	48.13	6.55	1.384	.167
	Erkek	916	47.53	7.96		
Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentiler	Kadın	456	42.16	7.49	-.688	.491
	Erkek	916	42.47	7.80		

Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentiler	Kadın	456	40.98	7.97	-1.326	.185
	Erkek	916	41.59	7.97		
Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentiler	Kadın	456	41.05	7.40	-3.355	.723
	Erkek	916	41.22	8.32		
Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentiler	Kadın	456	46.40	8.67	-3.528	.001
	Erkek	916	48.31	9.82		

Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentilerinde, Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentilerinde, Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentilerinde ve nihayet Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentilerinde kadın ve erkeklerin puanları arasında bir fark çıkmamıştır ($p>0.05$). Fakat Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentilerinde kadın ve erkeklerin puanları arasında istatistiksel açıdan bir farklılık çıkmıştır ($p<0.05$). (Tablo-5).

Tablo 6. Kış Sporları Turizmi ile İlgili Beklenti Alt Boyutlarının Meslek Gruplarına Göre Farklılıkları

Beklenti Alt Boyutları	Meslek Grupları	N	\bar{X}	SS	F	p
Erzurum kış sporları turizminin Tanıtımına ilişkin beklentiler	Ev Hanımı	126	48.13	7.48	.381	.862
	Esnaf, San, Tüç.	294	47.57	7.79		
	Serbest Meslek	154	47.83	7.62		
	Öğrenci	224	48.09	6.94		
	Memur	352	47.75	7.61		
	İşçi	222	47.26	7.58		
	Toplam	1372	47.73	7.52		
Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentiler	Ev Hanımı	126	43.03	7.55	.576	.719
	Esnaf, San, Tüç.	294	42.27	8.18		
	Serbest Meslek	154	42.41	7.16		
	Öğrenci	224	42.80	7.17		
	Memur	352	42.26	8.21		
	İşçi	222	41.81	7.15		
	Toplam	1372	42.37	7.70		
Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentiler	Ev Hanımı	126	41.52	8.00	1.044	.390
	Esnaf, San, Tüç.	294	40.91	8.38		
	Serbest Meslek	154	42.27	7.17		
	Öğrenci	224	41.84	7.88		
	Memur	352	40.90	8.36		
	İşçi	222	41.63	7.35		
	Toplam	1372	41.39	7.97		

Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentiler	Ev Hanımı	126	41.36	8.69	.882	.493
	Esnaf, San, Tüç.	294	40.71	8.02		
	Serbest Meslek	154	42.33	7.55		
	Öğrenci	224	41.10	8.09		
	Memur	352	41.02	8.01		
	İşçi	222	41.13	7.93		
	Toplam	1372	41.16	8.03		
Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentiler	Ev Hanımı	126	48.72	9.23	1.186	.314
	Esnaf, San, Tüç.	294	47.07	9.11		
	Serbest Meslek	154	48.53	9.72		
	Öğrenci	224	48.30	9.94		
	Memur	352	47.28	9.35		
	İşçi	222	47.27	9.73		
	Toplam	1372	47.67	9.50		

Tablo 6’da görüldüğü gibi kış sporları turizmi ile ilgili beklenti alt boyutlarında Meslek grupları değişkenlerine göre “kış sporları turizminin tanıtımı”, “yöre halkının bilinçlendirilmesi”, “ulaşım alt yapısı”, “sosyo-kültürel” ve “ekonomik etkiler” ile ilişkili beş alt boyuttan hiç birisinin ortalama puanları arasında anlamlı bir istatistiksel farka rastlanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 7. Beklenti alt boyutlarının eğitim durumlarına göre kış sporları turizmine ilişkin farklılıklar

Beklenti Alt Boyutları	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS	p
Erzurum kış sporları turizminin tanıtımına ilişkin beklentiler	İlköğretim	214	45.10	8.02	.001
	Lise ve Dengi	800	47.85	7.36	
	Üniversite	282	49.38	7.17	
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	47.78	7.13	
	Toplam	1372	47.73	7.52	
Erzurum kış sporları turizmi hakkında yöre halkının bilinçlendirilmesine ilişkin beklentiler	İlköğretim	214	40.46	7.07	.001
	Lise ve Dengi	800	42.29	8.12	
	Üniversite	282	44.42	6.55	
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	40.93	6.98	
	Toplam	1372	42.37	7.70	
Erzurum kış sporları turizminde ulaşım alt yapısına ilişkin beklentiler	İlköğretim	214	39.35	7.38	.001
	Lise ve Dengi	800	41.76	8.19	
	Üniversite	282	42.62	7.49	
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	38.59	7.39	
	Toplam	1372	41.39	7.97	

Erzurum kış sporları turizminin sosyo-kültürel boyutuna ilişkin beklentiler	İlköğretim	214	38.99	7.98	.001
	Lise ve Dengi	800	41.73	8.14	
	Üniversite	282	41.75	7.46	
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	39.17	7.71	
	Toplam	1372	41.16	8.03	
Erzurum kış sporları turizminin ekonomik etkilerine ilişkin beklentiler	İlköğretim	214	46.42	8.69	.001
	Lise ve Dengi	800	48.54	9.83	
	Üniversite	282	46.85	9.13	
	Yüksek Lisans ve Doktora	76	45.19	8.35	
	Toplam	1372	47.67	9.50	

Eğitim durumlarına göre kış sporları turizmine ilişkin beklentilere “turizminin tanıtımı”, “yöre halkının bilinçlendirilmesi”, “ulaşım alt yapısı”, “sosyo-kültürel” ve “ekonomik etkiler” olarak bakıldığında bütün bu alt boyutlarda istatistiksel olarak $p=0.01$ düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur (Tablo 7).

TARTIŞMA

Bu araştırmada, Erzurum kış sporları turizminde yöre halkının beklentileri ile ilgili konu başlığı altında; meslek, eğitim, cinsiyet, doğum yeri ve kış sporu yapma durumları değişkenlerine göre kış sporları turizminden olan beklentileri ile sonuçların ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Böylece kış sporları turizmi ile ekonomik kalkınma başta olmak üzere eğitim, kültür, spor, tarım, hayvancılık, şehirleşme, sanayi, ulaşım, istihdam, alternatif turizm seçenekleri, yöresel el sanatları ve yöresel yiyecekler gibi birçok alanda faaliyetler ön plana çıkarılabilir. Kış sporları diğer turizm aktiviteleri içinde en yüksek maliyet gerektiren bir özellik taşıdığından ekonomik gelir seviyesinin yükselmesi kış sporları aktivitelerine katılımı arttırmaktadır. Yöre halkının gelir düzeyinin yükselmesinde kış sporları turizmi etkili olabilir.

Çalışmamızda Erzurum kış sporları turizmi ile ilgili yöre halkının beklentileri değerlendirilmiştir. Buna göre: Turizmden en iyi şekilde verim elde etmenin yolu tanıtımdan geçmektedir. Erzurum kış sporları turizminin ulusal ve uluslar arası alanda tanıtımının yapılmasında birçok araçtan yararlanılmalıdır. Yörede uluslar arası siyasi toplantıların, bilimsel kongrelerin yapılması, ulusal ve uluslar arası büyük spor organizasyonlarının gerçekleştirilmesi, yayın basım yolu ile yöre hakkında insanlara bilgi verilmesi bu araçlardan birkaçını oluşturabilir. Günümüzde reklamın önemi herkesçe kabul edilen bir gerçektir. Özellikle turizmde tanıtım, sınır tanımayan bir boyutta ele alınmaktadır. Turizmde tanıtım için, gerek yurt içinde, gerekse yurt dışında insanların ilgilerini bir ülkenin/ bölgenin veya turistik bir istasyonun mal ve hizmetleri üzerine çekmek gerekir. Bunun için bilgi vermek, eğitmek, telkinde bulunmak ve bir inanç suretiyle turistik istek yaratarak sosyal, psikolojik, kültürel ve ekonomik çıkarılara yönelik etkinlik gerçekleştirmek gerekir [15]. Bu bağlamda Erzurum kış sporları turizminin ulusal ve uluslar arası alanda tanıtılması için, yörede büyük spor organizasyonlarının, uluslar arası siyasi toplantıların ve bilimsel kongrelerin yapılması önemlidir.

Palandöken kayak merkezinin turizmde daha etkili olabilmesi için ulusal ve uluslar arası çeşitli festivallerde yapılabilir. Film festivalleri, Oltu taşı festivali veya oltu taşı tacıcılık kongresi

gibi etkinlikler bunlar arasında sayılabilir. Yöre halkına; Kış sporları turizminin önemini ve yöreye kazandıracakları hakkında valilik, belediye, turizm il müdürlüğü, meslek odaları ve üniversite başta olmak üzere eğitim, seminer ve buna benzer faaliyetlerle bilinçlendirilme amaçlı bilgi paylaşımı yapılmalıdır.

Turizmin gelişmesi ulaşım alt yapısının gelişmesi ile doğru orantılıdır. Turistlerin zaman kaybetmeden en kolay, en güvenilir, en ekonomik ve en kısa zamanda gitmek istediği yere ulaşması önemlidir. Ulaştırma ve turizm ayrılmaz bir bütündür. Turizmin daha çok değer kazanabilmesi için ulaşım araç ve alt yapısına ihtiyaç vardır. Turizmi ihtiyaç haline getiren ve ona değer kazandıran unsurların en önemlisi ulaşım imkânlarıdır. Ulaşım imkânlarının yetersiz olduğu bölgelerin turistik açıdan değer kazanması zordur. Ulaşım imkânları turizmde konaklama süresinin uzamasına neden olur. Ulaşımından sağlanan zaman, konaklama süresini olumlu yönde etkilemektedir. Ulaştırma endüstrisinin yanında ulaşım çeşidi ve ulaşım araçlarının hız, güvenlik, konfor ve ücret tarifeleri gibi etkenlerin turizm bölgesinin değer kazanmasında ayrı bir önemi vardır [17]. Erzurum'da turizmin gelişmesiyle birlikte sürdürülebilir ekonomik fayda sağlanabilir. Mevcut tesislere ek olarak açılacak olan turizm tesislerinde çok sayıda kişiye istihdam olanağı sağlanabilir. Kayak eğitmenleri, rehberler, restoranlar, tur acenteleri ile şehir merkezindeki işletmeler turizm potansiyeline göre kapasitelerini arttırıp gerekli standartların yakalanmasına ön ayak olacaklardır. Bu gelişmeler de şehirdeki yaşam kalitesinin yükselmesine neden olabilir [6].

SONUÇ VE ÖNERİLER

Şehir ile kayak merkezi arasında teleferik taşımacılığı geliştirilerek ulaşım imkânları iyileştirilmelidir. Şehre turizm havası vermek amacıyla şehir içi taşımacılığında gondol lift taşımacılık ile ilgili tesisler yapılmalıdır. Bu tesisler yap-ışlet-devret veya buna benzer yöntemler ile yapılabilir.

Kış turizminin şehre ekonomik katkıları yöre halkı için çok önemlidir. Bunun içinde kayak merkezi ile şehir arasındaki kopukluğun ortadan kaldırılması gerekir. Şehirde alışveriş merkezleri, eğlence merkezlerinin çoğaltılmasıyla birlikte şehir turları, yöresel el sanatlarının geliştirilmesi, kaplıca turları vb. aktiviteler yapılmalıdır.

Turizmi olumsuz yönde etkileyen şehirdeki hava kirliliğinin tamamen ortadan kaldırılması için çalışmalar yapılmalıdır. Hava temizliği turistlerin şehir merkezine yönelmesinde etkili bir unsur olabilir. Turizme yönelik lisanslı hediyelik eşyaların geliştirilip sunulması teşvik edilerek geliştirilen turistik el sanatlarının sergilenebilmeleri için belli başlı sanat galerileri oluşturulmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Akat Ö. (1997). Turizm İşletmeciliği, Ekin Kitapevi, s,55, Bursa.
2. Boyacıoğlu ZE. (2002). Turizm Sektörünün Edirne İline Sosyo-Ekonomik Katkısı ve Yerli Halkın Turizme Yaklaşımı, Trakya Üniversitesi, S.B.E.,Danışman: Küçükaltan D.K., s,42, Edirne.
3. Crouch G.İ, Ritchie JRB. (1999). Tourism, Competitiveness and Societal Prosperity, Journal of Business Research, s,138.
4. Diamond J. (1977). Tourism's Role in Economic Development; the Case Reexamined, Economic Development and Cultural Change, 25(3), ss, 539,553.
5. Erdoğan H. (1996). Ekonomik, Sosyal, Kültürel, Çevresel Yönleriyle Uluslararası Turizm, s, 227, Bursa.
6. Erzurum Ticaret Ve Sanayi Odası, (2005). Erzurum Ekonomik Durumu Raporu, Yayın No:2006-1,s,63, Erzurum.
7. Gürdal M. (1987). Ulaştırma Ekonomisi, Turizm Ulaştırmasına Genel Yaklaşım, Coşkun Matbaası, s,8-12, Aydın.
8. Hampton DR, Summer CE, Webber RA. (1982). Organizational Behavior and the Practice of Management.
9. Karaküçük S. (1999). Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme, Gazi Kitapevi, s,194-196, Ankara.

- 10.Kozak N, Kozak A. M, Kozak M. (2001). Genel Turizm İlkeler – Kavramlar, Detay Yayıncılık, s,21–24–77, Ankara.
- 11.Krech D, Crutchfield RS. Çevirmen Güngör E.Sosyal Psikoloji, Ötüken Yayınları, s,323, İstanbul.
- 12.Lim C. (1997). Review of International Tourism Demand Models, Annals of Tourism Research, 24(4), ss,835–849.
- 13.Owens, RG. (1981). Organizational Behavior in Education (2nd Ed.). New Jersey: Prentice-Hall International Editions.
- 14.Özdemir M, Gürkan İM, Kırıl. (2000). Turizm Hareketlerinin Sosyo-Ekonomik Yapıya Etkisi, Anatolia Araştırmaları Dergisi, Yıl 11, s,79, Ankara.
- 15.Rızaoğlu B. (2004). Turizmde Tanıtma, Detay Yayıncılık, s,73, Ankara.
- 16.Rita P. (2000). Tourism in the European Union, International Journal of Contemporary Hospitality Management, Vol.12, issue 7,435.
- 17.Toksöz B. (1997). Türk Turizminin Gelişmesinde Havayolu Ulaştırmasının Yeri ve Önemi (Y.L.T) Danışman: İssı Y. İstanbul Üniversitesi S.B.E. s,5, İstanbul.
- 18.Tutar E. (1990). Türkiye’de Turizm Sektörünün Gelişimi, Anadolu Üniversitesi, İ.İ.B.F. Yıllığı s,126, Afyon.
- 19.Ülker İ. (2006). Dağlarımız, TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü, s,223, Ankara.

SAMSUN İLİNDEKİ 14-17 YAŞ ERKEK VE KIZ ÖĞRENCİLERİN FİZİKSEL VE FONKSİYONEL ÖZELLİKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

M.Akif ZİYAGİL¹ Mehmet TÜRKMEN² Haluk SİVRİKAYA³
Murat ELİÖZ⁴ Mehmet ÇEBİ¹

ÖZET

Bu çalışmanın amacı çocuklarda yaş ve cinsiyete bağlı fiziksel yapıdaki değişim ile sürat ve anaerobik güç üzerine yaş, cinsiyet ve vücut yağ oranının etkisini araştırılmasıdır.

Boy uzunluğu, vücut ağırlığı, skinfold ölçümleri, sürat ve anaerobik güç parametreleri 14-17 yaşları arasındaki 561 erkek ve 200 kız çocuğundan oluşan toplam 761 denek üzerinde test edildi.

Deneklerin boy uzunluğu, vücut ağırlığı, subskapula, biceps, triceps ve karın ölçümlerini kapsayan 4 skinfold toplamı, sürati ve anaerobik gücüne yaş ve cinsiyet faktörlerinin etkisini belirlemek için çift yönlü varyans analizi kullanıldı.

Bu çalışmanın sonuçları, yaş, cinsiyet ve toplam vücut yağ oranı faktörlerinin boy uzunluğu, vücut ağırlığı, dikey sıçrama, anaerobik güç ve sürati etkilediğini göstermiştir. Yine, skinfold ölçümleri cinsiyet ve yaş gruplarına bağlı değişmektedir. Erkek ve kızlarda yaş gruplarına bağlı fiziksel ölçümlerdeki değişim benzer yapıdadır fakat tüm yaşlarda erkek daha uzun boy uzunluğuna ve daha büyük vücut ağırlığına sahiptir. Süratte ise, 10 metre ve 20 metrede erkekler kızlardan daha hızlıdır. 14- 15 yaş erkeklerde hızlı sürat gelişiminin gözlemlendiği dönemdir. Kızlarda ise, 14 yaştan itibaren hızda azalma görülmektedir.

Yeteneğin erken yaşta belirlenmesi ve çocukların gelişim düzeylerinin tespit edilmesi sportif performans ve sağlık açısından önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuklar, sürat, anaerobik güç, vücut kompozisyonu

THE RELATIONSHIP AMONG PHYSICAL AND FUNCTIONAL CHARACTERISTICS OF 14 TO 17 YEARS OLD MALE AND FEMALE STUDENTS IN SAMSUN

ABSTRACT

The aim of this study was to investigate the effects of age, gender and body fat on body height and weight, and physique, speed and anaerobic power of children.

For the purpose of this study, variables of height, weight, skinfold measurements, speed and anaerobic power were tested in a total of 761 subjects including 561 males and 200 females between the ages of 14 and 17.

Two-way analyzes of variance was used to determine the effects of age and gender on physique, speed and anaerobic power in children. Results of this study showed that gender, age groups and amount of body fat as factors affect body height, body weight, vertical jump and anaerobic power. Skinfold measurements and sum of 4 skinfold were significantly affected by age and gender factors. The change in physical measurements depending on age were similar for boys and girls, however, for all ages boys were taller and heavier than girls.

¹Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü-AMASYA. mziyagil@gmail.com

²Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yaşar Doğu, Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu-SAMSUN.

³Atatürk Üniversitesi Üniversitesi- Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu-ERZURUM.

⁴Kocatepe İlköğretim Okulu, Canik- SAMSUN.

As for speed, boys were faster than girls in 10 and 20 meters sprint. High rate of speed development were observed in boys between 15 and 16 years. From 14 to 17 years, girls showed gradual decrease in speed. Determination of talent in early age and observation of growth rate in children is important for athletic performance and health.

Key Words: Children, sprint, anaerobic power, body composition

GİRİŞ

Bir sporcunun uluslararası alanda başarı sağlayabilmesi için 10-15 yıllık bir emek gereklidir. Genellikle genç yetenekli sporcular sistemli antrenmanlara başladıktan 6-8 yıl sonra iyi derecelerde etmeye başlar. Yaklaşık olarak 10 yıl sonra ise, başarılarının üst sınırına ulaşırlar. Cimnastik ve yüzme branşları hariç yirmili yaşlarda üst düzey sporcu olurlar. Bu yüzden küçük yaşta spora başlamak önemlidir [1].

Sağlık açısından sporun değerlendirilmesine ilaveten erken yaşlarda yetenekli sporcuların seçimi gelecekteki başarıların temeli olacaktır. Üst düzeyde verimlilik yaşının ulusal ve uluslararası değişimi, yüksek derecede koordinasyon gerektiren spor dallarında (cimnastik, yüzme, buz pateni) verimliliğin gelişme ve pekiştirilmesi için gerekli olan sürenin uzun olması spora erken başlama nedeni olmaktadır. Belli spor türlerinin (yüzme gibi) yarışma yaşları, çocukluğa kadar indirilebilir. Elit bir sporcu puberte döneminden önce de amacına ulaşabilir. Önemli dünya rekorlarının 18 yaşının altında gerçekleşmesi bunu doğrulamaktadır [2]. Buz pateni yapan bir çocuk 10-14 yaşlarında bu sporda zirveye ulaşabilir [2]. Bu nedenle günümüz toplumu erken yaşta spora katılım eğilimi içerisindedir. Bugün ülkemizde de 6-8 yaşlarına kadar erken dönemde çocukların cimnastik ve yüzme gibi sporlara katılımı teşvik edilmektedir. Çocukların rekabetçi bir antrenman ortamına erken katılmaları büyük oranda “yeteneği erken keşfet” felsefesinin sonucudur [3].

Sprint sürati ve rakipten daha çabuk hızlanma ve daha hızlı koşma, birçok spor branşında başarı için temel motorsal özelliklerden biridir. Bu durum özellikle oyunun önemli anında 10-22 metre arasında maksimum eforla yapılan aralıklı koşuların başarıyı belirlediği takım sporlarında çok önemlidir [4,5,6,7,8]. Bu gibi sporlarda, ayakta başlayan koşular ile yapılan pozitif ivmelenme belirli bir genişliğe kadar gelişmiş maksimum hızdan daha etkilidir. Belirlenen bir mesafedeki sprint sürati, çocukluk döneminde tedricen gelişmektedir. Mero ve ark., [9]. 60 metre sürat performansını ölçtüğü 3-10 yaşları arasındaki erkek ve kız çocukların sonuçlarının biri birine benzer olduğunu bildirmiştir. Aynı araştırmacılar, 7-16 yaş Finli çocukların yüksek çıkışlı 20 metre sürat performansını ölçtüklerinde ise, 13-14 yaşlarından itibaren sürat performansının erkeklerin lehine arttığını tespit etmişlerdir. Benzer eğilim Slovak popülasyonda da gözlenmiştir [10]. Yine Mero ve ark., [9] 11-15 yaşlarında sporcu erkek çocukların 5 yıllık takibinde adım uzunluğunun artışına bağlı 20 metre süratinde 5 yıl korunan bir artış rapor etmişlerdir. Bunun ergenlikteki kuvvet artışına bağlı olduğunu bildirmişlerdir.

Yine de adım uzunluğu, itme gücü, kas lif tipi, sinirsel etkiler gibi birçok faktör sürat performans gelişimine yardımcı olmaktadır. Bazı çalışmalarda büyüme ile birlikte gözlenen sürat performansındaki gelişim kız ve erkeklerde benzer bulunmuştur. Ayrıca, 7-17 yaşları arasında 40 metre sürat koşusunda erkeklerde %50 ve kızlarda %23 gelişme olduğu bildirilmiştir [11].

Her ne kadar fizyolojik sistemler her zaman antrene edilebilse de, vücudumuzun sürat antrenmanlarına uygun cevaplar verebilmesi ve genetik potansiyelini sergileyebilmesi için sporcuların doğru dönemde doğru çalışmayı yapması gerekmektedir. Sürat gelişimi için puberte, kritik bir dönemdir. Bu dönemin eksiklikleri ileride tam olarak giderilemeyecektir [12].

Genelde çocuk ve yetişkinler için antrenmanın kalitesinin ve miktarının belirlenmesi için fiziksel aktivitenin büyüme ve olgunlaşma üzerine etkisi tanımlanmasına ve diğer faktörlerden etki derecesinin ayrılmasına ihtiyaç vardır. Sistemli antrenman yapmayan erkek ve kız çocukların vücut kompozisyonları ile sürat ve anaerobik güçlerine normal gelişimin etkisini belirlemek için enine kesit, boylamsal ve sıralı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bu amaç ile, puberti dönemindeki erkek ve kız çocukların sürat ve anaerobik güçlerinde yaşa bağlı oluşan değişimin tespiti ile çocuklar için doğru zamanda doğru özelliklerinin antrene edilerek spora katılımın güvenilir ve fizyolojik açıdan yararlı hale getirmek önemli gözükmektedir. Yine, çocukların vücut yağ oranlarında meydana gelen değişimler gözlenerek gelecekteki muhtemel obezite problemi için doğru stratejilerin belirlenmesi mümkün olacaktır.

Böylece bu çalışmanın amacı, Samsun ilinde spor yapmayan, çocuklarda yaş ve cinsiyete bağlı fiziksel yapıdaki değişim ile sürat ve anaerobik güç üzerine yaş, cinsiyet ve vücut yağ oranının etkisini araştırılmasıdır.

MATERYAL VE METOD

Bu çalışmanın denekleri 1998-1999 öğretim yılında Samsun ilinde Atakum Endüstri Meslek Lisesi ve Özel Feza kolejinde beden eğitimi dersini alan öğrenciler arasında rasgele yöntemle seçilen gönüllü 561 (%73.7) erkek ve 200 (% 26.3) kızı kapsayan toplam 761 öğrenciden oluşmaktadır. Kızların 30'u 14 yaş, 51'i 15 yaş, 72'si 16 yaş ve 47'si 17 yaş grubundandır. Erkeklerin ise; 116'sı 14 yaş, 123'ü 15 yaş, 210'u 16 yaş ve 112'si 17 yaş grubundandır. Bu çalışmada okulların spor salonunda sırasıyla; (1) boy uzunluğu, (2) vücut ağırlığı, (3) 4 skinfold ölçümü, (4) dikey sıçrama ve (5) 20 metre sürat ölçümlerinin tümü bir hafta içerisinde sabah yapılan beden eğitimi dersleri sırasında alınmıştır.

Deneklerin yaşlarının ve spor yapıp yapmadıklarının belirlenmesi için testlerden önce denekler kişi bilgi formu doldurmuştur.

Deneklerin vücut ağırlığı, 100 grama kadar hassas bir kantarda çıplak ayakla ve sadece şort ve tişört giydirilerek ölçülmüştür. Boy uzunluğu ölçümü ise, kantarda sabit olarak bulunan metal çubuğa denek dik bir pozisyonda ve tabanları bitişik vaziyette durdurularak ölçülmüştür. Çubuk deneğin kafasının üzerine gelecek şekilde ayarlanmış ve uzunluk metal çubuğun üzerinde 0.5 cm hassasiyetle okunmuştur.

Vücut yağ yüzdesinin belirlenmesi için 10g/mm sabit basınç uygulayan Holtain marka skinfold kaliper kullanılmıştır. Skinfold ölçümlerinde her değişken için 2 ölçüm alınmıştır. Fark 1mm den fazla olduğunda 3.ölçüm yapılarak birbirine yakın 2 değer ortalama alınmıştır. Ölçümler denek ayakta dik dururken sağ tarafından alınmıştır. Baş parmak ile işaret parmağı arasındaki deri altındaki yağ tabakası kas dokusundan ayrılacak kadar hafifçe yukarı çekilerek kaliper parmakların yaklaşık 1cm altına yerleştirilmiş ve tutulan deri katlaması kalınlığı kaliper üzerindeki göstergeden 2 saniye içinde okunmuştur. Beş standart bölgeden deri altı yağ dokusu ölçümleri Behnke ve Willmore [13] tarafından önerilen metoda göre yapılmıştır. Türkiye de yaşayan çocuklara özel vücut yağ yüzdesi formülleri geliştirilmediği için, vücut yağ oranının ifade edilmesinde subskapula, biceps, triceps ve abdominal skinfold ölçümlerinin toplam değeri olarak 4 skinfold toplamı kullanılmıştır.

Anaerobik gücün belirlenmesinde dikey sıçrama testi kullanılmıştır. Denek düz duvar önüne hazırlanan metrik panonun önünde kolları baş üstünde gergin şekilde yukarıya uzanmış ve el parmak uçlarının değdiği yer işaretlenmiştir. Denek duvara doğru yan dönerek çift bacağı ile mümkün olan yüksekliğe sıçrayarak dokunmaya çalışmış ve eline sürdüğü tebeşir tozu ile işaret bırakmıştır. İlk

işaretlenen ve sonraki yer arasındaki mesafe dikey sıçrama derecesi olarak kaydedilmiştir. Deneğin iki tekrar yaptırılmış ve en iyisi derece olarak kabul edilmiştir. Fox ve arkadaşlarının [14] önerdiği aşağıdaki formülün kullanılmasıyla anaerobik güç hesaplanmıştır.

$$\text{Anaerobik Güç (P)} = \sqrt{4.9} * (\text{vücut ağırlığı}) * \sqrt{DSM}$$

Dikey sıçrama mesafesi (DSM) metre (m) cinsinden yazılacaktır.

Saniyenin 1/1000'i hassaslıktaki Newtest fotosel kronometre ile 20 metre sürat performansı ölçülmüştür. Denekler yüksek çıkışla spor salonun parke zemininde ikişer defa koşturulmuş ve en iyi zaman koşu değeri olarak kabul edilmiştir. Startın hemen başlangıcında deneğin öndeki ayak parmak ucu koşu mesafesinin başlangıcına yerleştirilerek start verilmiştir. 10 ve 20 metre sürati, yerden 1 metre yükseklikteki 3 fotosel kullanılarak belirlenmiştir. Çalışmamızın istatistiksel analizleri, SPSS istatistik programının 7.5 sürümüyle yapılmıştır. Değerler yaş grupları ve cinsiyet dikkate alınarak aritmetik ortalama, standart sapma, minimum, maksimum olarak sunulmuştur. Deneklerin boy uzunluğu, vücut ağırlığı, 4 skinfold toplamı, sürati ve anaerobik gücüne yaş ve cinsiyet faktörlerinin etkisini belirlemek için çift yönlü varyans analizi (simple factorial ANOVA) kullanılmıştır. Farklılıkların tespitinde P < 0.05 ve 0.01 anlamlılık seviyesi kabul edilmiştir.

BULGULAR

Farklı yaş gruplarındaki kız ve erkek öğrencilerin fiziksel özellikleri Tablo 1'de, farklı yaş gruplarındaki kız ve erkek öğrencilerin anaerobik güç ve sürat özellikleri Tablo 2'de sunulmuştur. Yine çift yönlü varyans analizlerine göre ölçülen fiziksel değişkenler üzerine yaş, cinsiyet ve yağ oranı faktörlerinin etkisi Tablo 3'de, anaerobik güç ve sürat özelliklerine yaş, cinsiyet ve vücut yağ oranı faktörlerinin etkisi Tablo 4'de gösterilmiştir. Ayrıca Tablo 5'de, ortalama, dikey sıçrama, anaerobik güç, 10 ve 20 metre sürat değişkenleri ile fiziksel özellikler arasındaki korelasyon kat sayıları ve bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama miktarı (R²) sunulmuştur.

Tablo 1. Farklı yaş gruplarındaki kız ve erkek öğrencilerin fiziksel özellikleri

Değişkenler	Yaş Grupları	KIZ (n=200)			ERKEK (n=561)		
		N	A.Ort- S.Sap.	Min – Maks.	N	A.Ort- S.Sap.	Min – Maks.
Boy Uzunluğu (cm)	14 yaş	30	154,87±2,10	152,0-160,0	116	159,41±3,29	145,0-170,0
	15 yaş	51	160,71±3,44	153,0-169,0	123	166,72±4,41	154,0-178,0
	16 yaş	72	162,99±2,76	152,0-171,0	210	170,83±5,66	152,0-192,0
	17 yaş	47	165,89±3,89	158,0-170,0	112	176,29±6,23	158,0-189,0
	TOPLAM	200	161,87±4,67	152,0-171,0	561	168,66±7,62	145,0-192,0
Vücut Ağırlığı (kg)	14 yaş	30	47,43±1,48	45,0-52,0	116	54,54±3,96	42,0-60,0
	15 yaş	51	51,37±1,65	48,0-55,0	123	60,92±5,75	44,0-70,0
	16 yaş	72	51,83±2,72	45,0-0-0	210	63,03±6,32	45,0-84,0
	17 yaş	47	53,43±4,81	43,0-3,0	112	68,55±7,93	43,0-85,0
	TOPLAM	200	51,43±3,52	43,0-63,0	561	61,92±7,65	42,0-85,0
4 Skinfold Toplamı (mm)	14 yaş	30	24,84±1,15	22,6-27,0	116	21,99±2,10	17,08-27,00
	15 yaş	51	26,88±1,11	24,2-29,9	123	22,52±1,97	17,60-27,46
	16 yaş	72	27,80±2,13	24,1-39,7	210	22,98±2,23	17,69-29,27
	17 yaş	47	28,01±1,82	23,4-33,3	112	22,92±2,44	17,49-30,85
	TOPLAM	200	27,17±2,01	22,6-39,7	561	22,66±2,22	17,08-30,85

Tablo 2. Farklı yaş gruplarındaki kız ve erkek öğrencilerin anaerobik güç ve sürat özellikleri

Değişkenler	Yaş Grupları	KIZ (n=200)			ERKEK (n=561)		
		N	A.Ort- S.Sap.	Min – Maks.	N	A.Ort- S.Sap.	Min – Maks.
Dikey Sıçrama (cm)	14 yaş	30	28,40±2,61	22,0-34,0	116	43,17±4,59	36,00-57,00
	15 yaş	51	26,51±3,96	21,0-42,0	123	46,85±7,61	21,00-63,00
	16 yaş	72	29,72±6,28	21,0-48,0	210	45,34±6,54	32,00-70,00
	17 yaş	47	29,70±6,03	22,0-42,0	112	46,95±6,81	31,00-60,00
	TOPLAM	200	28,70±5,41	21,0-48,0	561	45,54±6,64	21,00-70,00
Anaerobik Güç (k.m.sn)	14 yaş	30	55,90±3,27	48,8-67,1	116	79,31±7,96	57,31-98,60
	15 yaş	51	58,42±4,70	48,69-73,16	123	92,21±12,67	48,69-112,64
	16 yaş	72	62,26±7,43	51,91-84,35	210	93,93±13,27	61,40-136,64
	17 yaş	47	63,91±6,75	51,91-83,21	112	104,06±16,23	57,22-134,32
	TOPLAM	200	60,72±6,74	48,69-84,35	561	92,55±15,15	48,69-136,64
10 m.(sn)	14 yaş	30	4.15±0.25	3.70-4.60	116	5.79±1.02	3.30-8.40
	15 yaş	51	4.00±0.37	3.40-4.70	123	5.43±1.10	3.50-9.30
	16 yaş	72	4.07±0.42	3.40-5.10	210	5.52±1.07	3.30-8.00
	17 yaş	47	4.02±0.38	3.50-4.80	112	5.15±1.11	3.40-8.00
	TOPLAM	200	4.05±0.38	3.40-5.10	561	5.48±1.09	3.30-9.30
20 m.(sn)	14 yaş	30	5.18±0.25	4.40-5.70	116	5.86±0.87	3.20-8.80
	15 yaş	51	5.15±0.54	3.60-7.30	123	5.69±0.91	4.40-10.90
	16 yaş	72	5.06±0.47	3.60-6.50	210	5.77±0.70	4.00-8.50
	17 yaş	47	4.88±0.51	3.20-5.70	112	5.38±0.59	3.90-6.70
	TOPLAM	200	5.06±0.48	3.20-7.30	561	5.69±0.79	3.20-10.90

Tablo 3. Çift yönlü varyans analizlerine göre ölçülen fiziksel değişkenler üzerine yaş, cinsiyet ve yağ oranı faktörlerinin etkisi

Değişkenler	Değişimin Kaynağı	Karelerin Toplamı	S.D.	Karelerin Ortalaması	F-Değeri	Anlamlılık Düzeyi
Boy Uzunluğu	Ana Etkiler	27235,462	10	2723,546	124,790	,000**
	CİNSİYET	1754,924	1	1754,924	80,409	,000**
	YAŞ GRUBU	19805,356	3	6601,785	302,486	,000**
	YAĞ ORANI	539,857	6	89,976	4,123	,000**
Vücut Ağırlığı	Ana Etkiler	29012,791	10	2901,279	96,918	,000**
	CİNSİYET	7191,366	1	7191,366	240,228	,000**
	YAŞ GRUBU	10549,146	3	3516,382	117,465	,000**
	YAĞ ORANI	1500,747	6	250,124	8,355	,000**
4 Skinfold Toplamı	Ana Etkiler	3196,970	4	799,243	185,016	,000**
	CİNSİYET	2477,333	1	2477,333	573,475	,000**
	YAŞ GRUBU	309,704	3	103,235	23,898	,000**

Tablo 4. Çift yönlü varyans analizlerine göre anaerobik güç ve sürat özelliklerine yaş, cinsiyet ve vücut yağ oranı faktörlerinin etkisi

Değişkenler	Değişimi Kaynağı	Karelerin Toplamı	S.D.	Karelerin Ortalaması	F-Değeri	Anlamlılık Düzeyi
Dikey Sıçrama	Ana Etkiler	43608,911	10	4360,891	113,922	,000**
	CİNSİYET	13057,834	1	13057,834	341,118	,000**
	YAŞ GRUBU	1131,292	3	377,097	9,851	,000**
	YAĞ ORANI	943,197	6	157,200	4,107	,000**
Anaerobik Güç	Ana Etkiler	188884,591	10	18888,459	144,348	,000**
	CİNSİYET	53979,262	1	53979,262	412,517	,000**
	YAŞ GRUBU	33445,120	3	11148,373	85,197	,000**
	YAĞ ORANI	6219,701	6	1036,617	7,922	,000**
10 Metre	Ana Etkiler	57,554	10	5,755	47,244	,000**
	CİNSİYET	11,650	1	11,650	95,631	,000**
	YAŞ GRUBU	2,350	3	,783	6,429	,000**
	YAĞ ORANI	4,063	6	,677	5,559	,000**
20 Metre	Ana Etkiler	39,546	10	3,955	19,253	,000**
	CİNSİYET	2,944	1	2,944	14,332	,000**
	YAŞ GRUBU	5,074	3	1,691	8,234	,000**
	YAĞ ORANI	7,768	6	1,295	6,303	,000**

Tablo 5. Dikey sıçrama, anaerobik güç, ortalama 10 ve 20 metre sürat değişkenleri ile bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama miktarı (R²)

Korelasyon Katsayıları				
Değişkenler	Dikey sıçrama	Anaerobik güç	On metre Ortalama Sürat	Yirmi Metre Ortalama Sürat
Cinsiyet	.761(**)	.722(**)	.548(**)	.361(**)
Yaş	.058	.294(**)	-.146(**)	-.175(**)
Boy Uzunluğu	.482(**)	.706(**)	.117(**)	.039
Vücut Ağırlığı	.591(**)	.912(**)	.195(**)	.087(*)
Dört Skinfold toplamı	-.506(**)	-.398(**)	-.442(**)	-.352(**)
Dikey sıçrama	1.000	.867(**)	.455(**)	.265(**)
Anaerobik güç	.867(**)	1.000	.345(**)	.183(**)
On metre Sürat	.455(**)	.345(**)	1.000	.725(**)
Yirmi metre sürat	.265(**)	.183(**)	.725(**)	1.000
Bağımsız değişkenin bağımlı değişkeni açıklama miktarı (R ²)				
Değişkenler	Dikey sıçrama	Anaerobik güç	On metre Ortalama Sürat	Yirmi Metre Ortalama Sürat
Cinsiyet	% 58	% 52	% 30	% 13
Yaş	% 0	% 9	% 2	% 3
Boy Uzunluğu	% 23	% 50	% 1	% 0
Vücut Ağırlığı	% 35	% 83	% 4	% 1
Dört Skinfold toplamı	% 26	% 16	% 20	% 12
Dikey sıçrama	100	% 75	% 21	% 67
Anaerobik güç	% 75	100	% 12	% 3
On metre Sürat	% 21	% 12	100	% 53
Yirmi metre sürat	% 7	% 3	% 53	100

TARTIşMA

İnsan diğer canlılardan daha uzun bir büyüme ve gelişme sürecine sahiptir. Büyüme çocuk vücudunun uzunluk ve ağırlık yönünden artışını; gelişme ise büyüme aşamasında organizmanın değişiklikler sonucu olgunlaşmasını ifade eden bir süreçtir ve çocukların büyümesi ailelerinin yaşam tarzlarına ve beslenme alışkanlıklarına bağlıdır. Aktif aileler genellikle aktif ve becerili çocuklara sahiptir [15].

Kas, kemik, yağ ve diğer dokuların birbirlerine oranını ifade eden vücut kompozisyonu, ağırlık ve boy, motorsal performansta önemli faktörler olarak kabul edilmişlerdir. Vücut kitlesinin göstergesi olan ağırlık ve boy, yaş ve cinsiyet gibi değişken ölçülerle kombine edilerek normlar geliştirilmiştir. Bu normlar fiziki aktivite de rol alan çocuk ve gençlerin hangi grupta bulunmaları gerektiğini göstermesi bakımından yararlı olmuştur. Antropometrik ölçümlerin motorik performans ve sportif performansla ilişkili olduğu ve çocukların potansiyellerini etkilediği fark edilmiştir [15].

Fiziksel Özellikler

Fiziksel özelliklerden boy uzunluğu ve vücut ağırlığının değerlendirilmesin cinsiyet, yaş grupları ve 7 gruptan oluşan toplam yağ oranı faktörleri dikkate alınarak yapılan çift yönlü varyans analizi sonuçları; boy uzunluğunun, $P=0.01$ düzeyinde anlamlı olarak cinsiyet, yaş grubu ve toplam yağ oranı faktörlerinin etkisi altında olduğunu göstermektedir. Boy uzunluğuna cinsiyet, yaş grubu ve toplam yağ oranı faktörlerinin etkisi benzer biçimdedir (Tablo 1). Bu sonuçlar göstermektedir ki erkek ve bayanlar arasında, yaş grupları arasında ve toplam vücut yağ oranı açısından farklı 7 grupta yer alanlar içinde boy uzunluğu ve vücut ağırlığı değişmektedir. Boy uzunluğu, erkek ve kız deneklerde 14-15 yaş arası hızlı yükselme gösterirken, 15-16 yaşları arasında benzer artış eğilimi gözlenmektedir. Kız deneklerde 16 yaştan sonra artış trendi değişmeden düzenli yükseliş gösterirken, erkeklerde 16 yaştan itibaren daha hızlı bir artış bulunmuştur. Vücut ağırlığındaki değişim kızlar ve erkeklerde 15 yaşa kadar benzer iken, 15 – 16 yaş arasında platolar oluşmaktadır. Yine 16 yaştan sonra erkeklerin vücut ağırlığı kızlardan daha fazla oranlarda artmaktadır. Dört skinfold ölçümünün değerlendirilmesinde, erkeklerde 16 yaşa kadar hafif yükseliş ve 16-17 yaş arası yavaş azalma eğilimi gözlenmektedir. Kızlarda ise, 14 – 15 yaş arası hızlı artış ve 16 yaştan sonra plato gözlenmektedir. Tüm yaş gruplarında kızlar erkeklerden daha büyük ortalamalara sahiptir. Çalışmamızın sonuçları, son yıllarda Estonya'da 14-17 yaşları arasındaki çocuklar üzerinde yapılan çalışmaların sonuçları ile kıyaslanabilir durumdadır [16,17,18,19,20]. Çalışmamızdaki kızların boy uzunluğu 14 yaşta 10 cm Estonya'dan daha kısa iken bu fark, 17 yaşta 4 cm'ye kadar azalmıştır. Yine erkeklerin boy uzunluğuda 14 yaşta 9 cm daha kısa iken 17 yaşta fark 3 cm'ye kadar azalmıştır. Estonyalılardan çalışmamızdaki kızların 14 yaştaki 7 kg düşük olan vücut ağırlığı 17 yaşta 6 kg'a inmiştir. Her iki çalışmadaki erkeklerin vücut ağırlığı kızlardan daha fazladır. Erkeklerde 14 yaşta 9 kg ve 17 yaşta 3 kg vücut ağırlığı farkı bulunmuştur. Bu açıkça, çalışmamızdaki deneklerin (hem erkekler hem de kızlar) daha kısa ve daha düşük vücut ağırlığına sahip olduğunu göstermektedir.

Fonksiyonel özellikler

Cinsiyet, yaş grubu ve yağ oranı faktörlerinin erkek ve kız deneklerin dikey sıçrama ortalamalarını $p=0.01$ seviyesinde etkilediğini gözükmektedir. Kısaca, erkek ve kızlar arasında, yaş grupları arasında ve farklı toplam vücut yağ oranlarına sahip gruplar arasında dikey sıçrama farklılaşmaktadır (Tablo 2). Erkeklerin daha kaslı vücuda ve uzun ekstremitelere sahip olması, vücudun yaşa, özellikle biyolojik yaşa bağlı olgunlaşması ve artan yağ dokusunun dikey harekette yerçekimi yönünde vücudu olumsuz etkilemesi sebebiyle dikey sıçrama ortalama değerlerinin değiştiği söylenebilir. Dikey sıçramada, erkeklerde 14–15 yaş arasında artış gözükürken, kızlarda erkeklerin zıttı bir azalma

vardır. Bu defa 15–16 yaş arasında erkeklerde hafif azalma gözlenirken, kızlarda artış vardır. Kızlar 16 yaştan sonra plato sergilerken, erkekler hafif artış eğilimi içerisinde. Tüm yaş gruplarında kızlar erkeklerden daha küçük ortalamalara sahiptir .

Fox ve arkadaşlarının [14] geliştirdiği denkleme göre hesaplanan anaerobik güç hesaplamasında, vücut ağırlığı ve dikey sıçrama mesafesi dikkate alınmaktadır. Her zaman yüksek dikey sıçrama skoru yüksek anaerobik güç demek değildir. Yüksek dikey sıçrama skoruna düşük vücut ağırlığı eşlik ettiğinde anaerobik güç azalırken, düşük skorlu yüksek vücut ağırlığıyla daha fazla anaerobik güç sergilenebilir. Dikey sıçramada olduğu gibi cinsiyet, yaş grubu ve yağ oranı gibi üç faktörün anaerobik güç ortalamalarını $p=0.01$ seviyesinde etkilediği gözükmektedir. Kısaca, erkek ve kızlar arasında, yaş grupları arasında ve farklı toplam vücut yağ oranlarına sahip gruplar arasında anaerobik güç farklılaşmaktadır. Bunun sebebi olarak erkeklerin daha kaslı vücuda ve uzun ekstremitelere sahip olması, vücudun yaşa özellikle biyolojik yaşa bağlı olgunlaşması ve vücut ağırlığının artışı sebebiyle anaerobik güç ortalama değerlerinin değiştiği söylenebilir [21]. Kız çocuklarında, dikey sıçrayışın 15 yaşa kadar doğrusal artış sergilediği ve daha sonra en yüksek değer ile 17-18 yaşları arasında plato oluşturduğu görülmüştür. Erkeklerde ise, benzer performans değişikliği 13 yaşa kadar gözlenmiş ve daha sonra 19 yaşa kadar çok belirgin bir artıştan sonra umulmayan şekilde 21 yaşında maksimum değer gözlenmiştir [22]. Malina and Bouchard [23] birçok enine kesit çalışmanın sonuçlarını birleştirerek dikey sıçramada yaş ve cinsiyete bağlı değişimler olduğunu bildirmiştir. Çalışmamızın kızlarla ilgili dikey sıçrama değeri Van Praagh'ın [22] çalışmasına kıyasla bir yıllık gecikme sergilerken, anaerobik güç testi olan 10 ve 20 metre ortalama sürat değerleri 14 yaşta en yüksek değerdedir ve diğer yaşlarda azalma eğilimi içerisinde. Erkeklerde ise, 17 yaşta en yüksek dikey sıçrama değeri ölçülürken, 10 ve 20 metre ortalama sürat bayanlar ile benzer şekilde 14 yaşta en yüksek seviyededir. Yine bu çalışmanın 14 yaşla ilgili ortalama boy uzunluğu ve vücut ağırlığı değerleri hem erkeklerde hem de kızlarda Ziyagil ve arkadaşlarının [24] bildirdiği değerlerden biraz düşük gözlenirken kızların boy uzunluğu ise benzerdir.

Çalışmamızda anaerobik güçte, erkekler ve kızlar farklı artış eğilimi sergilemektedir. Erkekler 15 yaşa kadar hızlı artış eğilimi içerisinde ve 15–16 yaş arasında plato sergilemektedir. Bu dönemden sonra tekrar hızlı artış eğilimi içerisine girmektedirler. Kız denekler ise, 14'den 17 yaşa kadar yavaş artış sergiler. Tüm yaş gruplarında kızlar erkeklerden daha küçük ortalamalara sahiptir.

Bu çalışmada, günümüzde bir çok spor branşının sporcularının temel özelliği olan sprint yeteneğini ölçen 20 metre sürat testi, 10 ve 20 metrelik bölümler halinde değerlendirilmiştir. İlk 10 metre ve 20 metrelik değerlendirmelerin her ikisinde cinsiyet, yaş grubu ve toplam vücut yağ oranı faktörlerine bağlı değişim $p= 0.01$ seviyesinde gözlenmiştir. Bu sonuçlara göre, erkek ve kız denekler arasında, yaş grupları arasında ve farklı toplam vücut yağ oranlarına sahip gruplar arasında hız farklılaşmaktadır. Bunun sebebi olarak erkeklerin daha kaslı vücuda ve uzun ekstremitelere sahip olması, vücudun yaşa özellikle biyolojik yaşa bağlı olgunlaşması ve artan yağ dokusunun yatay harekette vücuda ek yük getirmesi ve kas bantları arasında sürtünmeyi arttırması sebebiyle ortalama hız değerlerinin değiştiği söylenebilir [25].

On metre sprintte, 14–15 yaş arasında, erkek ve kız deneklerde hızda azalma gözlenirken, 15 yaş sonrasında erkeklerin hızında kızlara kıyasla belirgin bir artış vardır. 16 yaştan itibaren erkelelerde hızda gittikçe artan azalma, kızların hızlarında ise çok az düşüş vardır. Tüm yaş gruplarında erkekler kız deneklerden daha hızlıdır.

Yirmi metrenin tamamı değerlendirildiğinde ise, kızlarda 16 yaşa kadar hızda hafif düzenli bir azalma ve 16 yaştan sonra daha belirgin azalma gözlenmektedir. Erkeklerde, 15 yaşa kadar hızda hafif azalma ve bu yaştan 16 yaşa kadar da belirgin bir artış vardır ve 16 yaştan itibaren keskin bir

azalma eğilimi göstermektedirler. Tüm yaş gruplarında erkekler kız deneklerden daha hızlıdır. di Prampero ve Cerritelli [26], Astrand ve Rodahl [27], yaş ve cinsiyete bağlı sürat ve anaerobik güçteki değişimi bayanların erkeklere kıyasla düşük oranda kas kütlesine sahip olmasıyla açıklamaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Cinsiyet, yaş, toplam vücut yağ oranı açısından boy uzunluğu ve vücut ağırlığı değişmektedir. Yine, cinsiyet ve yaşa bağlı skinfold ölçümleri değişmektedir. Yapısal farklılıkların kaynağı olarak, hareketsiz yaşam tarzı ile birlikte sosyo-ekonomik ve kültürel faktörlerde vücut yağ oranında değişime etkili olabilir.

Fonksiyonel açıdan, cinsiyet, yaş ve vücut yağ oranına bağlı dikey sıçrama farklılaşmaktadır. Deneklerin 10 metre ve 20 metre sürat performanslarında cinsiyet, yaş ve vücut yağ oranı faktörlerine bağlı anlamlı değişim gözlenmiştir. Van Praagh'ında [22] belirttiği gibi anaerobik testler çocuklar için, büyüme, cinsiyet ve olgunlaşmayı yansıtan uygun bir deneyim olduğu kanıtlanmıştır.

Bu sonuçlar; çocukların fiziksel uygunluk seviyelerini belirleme çalışmalarının daha anlamlı ve yararlı olması için değişik yaş guruplarında, her iki cinsiyette, farklı coğrafi bölgelerde, farklı sosyo-ekonomik gruplarda, farklı eğitim seviyelerinde çok sayıda çocuk ölçülerek testler enine kesit, boylamsal ve sıralı yöntem kullanılarak tekrarlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. Bompá, T. (1999) Periodization: Theory and methodology of training, 4th ed. Champaign, Illinois: Human Kinetics.
2. Cotta, H. (1988) Sport Treiben Gesund Bleiben, s.103-118, München.
3. Mafuá, M.(1982) "The Growing Child in Sport" Sport Medicine, (Editor: J.B.King), s.561-565, London.
4. Baker D, Nance S (1999) The relationship between running speed and measures of strength and power in professional Rugby League players. Journal of Strength and Conditioning Research 13:230-235.
5. Bangsbo LJ, Norregaard L, Thorso F (1991) Activity Profile of Competition Soccer. Canadian Journal of Sport Sciences 16:110-116.
6. Docherty D, Wenger HA, Neary P (1988). Time motion analysis related to physiological demands of rugby. Journal of Human Movement Studies 14: 269-277.
7. Drust B, Reilly T, Renzi E (1998) Analysis of Work Rate in Soccer. Sports Exercise and Injury 4:151-155.
8. Bompá, Tudor.O. (2006) Total training for coaching team sports, Human Kinetics, pp.88-90.
9. Mero, A., Jaakkola, L., and Komi, P. V. (1990) Serum hormones and physical performance capacity in young boy athletes during 1-year training period, Eur. J.Appl. Physiol., 60, 32.
10. Semetka, M. (1982) Physical development and motor efficiency of 7 to 14 years old Slovak population, Trener 26:1.
11. AAHPERD, American Alliance for Health, Physical Education, Recreation and Dance (1980): Youth Fitness Testing Manual. Reston, American Alliance of Health, Physical Education, Recreation & Dance.
12. Balyi, I. (2001) Sport system building and long-term athlete development in Canada.The situation and solutions, in Coaches Report, Vol.8, No.1, pp.25-28.
13. Behnke, A.K and J.H Wilmore (1974) Evaluation of Regulation of Body Built and Composition. Prentice-Hall, Englewood Cliffs.
14. Fox, E.L., R.W. Bowers and M.L. Foss (1988) The physiological basis of physical education and athletics. Saunders college publishing: New York, pp.12-61, 286-323, 554-580.
15. T. Jürimäe And J. Jürimäe (2000) Growth, physical activity, and motor development in prepubertal children. New York:CRS Press. pp.1,13.
16. Jürimäe, T. and Volbekiene, V. (1998) Eurofit test results in Estonian and Lithuanian 11- to 17-year-old children: a comparative study, Eur. J. Phys.Educ., 3, 178.
17. Oja, L. and Jürimäe, T. (1997a) Assessment of motor ability of 4- and 5-year-old children, Am. J. Hum. Biol., 9, 659.
18. Oja, L. and Jürimäe, T. (1997b) The relationships between somatic development and fundamental motor skill

- performance in 6-year-old children, in *Papers on Anthropology VII*, University of Tartu Press, Tartu, 1997b, 269.
19. Raudsepp, L. (1996) physical activity, somatic characteristics, fitness and motor skill development in prepubertal children, Ph.D. dissertation, University of Tartu, Tartu.
20. Veldre, G. (1996) Somatic Status of 8- to 9-Year-Old Tartu Schoolchildren, M.Sc. dissertation, University of Tartu, Tartu.
21. Ferretti G, Narici MV, Binzoni T, Gariod L, Le Bas JF, Reutenauer H, Cerretelli P, (1994) Determinants of peak muscle power: effects of age and physical conditioning. *Eur J Appl Physiol* 1994;68:111–115.
22. Van Praagh, E. (2007) Anaerobic fitness tests: what are we measuring? Tomkinson GR, Olds TS (eds): *Pediatric Fitness. Secular Trends and Geographic Variability*. Med Sport Sci. Basel, Karger, vol 50, pp 26–45.
23. Malina RM, Bouchard C. (1991) Growth, maturation, and physical activity. Champaign, Human Kinetics.
24. Ziyagil M.A., E.Zorba, O.İmamoğlu ve S.Bozatlı (1999) 6-14 yaş grubu çocuklarda yaş, cinsiyet ve spor yapma alışkanlığının sürat ve anaerobik güce etkisi. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Bilimleri Dergisi*, s.3, , s. 9-18, 1999.
25. Haywood, K.M. (1993) Life Span Motor Development. *Human Kinetics*. Aucland.pp.31-43.
26. di Prampero ve Cerritelli (1969) Maximal muscular power (aerobic and Anaerobic) in African natives. *Ergonomics*.12:51.
27. Astrand, P.O. and Rodahl, K. (1986) *Textbook of work physiology*. Mc Graw-Hill Book Company, New York, pp. 341-342.

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ SPOR ve PERFORMANS ARAşTIRMALARI DERGİSİ YAYIN ve YAZIM KURALLARI KURALLARI

Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi'ne (SPD) gönderilecek çalışmalar aşaşıdaki yayın kurallarını dikkate almalıdır:

- 1.Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi'nin yayın dili Türkçe ve İngilizcedir.
 - 2.Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi'nde beden eğitimi ve spor bilimleri alanında yapılmış ve daha önce hiçbir yayın organında yayınlanmamış özgün yazılar yayınlanır.
 - 3.Tüm yazarlar dergiye yayımlanmak üzere gönderdikleri yazılarının okunup onaylandığını ve başka bir yerde yayımlanmamış ya da yayımlanmak üzere gönderilmemiş olduğunu belirten bir formu imzalayıp dergi editörlüğüne yazı ekinde bir dosya ile göndermelidirler (Ek 1: Başka yerde yayınlanmadığına dair beyan mektubu)
 - 4.Dergiye yollanacak yazılar için Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi (SPD) "ulusal makale gönderim, takip ve değerlendirme sistemi" kullanılmaktadır. Yazarların bir kereye mahsus olmak üzere kayıt olup kullanıcı adı ve şifre almaları gerekmektedir.
 - 5.Biçimsel kontrolü geçen her yazı, bilimsel içeriğine göre uygun hakemlere gönderilerek değerlendirmeye alınır.
 - 6.Dergiye gönderilen tüm yazılar editör ve konuyla ilgili en az iki hakemin onayından geçerek ve gerekli görüldüğü takdirde istenen değişiklikler yazar/yazarlarca yapıldıktan sonra yayınlanır. Yazı hakkında önerilen değişiklikler yazarı tarafından kabul görmezse başka bir hakeme başvurmak veya yazıyı yazarına geri vermek konusunda derginin yayın kurulu yetkilidir.
 - 7.Basımına karar verilen yazılarda yayın öncesi küçük yazım hataları dışında ekleme ya da çıkarma yapılamaz.
 - 8.Çeşitli nedenlerden dolayı yazısının yayınlanmasından vazgeçen yazar başvurusundan itibaren iki (2) ay içerisinde yazısını geri çekebilir.
 - 9.Makale yayınlanmak üzere dergiye gönderildikten sonra, tüm yazarların yazılı izni olmadan yazar isimleri silinemez, yeni isim eklenemez ve yazar sıralaması değiştirilemez.
 - 10.Yayın süreci tamamlanan yazılar geliş tarihi esas alınarak yayınlanır. Ancak güncelliğini kaybetmemesi açısından bu sıra bazı öncelikli çalışmalar için uygulanmayabilir. Buna karar verme yetkisi editöre aittir.
 - 11.Yazılar, Microsoft Word Windows programında, Calibri yazı karakterinde, sayfanın her tarafından 2,5 cm boşluk bırakılarak, 12 punto ve 1,5 aralık yazılarak gönderilmelidir. Tüm sayfalar başlık sayfasından başlayarak numaralandırılmalıdır.
 - 12.Yazının başlığı ile Özet/Abstract başlıkları tümüyle büyük, bold ve 14 punto yazılmalıdır. Özet/Abstract metni satırbaşı yapılmadan blok halinde 9 punto, 1 aralık olarak yazılmalı ve 250 kelimeyi geçmemelidir.
- Dergiye gönderilen yazılar şu sırayı izlemelidir:
- a) İlk sayfa (Yazarların Künyesi ve Makalenin Türkçe İngilizce başlığı); Yazının Türkçe ve ing başlığı sayfa ortalanacak şekilde alt alta büyük harfle 14 punto olarak yazılır ve hemen onun altında yazıdaki katkı sıralarına göre yazar/yazarların ad ve soyadları, adresleri telefon numaraları ve E-mail adresleri sola yaslanarak alt alta sıranılır. Yazarların içerisinde yazışmalardan sorumlu olacak yazarın (correspond author) yanına trnak içinde "Yazışmadan sorumlu yazar" ifadesi yazılır.
 - b) İkinci sayfadan itibaren (Makale metni Başlıktan itibaren bir bütün halinde verilir); Türkçe Başlık (sayfa ortalanarak 14 punto, kısaltma kullanılmamalıdır), Yazar(lar) adı-soyadı başlığın altına sayfa ortalanarak yazılmalı, Yazarların soyadlarının sağ üstüne konulacak rakamlar ile ilk sayfanın altına kurum adları ve adresleri (E-mail adresleri) dip not olarak eklenmelidir.
 - c) Daha sonra yazarların altına sol başa yaslanmış, 14 punto ile koyu yazılmış "Özet" (Türkçe özet metni 9 punto ve 1 satır aralığı yazılır), "İngilizce başlık" (ortalansız ve 14 punto ile koyu yazılır) ve "Abstract" (sol başa yaslanmış, 14 punto ile koyu yazılır. İngilizce özet metni 9 punto ve 1 satır aralığı yazılır)
 - d) İngilizce Abstract metnini "Giriş", "Materyal ve Metod", "Bulgular", "Tartışma". Eğer istenirse "Sonuç ve Öneriler" kısmı da ilave edilebilir-Bu bölüm başlıkları; sola yaslanmış, büyük harf, 12 punto ve koyu yazılacaktır)
 - e) Yukarıdaki bölümleri "Kaynaklar" takip eder ve gerekliyse Kaynaklar'dan önce "Teşekkür" (acknowledgements), bölümü yazılır.
- 1.Sözlü görüşmeler ve yayınlanmamış eserlere ait bildirimler (Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri hariç) kaynak olarak kullanılmamalıdır.
 - 2.Kaynakların doğruluğundan yazar/yazarlar sorumludur.
 - 3.Gönderilen çalışmalar yayınlanmasın veya yayınlanmasın yazarlarına iade edilmez. Yayınlanmadığı durumda yazar/yazarlar bu konuyla ilgili olarak bilgilendirilirler.
 - 4.Çalışmalar yayımlanmak üzere kabul edildiği takdirde, "Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi" (SPD) çalışmanın bütün yayın haklarına sahip olur.
 - 5.Yazıları yayımlanan yazarlara telif ücreti ödenmez.
 - 6.Yayımlanmış yazının tamamının tekrar yayım hakkı derginin iznine bağlıdır.
 - 7.Yayımlanan çalışmaların bilimsel etik ve hukuki sorumluluğu yazarına/yazarlarına aittir. İnsan ve hayvan denekler için etik kurul raporu alınmalıdır. Editör gerekli gördüğünde, etik kurul onayı isteyebilir.
 - 8.Çalışması yayınlanan yazara/yazarlara derginin 1 nüshası ücretsiz olarak gönderilir.
- Yazı Düzeni:
- 1)Başlık ve Yazar İsmi: Araştırmanın başlığı 13 kelimeyi geçmeyecek şekilde 14 punto olarak yazılmalıdır. Yazar/yazarların ad ve soyadları sayfa ortalanarak unvan belirtilmeden verilirken, kurum adresleri ve elektronik posta adresleri sayfa altında dipnot olarak yazılmalıdır.
 - 2)Özet/Abstract: Türkçe özet (250 kelime) "Özet" başlığı altında, İngilizce özet ise, "Abstract" başlığı altında yazılmalıdır. Abstract başlığının üzerinde yazının İngilizce başlığı yer almalıdır (14 punto olarak). Özet/Abstract metinleri 250 kelimeyi geçmeyecek şekilde sol başa yaslı ve "tek satır aralığı olarak 9 punto blok halinde yazılmalıdır. Türkçe özetin hemen altında ayrı satır olarak, sol başa yaslı "Anahtar Kelimeler" (koyu), İngilizce özetin hemen altında ise "Key Words" (koyu) başlığı yer almalıdır. Anahtar kelimeler 5'i geçmemeli ve seçiminde başlıkta olmayan kelimeler tercih edilmelidir.
 - 3)Ana Metin: Yeni bir sayfa olarak hazırlanmalıdır. Dergiye gönderilecek makalelerde "Calibri" yazım düzeni geçerlidir. Ana metnin 10 sayfayı geçmemesine özen gösterilmelidir. Bu sayfa kısıtlaması yayın kurulu tarafından gerektiğinde artırılabilir. Ana metin "1,5 satır aralığı" olarak yazılmalıdır. Bir araştırma makalesinde, sırası ile Giriş, Materyal ve Metod, Bulgular ve Tartışma bölümleri yer almalıdır. Gözden geçirme makalelerinde bu içeriğe dikkat edilmeyebilir.

Ana metinde yer alacak şekiller, grafikler, fotoğraflar ve çizelgeler makalenin içinde, bahsedildiği yerde verilmeli ve numaralandırılmalıdır. Şekil, grafik ve fotoğraflar JPG, TIFF formatında sunulacaktır. Tabloların üstüne tablo numarası ve başlığı yazılmalıdır. Tablolar sayfa düzenine göre ya 8 ya da 9 punto olarak yazılabilir.

4)Teşekkür (acknowledgements): Zorunlu değildir. Ancak yazar/yazarlar, araştırmaya katkısı yararlık düzeyinde olmayan kişilere birkaç cümlelik teşekkür yazılabilir. Yazılması halinde Ana metnin sonunda ve Kaynaklar kısmından önce verilmelidir.

5)Kaynaklar: Çalışmada; mümkün olduğunca yeni ve çalışmayı doğrudan ilgilendiren kaynaklara yer verilmelidir. Kaynak sayısının 40 adedi aşmaması tavsiye edilmektedir.

6)Ana Metinde Kaynak Belirtilmesi

a)Kaynaklar belirtildikleri ilk yerden başlayarak ardışık bir şekilde numaralandırılmalıdır. Ana metin, tablolar ve başlıklar dahil her kaynak köşeli parantez [] içine alınmalıdır. Aynı kaynak başka yerde kullanıldığında ilk verilen numara ile belirtilmelidir.

b)Doğrudan alıntılar 3 satırı geçmeyecek şekilde ve tırnak içinde kullanılmalıdır. Eğer bu limiti aşarsa metin içinde 10 punto, bold karakterde ve blok halinde içerden başlayarak yazılmalıdır. Bu tür alıntılar kaynak olarak yukarıda belirtildiği gibi numaralandırılmalıdır.

c)Tablolar ardışık olarak numaralandırılmalıdır. Her bir tablo için açıklayıcı ve kısa bir başlık olmalıdır. Başlıkların sadece ilk kelimesinin baş harfi büyük, diğer tüm kelimeler ise küçük olarak 10 punto ve koyu(bold) şekilde yazılmalıdır. Her tablo sütununda da kısa bir başlık olmalıdır. Açıklayıcı bilgiler, tablo başlığında değil, tablo altında yer alacak olan not bölümünde verilmelidir. Not bölümünde sırasıyla *, **, vb. simgeleri kullanılmalıdır.

d)İnternet kaynakları zamanla silinebilir, değiştirilebilir ya da başka bir yere taşınabilir. Bu nedenle kayıtlar için bir kopyası mutlaka saklanmalıdır.

e) Ulaşılabilecek kaynaklardan elde edilemeyecek gerekli bilgiler hariç, kişisel iletişimlerin kaynak olarak kullanılmasından sakınılmalıdır. Bu tür kaynaklar numaralandırılmamalıdır. Kişisel iletişim yapılan kişinin adı ve günü belirtecek şekilde ana metinde parantez içinde belirtiniz. Bu yöntem, konuşma ya da tutulan notlar için de kullanılabilir.

7) Kaynaklar Bölümünde Kaynakların Belirtilmesi: Yazının son sayfası "Kaynaklar" başlığından oluşmalıdır.

a)Numaralandırma: Bütün kaynaklar alfabetik değil, metinde kullanılan numaralarına göre sıralandırılmalıdır.

b)Yazarlar: Her bir yazarın soyadı ve adının ilk harfi yazılmalıdır. Kaynaklarda bütün yazarlar sıralanmalıdır, fakat çalışmada 6'dan fazla yazar var ise ilk 6 yazar sıralanmalı daha sonra gelen yazarlar için Türkçe "ve ark.", İng."et al." eklenmelidir (örn. 1). Her bölümü farklı yazarın yazdığı kitaplar için şu sıra takip edilmelidir: bölüm yazarı, bölüm başlığı, editör/editörler ve kitap başlığı. (ör. 6).

c)Kitap başlıkları, bölüm başlıkları: Başlıktaki ilk harf büyük harf olarak yazılmalıdır. Geriye kalan tüm başlık özel isimler hariç küçük harflerden oluşmalıdır (örn. 3). Başlığın altı çizilmemeli ve yana eğik (italik) harf kullanmamalıdır.

d)Dergi yayınlanan yazı gösteriminde: Dergi başlığının kısaltması (veya tam ismi olabilir), nokta, yıl, noktalı virgül, cilt, parantez içinde sayı, iki nokta üst üste, sayfa aralığı ve nokta olarak sıralanmalıdır. Örneğin, Brain Res. 2002;935(1-2):40-6.

e)Sayfalar: Dergiler için sadece bilginin bulunduğu sayfa değil makalenin ya da bölümün tam sayfa aralığı verilmelidir. Ancak kitaplar için sayfa sayısı verilmemelidir; sözlükten alıntılarda ise sayfa numarası belirtilebilir (örn. 7) ve ayrıca kitaptaki bir bölüm yazarı ve sayfa aralığı belirtilerek kaynak olarak gösterilir (Örn. 5).

Kaynak Yazımı İçin Örnekler

1)Yazarlı Dergi Makaleleri

Rose ME, Huerbin MB, Melick J, Marion DW, Palmer AM, Schiding JK, et al. Regulation of interstitial excitatory amino acid concentrations cortical contusion injury. Brain Res. 2002;935 (1-2):40-6.

2)Yazarı Kurum Olan Dergi Makaleleri

Diabetes Prevention Program Research Group. Hypertension, insulin, and proinsulin in participants with impaired glucose tolerance. Hypertension. 2002;40(5):679-86.

3)Yazarlı Kitaplar:

Murray PR, Rosenthal KS, Kobayashi GS, Pfaller MA. Medical microbiology. 4th ed. St. Louis: Mosby; 2002.

4)Yazarı ve Yayımcısı Kurum Olan Kitaplar

Royal Adelaide Hospital; University of Adelaide, Department of Clinical Nursing. Compendium of nursing research and practice development, 1999-2000. Adelaide (Australia): Adelaide University; 2001.

5)Editörlü Kitap

Berkow R, Fletcher AJ, editors. The Merck manual of diagnosis and therapy. 16th ed. Rahway (NJ): Merck Research Laboratories; 1992.

6)Kitap Bölümü

Meltzer PS, Kallioniemi A, Trent JM. Chromosome alterations in human solid tumors. In: Vogelstein B, Kinzler KW, editors. The genetic basis of human cancer. New York: McGraw-Hill; 2002. p. 93-113.

7)Sözlükten Alıntı

Dorland's illustrated medical dictionary. 29th ed. Philadelphia: W.B. Saunders; 2000. Filamin; p. 675.

8)Gazete makalesi

Tynan T. Medical improvements lower homicide rate: study sees drop in assault rate. The Washington Post. 2002 Aug 12;Sect. A:2 (col. 4).

9)Cd-rom

Anderson SC, Poulsen KB. Anderson's electronic atlas of hematology [CD-ROM]. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2002.

10)İnternette Dergi Makalesi

Abood S. Quality improvement initiative in nursing homes: the ANA acts in an advisory role. Am J Nurs [serial on the Internet]. 2002 Jun [cited 2002 Aug 12];102(6):[about 3 p.]. Available from: <http://www.nursingworld.org/AJN/2002/june/Wawatch.htm>

11)İnternette Kitap

Foley KM, Gelband H, editors. Improving palliative care for cancer [monograph on the Internet]. Washington: National Academy Press;2001[cited 2002 Jul 9]. Available from: <http://www.nap.edu/books/0309074029/html/>.

12)İnternette Sayfa/Web Sitesi

Canadian Cancer Society [homepage on the Internet]. Toronto: The Society; 2006 [updated 2006 May 12; cited 2006 Oct 17]. Available from: <http://www.cancer.ca/>.

Ek 1: Başka yerde yayınlanmadığına dair beyan mektup formatı

Sayın Editör,

“ ” başlıklı yazının derginizde yayınlanmak üzere gönderilmesi bilginiz dâhilindedir. Gönderilen bu yazının ilmi içeriğine ve sorumluluğuna katlıyoruz. Bu yazı daha önceden herhangi bir yerde yayınlanmamıştır ve yayın hakları halen başka bir kuruluşun tasarrufunda değildir. Yazının gözden geçirilmesi ve gerekli düzeltmeler için izin veriyoruz. Yazar olarak, yazı yayınlandığı takdirde, her türlü yayın haklarını size devretmiş olduğumuzu kabul ediyoruz. Saygılarımızla.

Ad ve Soyad:

Yazışmadan Sorumlu Yazar (Corresponding author):

Ad ve Soyad

Adres....

Fax:

E-mail:

Ek 2. SPOR VE PERFORMANS ARAşTIRMALARI DERGISİ (SPD) YAYIN HAKLARI DEVİR FORMU

.....
.....başlıklı makalenin yazar(lar)ı olarak,

yayınlanması dileğiyle makalemizi gönderiyor ve aşağıdaki şartları kabul ediyoruz.

-Makalenin her türlü yayın hakkı, Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi'ne (SPD) aittir.

-Tüm yazarlar, makalede belirtilen sıraya göre formu imzalamalıdır.

-Makale; değerlendirilmek üzere dergiye gönderildikten sonra, hiçbir aşamada, yayın hakları devir formunda belirtilen yazar isimleri ve sıralaması dışında, makaleye yazar ismi eklenemez, silinemez ve sıralamada değişiklik yapılamaz.

-Makale; derginin belirttiği yazım ve yayın kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

-Makale orijinaldir. Daha önce yurtiçinde/yurtdışında, Türkçe/yabancı dilde yayınlanmamıştır veya yayınlanmak üzere değerlendirme aşamasında değildir.

-Yayın editörü, makalenin bilimsel değerlendirme sürecinin herhangi bir aşamasında, gerek gördüğü takdirde, yayınlanması istenilen dergi ve yayın kategorisini değiştirmeyi yazarlardan talep edebilir.

-Makalenin; bilimsel, etik ve hukuki sorumluluğu yazarlara aittir.

-Diğer yazarlara ulaşılamaması halinde; yazarların çalışmanın tüm aşamalarından haberdar olduklarını ve diğer yazarların sorumluluklarını, makalenin yazışma yazarı kabul eder.

Yazar/Yazarlar

İmza

1)

.....

2)

.....

3)

.....

4)

.....

5)

.....

6)

.....

Tarih:

**ONDOKUZ MAYIS UNIVERSITY
SCHOOL of PHYSICAL EDUCATION and SPORTS,
"JOURNAL of SPORTS and PERFORMANCE RESEARCHES" SUBMISSION GUIDELINES**

The manuscripts sent to the Journal of Sports and Performance Researches should take the following publication rules into consideration:

1. The language of publication for the Journal of Sports and Performance Researches is Turkish and English.
2. In the Journal of Sports and Performance Researches, original manuscripts in the field of Physical Education and Sports which have not been published by any other journal before are published.
3. All the authors should sign a form which specifies that the manuscript sent to be published is read and approved, is not published before or sent to be published in any other journal and should send this form to the editor with a file attached to the manuscript (Attachment 1: Letter of Statement specifying that the manuscript is not published before)
4. For the manuscripts sent to the Journal of Sports and Performance Researches "national manuscript sending, tracking and evaluation system" is used. The authors should be registered and get a user name and a password.
5. Every manuscript approved for style is sent to related reviewers according to their scientific content.
6. All the manuscripts sent to the journal are published after they are approved by editor and at least two reviewers and after changes-if necessary- are made by author/authors. If the changes suggested for the manuscript are not accepted by the author, the editorial board is authorized to consult another reviewer or to send the manuscript back to the author.
7. In the manuscript approved for publication, no adding or deleting is permitted before publication except for small spelling mistakes.
8. The author who wants to cancel publication can withdraw the manuscript in two (2) months following the date of application.
9. After the manuscript is sent to the journal, author names cannot be deleted, new names cannot be added and the order of the author names cannot be changed without the written permission of all the authors.
10. Manuscripts are published according to their submission date. However, there may be some exceptions for some manuscripts in terms of timeliness. These decisions are made by editors.
11. Manuscripts should be written in Calibri, Microsoft Word Windows Programme, in 12 fonts and 1,5 spacing. There should be 2,5 cm space on each side of the page. All the pages should be numbered starting from the title page.
12. The title and Abstract titles should be written in capitals, in bold and 14 fonts. Abstract should not be indented and written in a block in 9 fonts and 1 spacing and should not exceed 250 words.

The manuscript should have the following order:

- a) The first page (authors' names and Turkish English title of the manuscript); Turkish and English title of the manuscript should be written in the middle of the page in 14 fonts with capital letters and under the title, the names and surnames, addresses, telephone numbers, and e-mail addresses of author/authors are written aligned to the left in the order of their level of contribution. The author responsible for the correspondence should be stated as "corresponding author" in quotation marks.
 - b) Following the second page (the manuscript is written starting with the title); Turkish title (in the middle of the page, 14 fonts, no abbreviations), author(s) name and surname under the title in the middle, a number should be given above the last letter of each surname and the institution name and addresses of authors (e-mail addresses) should be stated as a footnote on the first page.
 - c) Under the names of the authors, aligned to the left, "Abstract" in 14 fonts and bold (Turkish abstract should be in 9 fonts and with 1 spacing), "English Title" (in the middle, in 14 fonts and bold) and "Abstract" (aligned to the left, in 14 fonts and bold. Abstract in English is written in 9 fonts and with 1 spacing)
 - d) Abstract in English is followed by "Introduction", "Materials and Methods", "Results", "Discussion". "Results and Suggestions" can also be added. The titles of this should be aligned to the left, in capital letters, 12 fonts and bold.
 - e) Next follows the "References" and if necessary "Acknowledgements" is written before the "References".
1. Oral interviews or any documents not published (except master and doctorate theses) shouldn't be used as references.
 2. The author/authors are responsible for the accurateness of the references.
 3. The manuscripts submitted are not sent back to the authors whether they are published or not. When they are not published, the author/authors are informed.
 4. If the manuscripts are accepted to be published, the Journal of Sports and Performance Researches owns all the publication copyrights of the manuscript.
 5. No royalty is paid to the authors.
 6. The copyright for the manuscript to be published again depends on the permission of the journal.
 7. The scientific ethics and legal responsibility of the manuscript belong to the author/authors. Ethics board report should be taken for human or animal subjects. The editor can ask for the approval of the ethics board.
 8. 1 sample of the journal is sent to the author/authors free of charge.

Order of writing:

1. Title and Author Name: Title should be written in 14 fonts and should not exceed 13 words. Names and surnames of the author/authors should be written in the middle, without academic degrees and electronic mail addresses should be written under the page as footnote.
 2. Abstract: Turkish abstract (250 words) should be written under the title "Özet" and English abstract should be written under the title "Abstract". The English title should be above the Abstract title (in 14 fonts). Abstract texts should not exceed 250 words, should be aligned to the left and should be written in 9 fonts with 1 spacing and in a block. Under the Turkish abstract, in a different line, aligned to the left, there should be "Key Words" (bold), and under the English abstract, in a different line, aligned to the left, there should be "Key Words" (bold). Key words should not exceed 5 and the words should not be chosen from the title.
 3. Text-Only: It should be prepared as a new page. In the manuscripts to be submitted, "Calibri" should be used. Text only should not exceed 10 pages. This limitation can be extended by the Board when necessary. Text only should be written with 1,5 spacing. In a research there should be Introduction, Material and Method, Results and Discussion parts. In a review, this content may be disregarded.
- The figures, graphics, photographs and tables in the text should be stated at the mentioned place and should be numbered. Figures, graphics and photographs should be submitted in JPG, TIFF. Tables should have numbers and titles. The tables can be written in 8 or 9 fonts depending on the page layout.

4. Acknowledgements: This part is not compulsory. However the author/authors can write a few sentences for those who contributed to the research. The contributions of the people should be clearly stated here. If written, this part should be at the end of the text only and

before References.

5. References: References should be as new as possible and directly related to the research. It is recommended that the number of the references should not exceed 40.

6. Making references in the text

a) The references should be numbered consecutively starting from the first place they are stated. Every reference including the text only, tables and titles should be given in brackets []. If the same reference is used in another place, it should be stated with the same number given first.

b) Direct references should not exceed three lines and should be used in quotation marks. If this limit is exceeded, it should be written in 10 fonts, bold and in a block. Such references should be numbered as stated above.

c) The tables should be numbered consecutively. There should be a clear and short title for each table. Only the first letter of the title should be in capitals, all the other letters should be small and in 10 fonts and bold. There should be a short title in every table column. The table should be mentioned in the text. If the data are taken from a previously compiled data set, this should be stated in the References. Explanations should be given not in the title, but in the note part under the table. In the note part, symbols such as *, **, should be used consecutively.

d) References from the internet can be deleted, changed or moved in time. For this reason, a copy should be kept for the record.

e) Except for the necessary information that cannot be taken from accessible resources, personal contacts should not be used as references. Such references should be numbered. The person contacted should be stated in the text in parentheses with the name and address. This method can be used for interviews or notes taken.

7. References: The last page of the text should be "References".

a) Numbering: All the references should be numbered not alphabetically but in the order of the numbers used in the text and should be in 8 fonts.

b) Authors: Every author's surname and the first letter of the name should be written. All the authors should be written in the references; however, if there are more than 6 authors, the first 6 authors should be written, for the other authors "ve ark" should be added for Turkish and "et al." for the English. (example 1). For the books that have different authors for each chapters, the order should be as follows: author of the chapter, title of the chapter, editor/editors and the title of the book. (example 6).

c) Book titles, chapter titles: The first letter of the title should be in capitals. The rest of the title should be in small letters except for the proper names (example 3). The title should not be underlined and it should not be written in italics.

d) Journal: The abbreviation of the journals title (or it can be the full name), should be as period, year, semicolon, volume, number in parentheses, colon, page range and period. For example: Brain Res. 2002;935(1-2):40-6.

e) Pages: For journals, not only the page number of the information it is taken from, but also the numbers of the pages of the whole article or chapter should be written. However, page number should not be given for books; in references from dictionaries page number can be stated (example 7) and also a chapter from a book can be shown as a reference by stating the author and the page range (example 5).

Examples for writing references

1)Journal articles with authors

Rose ME, Huerbin MB, Melick J, Marion DW, Palmer AM, Schiding JK, et al. Regulation of interstitial excitatory amino acid concentrations after cortical contusion injury. Brain Res. 2002;935 (1-2):40-6.

2)Institutional Journal articles

Diabetes Prevention Program Research Group. Hypertension, insulin, and proinsulin in participants with impaired glucose tolerance. Hypertension. 2002;40(5):679-86.

3)Books with authors

Murray PR, Rosenthal KS, Kobayashi GS, Pfaller MA. Medical microbiology. 4th ed. St. Louis: Mosby; 2002.

4)Books with institutional authors and publishers

Royal Adelaide Hospital; University of Adelaide, Department of Clinical Nursing. Compendium of nursing research and practice development, 1999-2000. Adelaide (Australia): Adelaide University; 2001.

5)Books with editors

Berkow R, Fletcher AJ, editors. The Merck manual of diagnosis and therapy. 16th ed. Rahway (NJ): Merck Research Laboratories; 1992.

6)Book chapter

Meltzer PS, Kallioniemi A, Trent JM. Chromosome alterations in human solid tumors. In: Vogelstein B, Kinzler KW, editors. The genetic basis of human cancer. New York: McGraw-Hill; 2002. p. 93-113.

7)Dictionary reference

Dorland's illustrated medical dictionary. 29th ed. Philadelphia: W.B. Saunders; 2000. Filamin; p. 675.

8)Newspaper article

Tynan T. Medical improvements lower homicide rate: study sees drop in assault rate. The Washington Post. 2002 Aug 12;Sect. A:2 (col. 4).

9)Cd-rom

Anderson SC, Poulsen KB. Anderson's electronic atlas of hematology [CD-ROM]. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2002.

10)Journal article from the internet

Abood S. Quality improvement initiative in nursing homes: the ANA acts in an advisory role. Am J Nurs [serial on the Internet]. 2002 Jun [cited 2002 Aug 12];102(6):[about 3 p.]. Available from: <http://www.nursingworld.org/AJN/2002/june/Wawatch.htm>.

11)Book from the internet

Foley KM, Gelband H, editors. Improving palliative care for cancer [monograph on the Internet]. Washington: National Academy Press; 2001 [cited 2002 Jul 9]. Available from: <http://www.nap.edu/books/0309074029/html/>.

12)Page/Website from the internet

Canadian Cancer Society [homepage on the Internet]. Toronto: The Society; 2006 [updated 2006 May 12; cited 2006 Oct 17]. Available from: <http://www.cancer.ca/>.